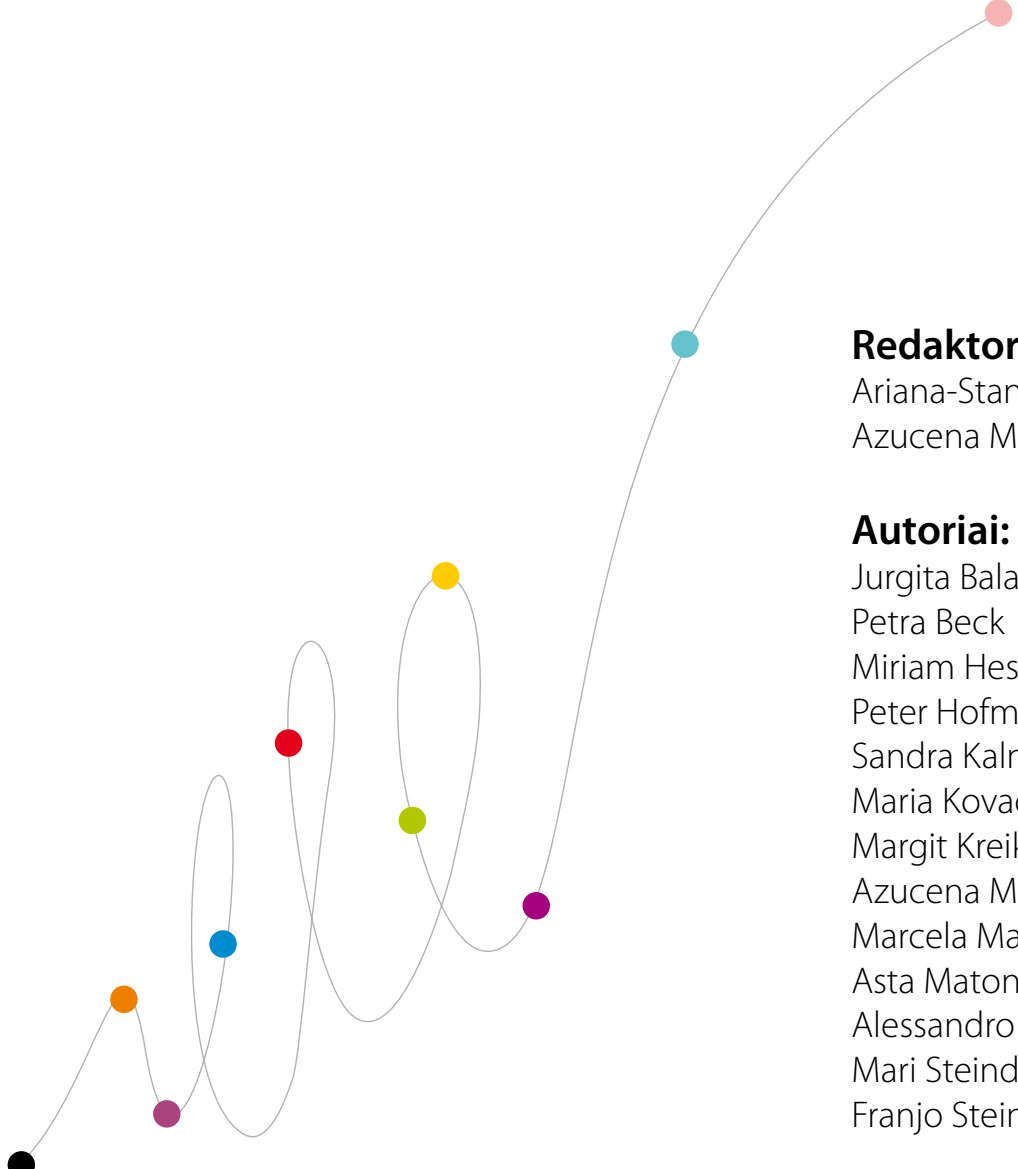

Suaugusiųjų besimokančiųjų motyvavimas visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi

Suaugusiųjų mokymo metodai ir strategijos –
geriausių pavyzdžių rinkinys

Redaktoriai:

Ariana-Stanca Văcărețu
Azucena Martinez Asenjo

Autoriai:

Jurgita Balaišienė
Petra Beck
Miriam Hess
Peter Hofmann
Sandra Kalnina
Maria Kovacs
Margit Kreikenbom
Azucena Martínez Asenjo
Marcela Maslova
Asta Matonytė
Alessandro Melillo
Mari Steindl
Franjo Steiner

Projekto koordinatorius:

Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant
Tarptautinis konsorciumas, Rumunija

www.rwctic.org

Partneriai:

Tarpkultūrinis centras,
Austrija

www.iz.or.at

Thūringijos suaugusiųjų
asociacija V., Vokietija

www.vhs-th.de

Iberika,
Vokietija

www.iberika.de

Integralaus mokymo institutas, S.L.U.,
Ispanija

www.ifi.com.es

Europos studijų
ir iniciatyvų centras,
Italija

www.cesie.it

Švietimo centras,
Latvija

www.iac.edu.lv

Oravos asociacija
demokratiniam švietimui

www.zdruzenieorava.sk

Šiuklaikinių didaktikų centras,
Lietuva

www.sdcentras.lt

Tylusis partneris:

ARIADNE Hess, Šveicarija

Šis leidinys sukurtas projekto **Kurkime-Motyvuokime-Mokykimės**
(502374-LLP-1-2009-1-RO-GRUNDTVIG-GMP) partnerystės

Projektą rėmė Europos Komisija

Lifelong Learning Programme

Leidinyje atsispindi tik jo autorių nuomonės, Europos Komisija
nepriima atsakomybės už jame išsakytas mintis ir pateiktą
informaciją

CreMoLe website:

www.cremole.eu

Suaugusiųjų besimokančiųjų motyvavimas visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi

Suaugusiųjų mokymo metodai ir strategijos –
geriausių pavyzdžių rinkinys

Redaktoriai:

Ariana-Stanca Văcărețu
Azucena Martínez Asenjo

Autoriai:

Jurgita Balaišienė
Petra Beck
Miriam Hess
Peter Hofmann
Sandra Kalnina
Maria Kovacs
Margit Kreikenbom
Azucena Martínez Asenjo
Marcela Maslova
Asta Matonytė
Alessandro Melillo
Mari Steindl
Franjo Steiner

Leidyba ir dizainas:

AMM Design

Leidėjas:

6/22 Luceafărului St.
400343 Cluj-Napoca
Rumunija
www.rwctic.org

@ 2010 CREMOLE: Kurkime – Motyvuokime – Mokykimės projekto partneriai

ISBN:

TURINYS

1. ĮVADAS	5
2. METODOLOGIJA	6
3. GERIAUSIŲ PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ APRAŠYMAS	8
3.1 Austrija	8
3.1.1 Kalba ir kultūra	9
3.1.2 Suaugusiųjų mokytojų mokymas	13
3.2 Vokietija	19
3.2.1 "Sumaišytas" mokymas(is)	21
3.2.2 Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo	25
3.3 Italija	29
3.3.1 Mokymasis apie save per kultūrą - LAUTC	29
3.3.2 Tikra ir virtuali struktūra - RAVT	32
3.4 Latvija	36
3.4.1 Pilietinio ugdymo galimybės mokyklose ir vietos bendruomenėje	37
3.4.2 Bedarbių ir siekiančių darbo mokymai Kuldigos regiono suaugusiųjų švietimo centre	41
3.5 Lietuva	45
3.5.1 Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant	46
3.5.2 Bendravimas sudėtingose situacijose	50
3.6 Rumunija	54
3.6.1 Veiklos tyrimas kaip autentiška priemonė mokytojų mokytojams vertinti	55
3.7 Slovakija	59
3.7.1 Asmeninis tobulėjimas	60
3.7.2 Mokymų pobūdis: Vienu metu visa mokykla	64
3.8 Ispanija	69
3.8.1 Darbo vietų išlaikymas lavinant darbo su kompiuteriu įgūdžius – KEMP	70
3.8.2 Roma kilmės moterų mymai apie tradicines madas - ROMFASHION	76
3.9 Šveicarija	82
3.9.1 Savanorių mokymai ir parengimas mentorystės programai MUNTERwegs	83
4. Priedai	88

1. ĮVADAS

21-ajame amžiuje žmonės turi prisitaikyti ir susitvarkyti su nuolatinių pokyčiais. Besikeičiantis pasaulis ir jo gyventojai priversti prisitaikyti prie naujos darbo aplinkos ir sąlygų, reikalaujančių ne tik žinių, naujų įgūdžių, bet ir kitokio požiūrio. Daugelyje Europos šalių visą gyvenimą trunkančio mokymosi įgūdžių pradedama mokyti jau nuo pradinės mokyklos. Kai kurių Europos šalių švietimo sistemos yra labiau pažengusios šia linkme – jose daug dėmesio skiriama mokymuisi mokytis, mokymosi įgūdžiams lavinti ne tik bendrojo ugdymo mokyklose, bet ir suaugusiųjų švietime. Kitose šalyse suaugusiųjų švietimui vis dar skiriamas nepakankamas dėmesys.

Mūsų projektu buvo siekiama nustatyti pagrindinius veiksnius, motyvuojančius suaugusiuosius aktyviai dalyvauti mokymesi ir išlikti aktyviais visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviais. Ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į tam tikrus mokymosi poreikius turinčias ar gyvenančias nepalankiomis sąlygomis suaugusiųjų grupes

Šiame leidinyje pateikiami *Geriausio mokymo pavyzdžiai* remiasi projekto partnerių patirtimi ir nuosekliu tyrimu devyniose Europos šalyse: Austrijoje, Vokietijoje, Italijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Ispanijoje ir Šveicarijoje. Projekto partneriai iš šių šalių nagrinėjo įvairias suaugusiųjų mokymo programas ir kursus, kuriuos parengė ir organizavo įvairūs suaugusiųjų mokymo paslaugų teikėjai įvairiomis suaugusiųjų grupėms: mokytojams; žmonėms, nesusidorojantiems su asmeniniais sunkumais, stokojančiais bendravimo įgūdžių; bankų ekspertais; migrantais; jaunomis moterimis, siekiančiomis universitetinio išsilavinimo; administracijos darbuotojai; jaunos bedarbės Roma kilmės moterys; suaugusiųjų mokytojai iš formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemų; darbininkai, asociacijų vadybininkai, dirbantys su neįgaliais žmonėmis; bedarbiai ir ieškantys darbo; tremtinių šeimų nariai; socialiai darbuotojai; tėvai ir kt. Mes peržiūrėjome 40 mokymo programų pavyzdžių, juos analizavome, vertinome, kol galiausiai nusprendėme atrinkti 16 iš jų, kuriuos ir pristatome šiame leidinyje. Mūsų manymu, tai gerosios, pasiteisinusios praktikos pavyzdžiai, kuriais verta pasidalyti su jumis.

Nors jums pateikiami skirtingi pavyzdžiai, bet jie visi:

- Turi tam tikrų dalykų, motyvuojančių suaugusiuosius mokymuisi;
- Turi inovatyvumo apraiškų;
- Pritaikomi praktikoje;
- Jus galima perkelti į kitus kontekstus;
- Jie skatina mokytis ir įtraukia į mokymosi procesą;
- Jais siekiama dalyvius „įgalinti“, t.y. suteikti valią ir norą veikti patiems;
- Jie yra tvarūs.

Šis leidinys skirtas suaugusiųjų paslaugų teikėjams, suaugusiųjų mokytojams, lektoriams, siekiantiems motyvuoti besimokančiuosius visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procesui. Leidinio autoriai tikisi, kad jame rasite kūrybiškumo ir kritinio mąstymo ugdymo strategijų, kurias galėsite pritaikyti savo ir savo besimokančiųjų reikmėms ir poreikiams.

Suaugusiųjų mokymo metodai ir strategijos – geriausių pavyzdžių rinkinys pateikia atlikto tyrimo metodologijos aprašymą (2 dalis) 16 mokymo praktikos pavyzdžių, kurie grupuojami pagal šalis ir pateikiami, kaip atvejo analizė (3 dalis). Iš pradžių pateikiama bendra suaugusiųjų švietimo situacija kiekvienoje šalyje, po to eina atvejų analizė, kurią sudaro: mokymosi kontekstas, išsamus strategijos ar metodo aprašymas, išskiriant motyvuojančius mokymuisi veiksnius, inovatyvumo aspektai, galimybės perkelti mokymosi praktiką į kitus kontekstus ir aplinkas, taip pat aprašomi metodo/strategijos privalumai ir/ar trūkumai, trumpa santrauka ir išvados (atvejo analizės autorių refleksijos).

Mes tikimės, kad šiuo leidiniu prisidėsime prie suaugusiųjų švietėjų ir suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjų profesinio tobulinimo ir suaugusiųjų švietimo kokybės gerinimo visą gyvenimą trunkančio mokymosi kontekste.

2. METODOLOGIJA

Šis rinkinys radosi atlikus tyrimą apie suaugusiųjų švietimo situaciją, mokymo programas partnerėse šalyse. Šiuo tikslu buvo klausinėjami ir mokymų organizatoriai, ir lektoriai, ir mokymo paslaugas teikiančių organizacijų atstovai.

Iš 40 pavyzdžių atrinkta 16 – geriausių. Atranka vyko pagal tam tikrus vidinio ir išorinio vertinimo kriterijus.

Gerosios praktikos pavyzdžiai atspindi mokymo įvairovę iš devynių Europos šalių: Austrijos, Vokietijos, Italijos, Latvijos, Lietuvos, Rumunijos, Slovakijos, Ispanijos ir Šveicarijos.

Pirmiausiai, reikėjo susitarti, ką mes laikome suaugusiųjų mokymu ir mokymosi praktika. Mes pasinaudojome Europos Komisijos siūlomu apibrėžimu:

„Visos suaugusiųjų mokymosi formos, po bendrojo lavinimo (ar pagrindinio ugdymo), nesvarbu kaip, koku būdu ir kiek jo yra įgyta. Suaugusiųjų mokymas apima mokymąsi asmeniniais, pilietiniais ar socialiniais, su darbu ar įsidarbinimu susijusiais tikslais, jis gali vykti įvairiose aplinkose, formaliojo ir/ar neformaliojo švietimo sistemose“

Komisijos komunikatas „Suaugusiųjų švietimas: mokytis visada ne vėlu“ 2006

Mokymosi praktikų pavyzdžiai turėjo atitikti tokius reikalavimus:

- 1 – Turėti motyvuojančių veiksnių;
- 2 – Turėti metodologinių, mokymo(si) inovatyvumo aspektų;
- 3 – Turėti pritaikymo galimybę skirtinguose geografiniuose ar tematiniuose kontekstuose;
- 4 – Būti orientuoti į praktiką (pritaikomumas)
- 5 – Suteikti besimokantiems galimybę gauti naujos informacijos, žinių, skatinti dalyvavimą mokymuose, turėti socialinio integralumo požymių (galimybė dalyvauti visokioms suaugusiųjų grupėms, nepaisant jų socialinio ar kitokio statuso)

Kiekviena šalis surado ir pateikė nuo 2 iki 6 mokymosi pavyzdžių, atliko interviu su 5 suaugusiųjų mokytojais ir 10 - 15 mokymų dalyvių tam, kad geriau susipažintų su mokymais ir juos suprastų. Šveicarija, mūsų projekto tylusis partneris, identifikavo tik vieną gerą pavyzdį ir atliko du interviu su mokytojais bei šešiais mokymų dalyviais.

Vidinis gerųjų praktikos (toliau – GP) pavyzdžių vertinimas buvo atliekamas kiekvienos partnerės organizacijos (žr. Priedą nr.1).

Kadangi mokymo(si) patirtys ir praktikos buvo labai įvairios, tai nuspręsta jomis „apsikeisti“ tarp partnerių organizacijų – vienos šalies partnerė organizacija skaitė, analizavo ir teikė pasiūlymus kitai partnerei organizacijai. Tokiu būdu vyko vertinimas porose, atsižvelgiant į bendrai sutartus kriterijus.

Gerųjų praktikų vertinimas:

Kas Vertino	Ką Vertino
Latvija (LV)	Rumunijos GP.
Rumunija (RO)	Italų GP ir šveicarų GP.
Italija (IT)	Slovakų GP.
Slovakija (SK)	Ispanų GP.
Ispanija (ES)	Latvių GP.
Austrija (AT)	Lietuvių GP.
Lietuva (LT)	Vokiečių GP.
Vokietija (abi organizacijos, DE)	Austrijos GP

Sudėjus vidinio ir vertinimo porose balus, išryškėjo, kurie geriausi pavyzdžiai yra geriausieji, verti būti įtrauktais į šį rinkinį. (žr. Priedą nr.2)

Atrinktųjų gerųjų mokymo(si) pavyzdžių-praktikų vertinimo balai:

Nr.	PAVADINIMAS	SIŪLYTOJAS	BALAS
1	Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant	ŠDC - LT	15
2	Pilietinio ugdymo galimybės mokyklose ir vietinėje bendruomenėje	ŠTC - LV	15
3	Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo	TVWe.V. - DE	15
4	Veiklos tyrimas	KMUSR TK - RO	14
5	ROMA MADA	IFI - ES	14
6	„Sumaišytas“ mokymas(is)	Iberika - DE	14
7	KEMP	IFI - ES	13
8	Mokytojų mokymas (TOT)	IZ - AT	13
9	Bendravimas sudėtingose situacijose	ŠDC - LT	13
10	Kalba ir kultūra (K&K)	IZ - AT	13
11	Mokymų pobūdis: vienu metu visa mokykla	Orava Asoc. - SK	13
12	LAUTC	CE.S.I.E. - IT	12
13	Asmeninis tobulėjimas	Orava Asoc - SK	12
14	Bedarbių ir siekiančių darbo mokymai Kuldigos regiono suaugusiųjų švietimo centre	ŠTC - LV	12
15	RAVT	CE.S.I.E. - IT	12
16	Savanorių mokymai ir parengimas mentorystės programai MUNTERwegs	ARIADNE - CH	14

3. GERIAUSIŲ PRAKTIKOS PAVYZDŽIŲ APRAŠYMAS

3.1 *Austrija*

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Austrijoje

Dabartinė suaugusiųjų švietimo situacija Austrijoje

Suaugusiųjų švietimas Austrijoje organizuojamais įvairiais būdais ir lygiais. Federaliniu lygiu veikia Švietimo, Mėnų ir Kultūros ministerija, priimanti svarbiausius sprendimus, tačiau ir kitos ministerijos taip pat turi suaugusiųjų švietimo programų. Federalinių žemių tinklas, vadinamas Weiter Bildung, jungia atskirus departamentus. Federaliniame lygmenyje suaugusiųjų švietimas yra valdomas Suaugusiųjų švietimo Tarybos (KEBÖ), kurią sudaro 10 atskirų federacijų. Jos dirba drauge ir su kitais partneriais, pvz.: universitetais, tyrimų centrais. Austrijos suaugusiųjų švietimas yra nuolat besivystantis ir besikeičiantis. Tam įtakos turi bendros ES ir pasaulio tendencijos. Austrijoje veikia „mišraus“ finansavimo modelis. Suaugusiųjų švietimą remia federalinė vyriausybė, federalinės žemės, miestai, viešieji juridiniai asmenys bei kiti rėmėjai. Vis dažniau už mokymus susimoka patys besimokantieji. Deja, nėra aišku, kiek konkrečiai per metus išleidžiama suaugusiųjų švietimui. Apytiksliais skaičiavimais – mažiausiai 3 milijonai 2004 metais.

Dalyvavimas ir besimokančiųjų išlikimas visą gyvenimą trukančiame mokymosi procese

Padidėjusi mokymosi paklausa turi atsaką – vis daugiau ir įvairesnių paslaugų teikėjų pasirodo suaugusiųjų švietimo rinkoje. Austrijos Švietimo ir Ekonomikos tyrimų instituto duomenimis (ibw), 2003m. suaugusiųjų švietimo veiklose dalyvavo 25.3% šalies gyventojų (kitais duomenimis nuo 12.5% iki 50%). Mokymai daugiausiai susiję su darbu, o tai labai svarbu šalies ekonomikai. Mažėja kitokio pobūdžio mokymų. Net 70% - 80% šalies gyventojų nedalyvauja tęstinio mokymosi veiklose.

Svarbu pastebėti, kad dauguma dalyvaujančiųjų – asmenys, turintys išsilavinimą ir siekiantys tolesnės karjeros. Nepaisant, kad apskritai dalyvaujančių suaugusiųjų mokymuose mažėja, tačiau didėja senjorų ir darbo ieškančių besimokančiųjų skaičius. Bendrojo lavinimosi siekia labiau pasiturintys, o su darbu susijusių mokymų – bedarbiai, pradedę darbą ar persikvalifikuojantys asmenys (žr. Lenz 2005, p. 45). Tačiau aiškiai matoma tendencija, kad mokymų labiau siekia išsilavinimą turintys asmenys.

Nacionaliniai įstatymai

Austrija turi suaugusiųjų švietimo įstatymą, bet švietimo politiką ir jos vykdymą reglamentuoja labai daug ir įvairių įstatymų, poįstatyminių dokumentų, reglamentų ir pan. Visi jie, įskaitant ir pagrindinį įstatymą, nieko labai reikšmingo nesako apie suaugusiųjų dalyvavimą ir išlikimą visą gyvenimą trukančiame mokymosi procese. Remiantis Federaliniu įstatymu, parama suaugusiųjų švietimui (171, kova, 1973), teikiama tokiu principu: remiamos suaugusiųjų švietimo institucijos ir jų veikla, susijusi su žinių ir įgūdžių įgijimu, gebėjimu daryti savarankiškus ir atsakingus sprendimus, veiksmus bei individualių asmenų gebėjimų lavinimas. Taip pat *veiklos, skatinančios besimokančiųjų motyvaciją dalyvauti visą gyvenimą trukančiame mokymosi procese*. Nors tokios veiklos nėra įgyvendintos pačios valstybės, tačiau iš dalies jomis būtų galima laikyti veiklas, susijusias su:

- darbu
- karjeros augimo galimybėmis organizacijoje;
- geresne alga;
- didesnius iššūkius keliančiu darbu;
- savarankišku darbu;
- darbu, reikalaujančiu didesnės atsakomybės
- tolesnis lavinimasis savo profesinėje srityje darbo metu ir organizacijai apmokant.

Naujais reikalavimais paslaugų teikėjams:

- tgalimybės mokytis vakare ir namuose;
- daugiau asmeninės naudos ir malonumo mokytis;

Naujais bendruomenės reikalavimais:

- geresnio vietinės federalinės valdžios finansavimo, kad mokymuose galėtų dalyvauti daugiau bendruomenės narių (dabar viskas atsiremia į kainą – viskas matuojama “patirtų išlaidų ir pelno” santykiu)

3.1.1 Kalba ir kultūra

Geros mokymo(si) praktikos pagrindai

Kalbos ir kultūros kursas atsirado bandomojo projekto metu, bendradarbiaujant mūsų centrui su Vienos universitetu. Mūsų išeities tašku buvo tai, kad tarpkultūriniai dalykai dažniausiai paliekami kalbų studijoms ir yra viena iš aptariamų temų, kurių aptarimo metu paliečiami tik tam tikri aspektai. Šiuo kursu buvo siekiama plačiau aptarti kultūros temą.

Universitete organizuojamų kursų metu buvo bandoma padėti mokytojams ir lektoriams geriau integruoti kalbos ir kultūros temas, pažvelgti į jas plačiau ir giliau, padėti atsakyti į jiems išylančius klausimus. Šio kurso naujumas slypėjo dviejų temų integravime, nes įprastai buvo mokoma arba kalbos, arba kultūros. Šiuo kursu mes pirmąkart sugebėjome apjungti abi temas, skirdami abiem vienodą dėmesį.

Dar vienas išskirtinis bruožas – neįprastas žinių perteikimas. Kursas skatino reflektuoti asmeninę patirtį, remiantis moksliniais tyrinėjimais ir tuo pačiu dalyvius skatinat nagrinėti teorinius modelius, atsiremiant į savo patirtį. Į kurso dalyvius buvo žiūrima kaip į dalyko ekspertus, kuriems suteikiama pagalba, kad jie toliau galėtų planuoti mokymą ir mokytis, siekdami pasitenkinimo ir geresnių rezultatų. Tokiu būdu, mokytojai permąstė savo pačių, kaip mokytojų ir visuomenės narių, vaidmenį ir apskritai – švietimo misiją plačiame visuomeniniame kontekste

Kurso trukmė – vieneri metai. Buvo sukurti ir išbandyti 7 moduliai kas 7 savaites. Kiekvieną modulį sudarė 20 temų, iš jų 13 buvo aptarta kartu su vadovu - mokytoju, 2 valandas buvo dirbama supervizijos būdu, 5 valandos buvo skirtos savarankiškam darbui individualiai ir/ar porose.

Mokymų metu naudojome šiuos metodus:

- Darbą porose, nuolatinę refleksiją;
- Tris kelius: asmeninį, turinio ir metodologinį;
- Veiklos tyrimą, projektinį darbą

Darbas porose padėjo sukurti atskirų modelių turinį. Kiekviena grupė turėjo galimybę laisvai pasirinkti turinį ir pagrindinius dalykus, ko bus mokomasi.

Kurso pradžioje dalyvių buvo prašoma aiškiai ir atvirai išsakyti savo mokymosi lūkesčius ir asmeninius uždavinius. Tai buvo individualaus mokymosi pradžia. Savo mokymąsi kurso dalyviai dokumentavo ir vertino pildydami kursų aplanką (portfolio). Dalyvių asmeniniai lūkesčiai ir asmeniniai uždaviniai padėjo sukurti kurso struktūrą ir turinį. Atsižvelgiant į pageidavimus, buvo įmanoma modifikuoti kurso turinį.

Kiekvieno mokytojo, lektoriaus darbas buvo vertinamas anonimiškai pildant klausimyną. Po trečio ir septinto modulių, buvo atliekamas vertinimas žodžiu. Vertinimo rezultatai (po trečiojo modulio) padėjo peržiūrėti ir pakoreguoti kursų turinį (nuo trečio iki septinto modulio).

Galutinis kurso vertinimas buvo atliekamas praėjus vienam mėnesiui po kurso pabaigos. Toks laiko tarpas buvo paliktas tam, kad "nusėstų" emocijos ir būtų galima į kursą ir savo mokymosi patirtį pažvelgti per atstumą, šiek tiek objektyviau. Kurso vykdytojams šiek tiek "atsitraukęs" vertinimas padėjo geriau įvertinti kurso pritaikomumą.

Mūsų centras, privati organizacija ir Vienos universiteto Vokiečių kalbos (kaip antrosios) institutas (valstybinė institucija) buvo pagrindiniai kurso kūrėjai ir įgyvendintojai. Mūsų projektą rėmė Švietimo, Meno ir Kultūros ministerija.

Kurso tikslinė grupė – aktyvūs mokytojai, turintys ne mažesnę nei trijų metų darbo patirtį. Jiems buvo aktuali mūsų siūlomo kurso tema, nes tiesioginiame darbe dažnai susidurdavo su tarpkultūrinėmis problemomis.

Dalyviai atstovavo įvairaus ugdymo lygmenims institucijas: nuo lopšelių auklėtojų iki suaugusiųjų švietimo specialistų. Heterogeninė kurso dalyvių sudėtis pasi-tarnavo bendram kurso labui – jie dalijosi unikalia patirtimi, mokėsi vieni iš kitų.

Moterys, 20 -50 metų amžiaus, sudarė didžiumą kurso dalyvių. Kurso pagrindinė ir papildoma medžiaga, užduotys, forumas ir darbui skirta vieta buvo patalpinti tinklapyje: www.iz.org.at

Tai buvo bandomasis „pilotinis“ projektas, todėl jo metu neišvengta trūkumų, nes visi buvome mokymosi proceso dalyviais. Mums buvo įdomu dalyvauti tokia eksperimente, daug ko iš jo išmokome.

Pagrindine kliūtimi buvo laikas. Dalyviai buvo užimti ne tik savo tiesioginiu darbu, bet ir kitais darbais, turėjo asmeninių rūpesčių. Ne visi galėjo dalyvauti visuose moduluose ar pilną, vienam moduliui skirtą, laiką. Ir žinoma, svarbiausias rūpestis – ar pakaks finansų projektui tęsti, pasibaigus bandomajam laikotarpiui.

Yra vilties, nes kurso vertinimas ir veiklos tyrimas atskleidė jo būtinumą ir naudingumą. Taip pat kilo minčių pasiūlyti tokius mokymus kitoms tikslinėms grupėms – valstybės tarnautojams, viešųjų ryšių specialistams. Gal atsirastų naujų rėmėjų, kurie susidomėtų idėja ir atkreiptų dėmesį į bandomojo projekto rezultatus.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Moduliai suskirstyti į atskirus „kelius“ – asmeninį, turinio ir metodologinį.

Asmeninis kelias reiškia savi-refleksiją, individualias teorijas, savo, kaip besimokančiojo apmąstymus, asmeninį tobulėjimą. Asmeninė patirtis buvo vertinama remiantis Gestalt pedagogikos principais (Fritz Perls) ir į bendradarbiavimą, tarpusavio sąveiką nagrinėjant temas (Ruth Cohn). Tai vedė prie to, kad kiekvienas individualiai galėjo įsivertinti savo poreikius, galimybes, diferencijuoti, praplėsti veiklas.

Turinio kelias reiškia turinio analizę bei mokslines teorijas. Ataskaitos, teorinis pagrindimas, diskusijos su ekspertais prisidėjo prie žinių багаžo pildymo ir akiračio plėtimo. Atvejo analizės padėjo geriau apčiuopti problemas, naudojantis praktiniais pavyzdžiais, nesvarbu, ar jie buvo tikri, ar dirbtinai sukurti.

Metodologinis kelias reiškia įgyvendinimą, turinio ir žinių pritaikymą praktikoje. Čia dalyviai galėjo pasijusti tikrais ekspertais. Jų sėkminga, teigiama patirtis, mintys buvo inspiracija kurso tobulinimui, o tai motyvavo tolimesniam dalyvavimui jame. Individualūs moduliai skatino keistis patirtimi, diskutuoti su kitais. Kursas buvo užbaigtas darbo porose pristatymu. Tokiu būdu poros galėjo paremti viena kitą mokymosi procese, pasidalyti įžvalgomis ir atsakomybe už bendrą darbą. Jos taip pat gavo pagalbą supervizijų metu – tokiu būdu galėjo sukurti kokybiškesnį produktą ir pasiekti geresnio rezultato

Inovatyvūs kurso aspektai:

- Asmeninė patirtis – visų mokymų pagrindas. Veiklos tyrimas iš savo darbo patirties. Dalyviai įgijo tyrinėjimo patirties.
- Dalyvių įvairovė amžiumi, darbo pobūdžiu, sritimi (deja, nedidelė lyčių įvairovė)
- Kalbos ir kultūros temų dermė, (o tai naujovė Austrijoje) siekiant išlaikyti šių dviejų temų lygias proporcijas.

Praktiniai aspektai:

Pagrindiniai principai

Asmenins kelias: profesionalaus gyvenimo kelio refleksija; savęs kaip mokytojų, suvokimas; praktinė patirtis; švietimo misijos suvokimas platesniame kontekste;

Turinio kelias: Kalba – identiškas – kultūra;

Metodologinis kelias: kurso metodologijos sampratos pristatymas; pasiskirstymas darbui poromis; supervizijos.

Migracija

Asmenins kelias: pasakojimai apie migraciją – asmeninė ir/ar su ja susijusi patirtis;

Turinio kelias: duomenys, faktai apie migraciją; migracijos procesas, jos poveikis asmeniniame ir visuomeniniame lygmenyje; Kalba - migracija - kultūra;

Metodologinis kelias: Veiklos tyrimas, jo pritaikymas kurso metu.

Integracija

Asmenins kelias: asmeninės patirties, susijusios su kalba ir identišku, refleksija; kalbos ir galios sampratos, jų sąryšis;

Turinio kelias: duomenys ir faktai apie integraciją; mažumos ir daugumos; švietimo integraciniai modeliai; kalba – integracija – kultūra;

Metodologinis kelias: biografinio darbo metodas ugdymo procese; supervizija;

Rasizmas ir diskriminacija

Asmenins kelias: asmeninių išankstinių nuostatų pristatymas; pasidalijimas diskriminacijos patirtimi;

Turinio kelias: stereotipų ir privalumų iškilimas, jų paskirtis; struktūrinė diskriminacija; kalba - stereotipai/ diskriminacija - kultūra;

Metodologinis kelias: strategijos ir priemonės prieš diskriminaciją, rasizmas ir ksenofobija; susidorojimas su diskriminacijos apraiškomis įvairiose grupėse; supervizija.

Bendravimas ir konfliktai

Asmenins kelias: asmeninės komunikacijos ir konfliktų sprendimų apraiškos mokyme(si);

Turinio kelias: tarpkultūrinis ir nesmurtinis bendravimas; konfliktų formos; kalba – komunikacija/konf-

liktas – kultūra;

Metodologinis kelias: konfliktų sprendimo metodai ir priemonės; supervizija.

Metodai ir didaktiniai aspektai

Asmeninis kelias: Savo taikomų mokymo/didaktinių metodų refleksija; žmogaus/asmens samprata ir mokymo koncepcija;

Turinio kelias: metodų sisteminimas; vertinimas; kalba – mokymas(is) – vertinimas – kultūra;

Metodologinis kelias: konsultavimo būdai; supervizija

Teoriniai ir tyrimų aspektai

Asmeninis kelias: refleksija apie subjektyvumo teorijas ir jų veiksmingumą;

Turinio kelias: tyrimų rezultatai apie kalbos mokėjimą; daugiakalbystė ir tarpkultūrinio ugdymo tyrimai; kalba – mokslas ir tyrimai - kultūra

Metodologinis kelias: teorinių „atradimų“ kritinė analizė, jų perkėlimas į praktiką; supervizija.

Trijų kelių metodas gali būti perkeliams į kitus švietimo kursus, nes jo esmė – tam tikras metodologinis pagrindas, kuris gali būti pritaikomas įvairioms temoms, problemoms aptarti. Bet šis metodas labiau tinka mokytojų ar kitų profesijų žmonėms, kurių darbas susijęs su žinių perdavimu, mokymui.

Sunku aptarti ir įvertinti dalyvavimo, įsitraukimo į mokymus, motyvacijos aspektus, nes tai buvo bendromasis kursas. Galime tik pasakyti, kad du šių kursų dalyviai užsiregistravo į kitus tarpkultūrinės kompetencijos ugdymo kursus.

Aktyvų dalyvavimą, įsitraukimą į mokymo procesą užtikrina darbo organizavimas poromis ir grupėmis, atsirėmimas į asmeninę dalyvių patirtį, dalyvių įsitraukimas į veiklos tyrimą, pasitikėjimo jais, kaip savo profesijos ir mokomojo dalyko ekspertais, demonstravimas;

Šių kursų tęstinumas priklauso nuo bendro jų veiksmingumo vertinimo, kurį atliks rėmėjas – Švietimo, menų ir kultūros ministerija. Bus tariamasi su kitais rėmėjais, švietimo paslaugas teikiančiomis organizacijomis apie šio kurso nuolatinį organizavimą. Taip pat yra galimybė šį kursą pritaikyti kitoms tikslinėms grupėms, pavyzdžiui, valstybės tarnautojams, viešųjų ryšių specialistams.

Rezultatai/ nauda

Kadangi kursas baigsis tik lapkričio mėnesį (kai ši publikacija bus parengta), mes dar nežinome galutinių kurso įvertinimo rezultatų. Kaip tai bebūtų, tarpinis vertinimas yra labai teigiamas. Kurso metu buvo atliekamas dalyvių nuomonių tyrimas, kuriuo siekiama sužinoti, kaip vertinamas kursas, ar keitėsi dalyvių nuostatos jo atžvilgiu. Jie atskleidė mokytojų ir organizacijų galimybes spręsti problemas, susijusias su kalbų ir kultūrų įvairove. Taip pat atsiskleidė ir galimi trukdžiai bei kliūtys: kai kuriuos buvo galima išsiaiškinti, pašalinti kurso metu, tačiau kiti buvo priklausomi nuo kitų išorinių veiksnių.

Praktiniai klausimai

Kaip susiformavo mokytojų patirtis?

- Kokius požiūrius demonstruoja mokytojai?(jų žmogaus ir švietimo samprata)
- Kaip mokykla gali prisitaikyti prie besikeičiančios situacijos visuomenėje?

Klausimai, susiję su kursu (vertinimas)

- Ar pasikeitė dalyvių pažiūros ir elgsena kurso metu?
- Kokiu lygiu ir kaip pasiteisino dalyvių lūkesčiai?

Metodologiniai aspektai:

Antrinis tyrimas bus įtrauktas į kurso modulius, skiriant pakankamai laiko refleksijoms ir "atgalinam ryšiui". Duomenys bus gaunami atliekant kūrybiškas užduotis, naudojant kūrybiškus vertinimo metodus. Ketinama atlikti 2-3 interviu ir pasinaudoti kurso įgyvendinimo metu surinkta medžiaga. Taip pat buvo vertinamas dalyvių veiklos tyrimas, dalyvavimas mokymuose, diskusijose, jų rašto darbai.

Duomenys buvo renkami naudojant:

- Lipnius lapelius (kurso lūkesčiai, savo vaidmens supratimas), diagramas (įvairovės topografija/kiekvienoje švietimo institucijoje naudojamos kalbos, kalbų „paveikslai“),

dienoraščiai / užrašai / audiomedžiaga/ paveikslėliai (kritiniais momentais, kai reikėjo susitvarkyti su lingvistinėmis ir kultūrinės įvairovės problemomis);

Duomenų rinkimas interviu būdu:

- Įrašinėjimas, šifravimas, išvadų darymas.

Duomenų vertinimas:

- Kokybinė turinio analizė, diskurso analizė, duomenų trianguliacija, tyrimo trianguliacija, validumo užtikrinimas.

Apibendrinimas ir išvados

Šis kursas buvo parengtas remiantis įvairių tarpkultūrinių kompetencijų mokymų patirtimi, konkrečiai – Vokiečių kalbos instituto patirtimi

Dalyvių "atgalinis ryšys" rodo, kad jau dabar kursas yra vertinamas labai pozityviai ir jau pasiekti, kai kurie jo keliama uždaviniai.

Labai svarbus dalykas dalyvių motyvacijai dalyvauti kursuose - dviejų dalykų ("kalbos" ir "kultūros") sumaišymas. Antra – besimokančiųjų grupės heterogeniškumas; trečia- atvirumas dalijimuisi ir naujai patirčiai; ketvirta – naujų žinių ir asmeninės patirties refleksijos balansas.

3.1.2 Lektorių mokymas

Geros mokymo(si) praktikos pagrindai

Šis kursas atsirado, kaip atsakas į profesionalių, kvalifikuotų lektorių poreikį. Turėjome galimybę pasinaudoti Europos tarptautinių jaunimo lektorių komandų patirtimi. Šiuo kursu siekėme sukurti lektorių ir konsultantų, turinčių įgūdžių ir motyvacijos rengti įgyvendinti kokybiškus jaunimo projektus, tinklą.

Kursą organizavo mūsų organizacija bendradarbiaudama su Nacionalinėmis agentūromis ir Europos Komisija (2000). Mokymus finansavo JAUNIMO programa, todėl dalyviams nereikėjo už juos mokėti.

Kurso uždaviniai:

- Tobulinti lektorių kompetencijas kuriant ir įgyvendinant mokymų programas su jaunais žmonėmis, dalyvaujančiais ES "Veiklus jaunimas" programoje;
- Tobulinti lektorių bendradarbiavimo ir darbo tarptautinėse komandose įgūdžius;
- Ugdyti gebėjimus susitvarkyti su pokyčiais, nepasimesti sudėtingose, neaiškiose situacijose;
- Ugdyti tarpkultūrines kompetencijas;
- Tobulinti mokymų organizavimo ir vadovavimo jiems įgūdžius;
- Tobulinti gebėjimą paties mokytis;
- Suteikti žinių ir formuoti supratimą apie švietimą ir jo kontekstą (pvz.: apie neformalųjį švietimą, visą gyvenimą trunkantį mokymąsi), kuriame organizuojamas jų mokymas;
- Paskatinti dalyvius tolimesniam tobulėjimui ir akiračio plėtimui.

"Lektorių mokymas" – tai kursas, skirtas jauniems, dirbantiems žmonėms, lektoriams ir Nacionalinių agentūrų "Veiklus jaunimas" programos darbuotojams.

Ilgalaikis projektas suteikė galimybę daugiau laiko skirti mokymams ir juos organizuoti, atsižvelgiant į besimokančiųjų poreikius. Kursų metodologija leido sekti patį mokymosi procesą, kiekvieno besimokančiojo dalyvavimą jame. Kursą pradėjome darydami prielaidą, kad kurso dalyviai atvyksta su įvairiu kompetencijų ir poreikių bagažu. Kursas buvo tikslingai orientuotas į kiekvieno jų kompetencijų plėtojimą, visų pirmą – mokėjimo mokytis kompetencija, kuri leistų užtikrinti tolimesnį, savarankišką mokymąsi ir tobulėjimą projektui pasibaigus.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Kursas kėlė dalyviams vieną sąlygą – skirti ne mažiau nei 57 dienas mokymams:

- 30 kontaktinių, seminaro dienų (įskaitant kelionės laiką)
- 12 papildomų dienų (pasirengimui, dalyvavimui parengiamuosiuose susitikimuose)
- 15 savarankiško mokymosi dienų (maždaug 1-2 dienos per mėnesį): nuotolinis mokymasis, diskusijos su mentoriumi ir pan.)

Šis kursas buvo įgyvendintas 1999-2000 metais, daugiau nei prieš dešimtmetį.

Kursą sudarė:

- 3 dienų seminarai su nakvyne (iš viso - 26 dienos) nuo rugsėjo iki sekančių metų birželio mėnesio;
- Mokymų projekto parengimas su tarptautine grupe (su kitais kurso dalyviais);
- Asmeninio mokymosi projekto parengimas;
- Darbas su mentoriumi visų metų bėgyje;
- Nuotolinis mokymasis.

Mokymų metodologija buvo grindžiama neformaliojo ugdymo principais, ypač akcentuojant mokymąsi porose, mokymąsi mokyti, darbą su mentoriumi.

Mokymų kurso turinys

Seminarai:

1 seminaras: Įvadinis seminaras buvo skirtas susipažinti su kurso pagrindais: grupės formavimu, susipažinimui su "Veiklaus jaunimo" programa, politiniu kurso kontekstu (Europos pilietybė – ką reiškia būti europiečiu), palankios mokymosi aplinkos kūrimas; sampratai apie savo pačių mokymąsi ir jo vertinimą (Jaunimo bilietas); susipažinimui su mokymų esme, grupės dinamika, pasirengimą projektui, savo

asmeninio projekto numatymas, išsikelti uždavinius antriesiems projekto metams, apibrėžti lektoriaus vaidmenį, suformuoti projektines komandas;

2 seminaras: Paremtas grupės mokymosi poreikiais; jis skirtas lektoriaus kompetencijoms ugdyti; daug dėmesio skiriamas darbui komandoje, mokymų struktūros kūrimui, tarpkultūriniam ugdymui ir metodologijai. Seminarai buvo formuojami pagal dalyvių pageidavimus – buvo kuriami keli variantai, kuriuos dalyviai laisvai rinkosi. Projekto dalyviai turėjo galimybę padirbėti įvairiose grupėse, tokiu būdu geriau susipažinti vieni su kitais, įgyti bendradarbiavimo patirties.

3 seminaras: vertinimas ir baigiamasis seminaras. Laivai, nevaržomai dalyviai vertino tam tikrus mokymų aspektus, darbą grupėse. Be to, apmąstomas kiekvieno asmeniškasis dalyvavimas mokymosi procese, įvertinamos mokymų temos ir seminarai. Tai yra perėjimas nuo mokymų etapo į lektoriaus tobulėjimo etapą.

Įprastai mes seminarus pradedame nuo grupės aplinkos kūrimo, nes tai svarbu dirbant mažose grupėse, teikiant paramą vieni kitiems, bendradarbiaujant – pasitikėjimas, žinojimas, ką kiekvienas turi ir gali, pagrindiniai bendravimo grupėje principai, tai vieni iš svarbiausių tokių seminarų pradžios aspektų.

Mes labai daug dėmesio ir laiko skyrėme darbui su pačių dalyvių turimais ištekliais – ankstesnėmis jų žiniomis ir patirtimi. Įvadiniame seminarui visada turime parengę didelę dėžę su įvairiais žaidimais ir priemonėmis tam, kad padėtume žaismingai ir paprastai kiekvienam įsitraukti į grupės darbą. Ypač svarbios žongliravimo priemonės, nes jos padeda įsijungti ir kairiajam, ir dešiniajam smegenų pusuteliams, o jeigu dalyviai nori išmokti paties žongliravimo technikos, visada suteikiama tokia galimybė, nesvarbu, kad tai neįeina į kurso turinį.

Šis kursas, skirtas jaunimo lektorių kompetencijoms ugdyti ir prasidėti prie programos „Veiklus jaunimas“ kokybiško įgyvendinimo, buvo vykdomas partnerystėje su „Salto Jaunimas“ organizacija.

Dalyviams buvo keliami tokie reikalavimai:

- Dalyvauti bent trijose neformaliojo ugdymo komandos formavimo, veiklų vykdymo ir vertinimo seminaruose;
- Turėti tarptautinės „Veiklaus jaunimo“ programos ar kitų panašių programų praktinės patirties (ne tik dalyvavimo, bet ir atsakomybės prisiėmimo už tam tikras veiklas);
- Turėti galimybių ir poreikių tobulinti lektoriaus kompetencijas ir jas pritaikyti projektui pasibaigus – tapti aktyviais „Veiklus jaunimas“ programos lektoriais ir konsultantais;
- Parodyti iniciatyvumą ir norą planuoti ir valdyti savarankišką mokymosi procesą;
- Būti pasirengusiems apmąstyti savo pačių, kaip lektorių, įsitikinimus, požiūrius, nuostatas;
- Kurti, įgyvendinti ir vertinti tarptautinio projekto veiklas drauge su kitais kurso dalyviais;
- Gebėti organizuoti ir vykdyti mokymus anglų kalba.

Kurso metu mes naudojome daug praktinių eksperimentinių ir konstruktyvių užduočių: darbą grupėse, stimuliuojančias užduotis, problemų sprendimo užduotis, komandos formavimo, atgalinio ryšio ir t.t. Svarbiausia kurso dalimi laikėme praktines veiklas: seminarus, mini-mokymus, mokymų projektų kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą drauge su komandos nariais. Dalyviai turėjo MPK (Mokymosi pasiekimų knygą), kuri buvo savotišku dienoraščiu viso kurso įgyvendinimo metu. Taip pat mes naudojome savarankiško įsivertinimo priemonę, taip vadinamą „Savęs suvokimo aprašą“, kuris rėmėsi pagrindinėmis 7 kompetencijomis, pačių lektorių apibrėžtomis ir sutartomis mokymų metu.

Kursas labai buvo gerai įvertintas. Jo populiarumą ir norėjimą jame dalyvauti liudija tai, kad kasmet gavdavome 100-120 paraiškų, o priimti galėdavome tik 24. Į tokį apribojimą galima žvelgti įvairiai. Lektorių mokytojai, kursų vedėjai negalėjo produktyviai dirbti su didesne grupe, turint galvoje, kad kurso metodologija rėmėsi principu – “besimokantysis viso ko centre”. Taip pat kiekvienas kurso vadovas dar turėjo suteikti mentorystės pagalbą 8 kurso dalyviams. Net ir turint tokią sąlyginai nedidelę grupę, kartais buvo sunku skirti pakankamai dėmesio kiekvieno individualiems poreikiams.

Žvelgiant iš besimokančiųjų pusės, įvairovė buvo labai svarbus faktorius, nes buvo galimybė mokytis

vieniems iš kitų, ypač dirbant porose prie individualių projektų kūrimo. Kai kurie dalyviai turėjo tik nedidelės patirties, o kiti - 10 ir daugiau metų.

Dalyvių atranka buvo programos “Veiklus jaunimas” Nacionalinių agentūrų atsakomybė – programa rėmė jų dalyvavimą kursuose. Mes, kurso organizatoriai ir vykdytojai, šio proceso negalėjome niekaip lemti. Žinia, įvairios nacionalinės agentūros darydamos atranką, vadovaujasi savo interesais ir kriterijais.

Nacionalinės agentūros yra paramą teikiančios ir įdarbinančios organizacijos, tuo tarpu SALTO, kaip koordinuojanti organizacija, įtakoja tik pačios programos parengimą.

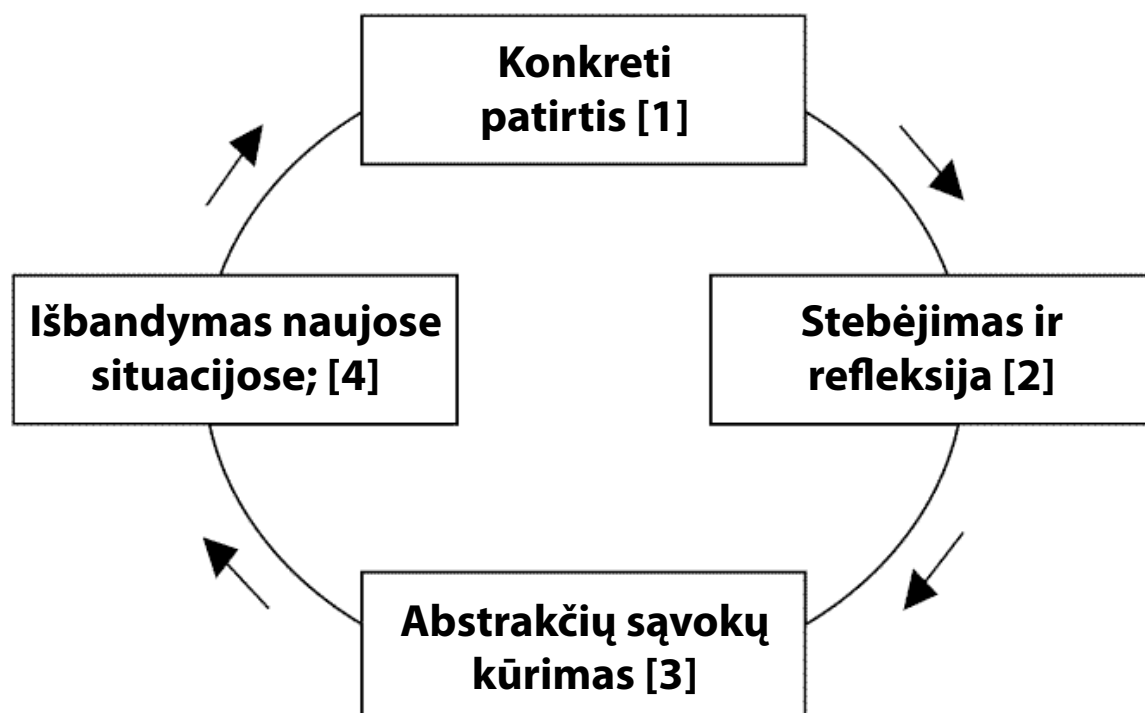
Esminiai, patys svarbiausi kurso aspektai – dalyvių ankstesnės žinios, patirtis, lektorių kompetencija. Žinoma, visada atsiranda tokių, kuriems mokymai kelia kiek didesnius iššūkius, o tai gali turėti ir neigiamo poveikio dalyvių įsitraukimui ir mokymuisi.

Ieškant tinkamų problemos sprendimo būdų yra labai svarbus kurso vykdytojų ir besimokančiųjų ryšys, jų tarpusavio komunikacija, o taip pat kurso vedėjų bendradarbiavimas su donorais. Kurso medžiaga turi parodyti, kokio pobūdžio kursas, kokie reikalavimai yra keliami dalyviams, kad būtų galima tinkamai atlikti jų atranką.

Kaip ir buvo minėta anksčiau, kurso metodologija buvo paremta konstruktyvizmo teorija ir eksperimentinio mokymosi principais.

Konstruktyvizmo teorija: Jos pagrindinė mintis ta, kad dalyviai, besimokantieji, patys savarankiškai konstruoja žinias: kiekvienas asmuo individualiai (ir socialiai) kuria savo mokymosi prasmę, suvokia kaip, kodėl ir ko mokosi. Prasmės konstravimas yra mokymasis, kitokio būdo jai surasti tiesiog nėra. Šio požiūrio “dramatiškos” pasekmės:

- 1) mes turime susitekti ties besimokančiuoju ir jo mąstymu apie savo paties mokymąsi, o tai labai skiriasi nuo įprastų mokymų, kai pagrindiniu fokusu būna mokomasis dalykas, tema ar pan.
- 2) nėra žinių, kurios nepriklausytų nuo prasmės, kurią suvokia ir turi /konstruoja patys besimokantieji.

Paveikslas nr 1.: Eksperimentinis mokymasis

Kodėl mes pasirinkome būtent tokią metodologiją:

Kadangi dalyviai atvyko turėdami įvairios mokymo ir mokymosi patirties, o tuo pačiu ir su skirtingais lūkesčiais, poreikiais ir norais, mes turėjome remtis metodologija, kuri teiktų laisvės ir galimybių atliepti skirtingus poreikius ir būtų nukeipta į patį besimokantįjį.

Lektorių kurso privalumas buvo, kad tai, koks jis bus iš tikrųjų, priklausė nuo pačių dalyvių indėlio į jį – tai modelis, kurio metu galima įgyvendinti labai daug norų, pageidavimų, galimybių. Todėl mes sukūrėme taip vadinamą „čia ir dabar“ metodiką, kurios tikslas – kaip galima daugiau pasinaudoti besimokančiųjų asmenine patirtimi ir viso kurso metu įgyta bendra patirtimi.

Mokymasis mokytis buvo vienas iš mūsų svarbiausių šūkių ir siekinių. Mes buvome įsitikinę, kad joks kursas, kokios trukmės jis bebūtų, stebuklų nedaro. Reikia mokėti mokytis visą gyvenimą. Daugelis kompetencijų, reikalingų lektoriui, yra ilgalaikio pobūdžio, bert reikalaujančios nuolatinio atnaujinimo – tai bendravimas, kritinis mąstymas, gebėjimas tvarkytis sudėtingose situacijose, konfliktų sprendimas, tarpkultūriniai dalykai ir pan. Todėl savo uždaviniu mes laikėme kurso dalyvių-lektorių gebėjimų ugdymą, siekiant, kad jie visą gyvenimą būtų ir liktų savarankiškais, kritiškai mąstančiais, randančiais savo aplinkoje mokymosi šaltinius ir jais pasinaudojančiais, atsakingus sprendimus priimančiais žmonėmis. Individualių projektų kūrimas ir darbas su mentoriumi prisidėjo prie tokių gebėjimų ugdymo. Antrojo seminaro metu dvi dienos iš trijų buvo „atiduotos“ dalyviams – jie darė tai, ko jiems reikėjo, kaip besimokantieji ir kaip kitų mokytojų.

Šių kursų programa suteikia daug galimybių ugdyti bendrąsias, apskritai, gyvenimui reikalingas, kompetencijas. Prie jų ugdymo prisidėjo suteikta galimybė dalyviams dirbti drauge, planuoti, įgyvendinti ir įvertinti visą mokymosi kursą.

Mokymosi mokytis kompetencijos ugdymas yra svarbiausia asmeninio ir profesinio gyvenimo sėkmės prielaida. Ji padeda daryti pasirinkimus, nuolat tobulinti išteklius ir kompetencijas, prisitaikyti prie besi-

keičiančios situacijos.

Kadangi mokymosi mokytis ir gebėjimo susitvarkyti sudėtingose situacijose kompetencijos neturi nacionalinio charakterio, būdingos ir reikalingos visiems žmonėms, jos gali būti naudojamos įvairiuose geografiniuose, socialiniuose kontekstuose. Jas taip pat galima integruoti į bet kokių mokymų programas.

Kurso dalyvių įsitraukimas į mokymus ir motyvacija buvo labai didelė. Mūsų metodologija (centre- mokymas mokytis ir savarankiškas mokymasis) yra paremta vidine dalyvių motyvacija. seminarų programoje turėjome daug „tuščių“ vietų, kurios teikė galimybę patiems besimokantiejiems planuoti ir įgyvendinti veiklas savo nuožiūra. Nuo pat pradžių mes pabrėžėme, kad neketiname dalyvių vertinti, jie patys save vertins. Tokiu būdu, jie patys turėjo aiškiai nusistatyti mokymosi tikslus ir lūkesčius, viskas priklausė nuo jų pačių („kiek įdėsi-tiek gausi“).

Apie dalyvių motyvaciją mes galėjome spręsti iš jų dalyvavimo veiklose, užduočių atlikimo ir savarankiško darbo. Taip pat kiekvienos darbo dienos pabaigoje mes atlikdavome įsivertinimą taip vadinamose „refleksijos grupėse“– kiekvienoje iš jų buvo tam tikras skaičius dalyvių, joms vadovaudavo vienas iš prityrusių kurso vadovų, padėjęs grupei apmąstyti dienos darbą, išsiaiškinti ir įveikti tam tikrus sunkumus ar kilusį nepasitenkinimą.

Ši programa bus įgyvendinama iki 2013 metų, o jos tęstinumas priklausys nuo naujos programos.

Rezultatai/ nauda

Išvadas galima daryti remiantis dalyvių įsivertinimu, jų seminarų bei viso kurso vertinimu. Labai dažnai dalyviai pabrėžė išmokę daugiau nei tikėjosi arba kažko kito nei tikėjosi. Daugeliui buvo staigmena, kad patobulėjo jų mokėjimo mokytis kompetencija. Jie taip pat labai daug sužinojo apie save, kaip besimokančiuosius, o tai labai svarbu jų tolimesniam asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui. Kaip jau ir minėjome anksčiau, kursų pabaiga nereiškia mokymosi pabaigos – tai greičiau naujo mokymosi pradžia ar kitas etapas.

Apibendrinimas ir išvados

Ši geroji praktika, kurią jums pristatėme, yra tiesiogiai orientuota į pačius besimokančiuosius, todėl ji motyvuoja suaugusiuosius ir suteikia jiems galių patiems planuoti savo mokymosi procesą. Kursas buvo vykdomas turint galvoje platesnį visą gyvenimą trunkančio mokymosi kontekstą, todėl joks kursas negali būti mokymosi pabaiga, kompetencijų įgijimas nėra baigtinis, greičiau nuolatinis ir tęstinis procesas, nes atsiranda vis naujų dalykų, kuriuos reikia tobulinti, o kai ką net ir keisti.

Mokymosi mokytis principas motyvuoja besimokančiuosius savarankiškai ir atsakingai veiklai, iškeliant kiekvieno stipriąsias puses, galimybes. Dauguma žmonių net nežino, *ką jie gali* ir apskritai, kad jie gali, todėl labai svarbu ugdyti pasitikėjimą savimi, savigarbą. Šio kurso metu mes stengėmės prisidėti prie šių savybių ugdymo, kad besimokančiųjų gebėjimai, kompetencijos plačiai atsiskleistų ir būtų panaudotos veikloje.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Vokietijoje

Suaugusiųjų švietimas/ Tęstinis mokymasis

Vokietijos suaugusiųjų švietimas turi įvairias šaknis ir tradicijas. "Tai menas praturtinti, tobulinti žmones, išlaisvinimas ir politinė nuovoka, veiksmas ir galių suteikimas, vertybėmis grįstas visuomenės švietimas ir tobulinimas, mokymas siekiant geresnių rezultatų darbe ir asmeniname gyvenime"¹ Šiuo metu sąvokos "suaugusiųjų švietimas" ir "tęstinis mokymasis" vartojamos sinonimiškai. O tuo tarpu "tęstinis mokymasis" turi daugiau profesinio rengimo atspalvio. "Suaugusiųjų švietimas" daugiau suprantamas platesne prasme, nei tik kaip mokymasis profesijos ar profesijai.

"Deutscher Bildungsrat" 1970 metais suaugusiųjų švietimą apibrėžė, kaip "tęstinį ar atnaujintą organizuotą mokymąsi po pradinio išsilavinimo ir kaip darbo pereinamąjį etapą"² Šio apibrėžimo kritikai sako, kad jis akcentuoja tik organizuotą ir suplanuotą mokymąsi, o suaugusiųjų mokymasis vyksta įvairiose situacijose ir įvairias būdais. Studentai ir besimokantieji aukštojo mokslo sistemoje yra nelaikomi suaugusiųjų švietimo dalimi. Vokietijoje daromas aiški takoskyra tarp tęstinio profesinio ir bendrojo tęstinio mokymosi bei švietimo.³ Kaip tai bebūtų, vienas iš pagrindinių principų suaugusiųjų švietime yra savanoriško dalyvavimo principas.

Politinė atsakomybė

Vokietijoje kiekviena federalinė valdžia reguliuoja švietimą ir kultūrą. Suaugusiųjų švietimas/ tęstinis mokymasis yra mažiau kontroliuojamas nei kitos švietimo sritys. Tarpusavyje konkuruoja daug suaugusiųjų paslaugų teikėjų, yra galimybė rinktis įvairiausias paslaugas. Pati valstybė nelabai gali kištis į federalinių žemių reikalus. Visos šalies mastu yra nustatomi tik patys bendriausi principai ir kriterijai, pamatinės taisyklės, apibrėžiančios tinkam veiklų organizavimą ir finansavimą. Šie bendrieji principai ir taisyklės yra įtraukti į federalinius įstatymus.

Kai kurios federalinės žemės turi taip vadinamą "Erwachsenenbildungsgesetz" (Suaugusiųjų švietimo aktą). Pavyzdžiui, apie Tiuringijos suaugusiųjų švietimo aktą (ThEBG) galima sužinoti iš tinklapio: www.thueringen.de/de/tmbwk/bildung/schulwesen/gesetze/ebg/.

Finansavimo šaltiniai

Kadangi Vokietijos suaugusiųjų švietime galioja pliuralizmas, finansinę paramą teikia įvairios organizacijos įvairiais būdais.⁴

- Federalinė žemės ir bendruomenės;
- Privatus verslas;
- Donorų/rėmėjų organizacijos;
- Privatūs namų ūkiai;
- Federalinės darbo agentūros;
- ES projektai, įvairios ministerijos;
- Stojimo, narystės mokesčiai.

2000 metais suaugusiųjų švietimui skirtos viešosios išlaidos sudarė maždaug 36.7 bilijonų EUR.⁵

¹ REISCHMANN 1999

² DEUTSCHER BILDUNGS RAT 1970

³ BMBF 2008 p. 146

⁴ DIE-Bonn 2004

⁵ DIE-Bonn 2004

Pagrindiniai veikėjai

Remiantis "Deutsches Institut für Erwachsenenbildung" (DIE/ Vokietijos suaugusiųjų švietimo institutas) tyrimais, pagrindiniais suaugusiųjų švietimo paslaugų teikėjais yra:

- Suaugusiųjų švietimo centrai;
- Bažnyčių bendruomenės;
- Darbdavių asociacijos ir rūmai;
- Profesinės sąjungos;
- Asociacijos;
- Kiti viešieji juridiniai asmenys;
- Fondai;
- Privačios organizacijos.

Kursų ir programų spektras

Jis tikrai yra platus ir įvairus. Tai ir bendro pobūdžio švietimas, profesinis mokymas, pilietinis, kultūrinis švietimas ar net akademinis mokymas(is). Kiekvienas gali lankyti kursus, paskaitas, seminarus kasdien ar kelis kartus per savaitę, dalyvauti savaitgalio mokymuose ar pasinaudoti šviečiamojo pobūdžio kelionėmis.

Taip pat yra ir daug suaugusiųjų švietimo temų. Nuo kalbų mokymosi, iki politinio, tarpkultūrinio švietimo, sveikatos, meno, maisto ruošimo, kompiuterinių įgūdžių ugdymo, profesinio tobulinimo, o taip pat ir dalyvavimas laipsnį suteikiančiose programose.

Veiksmai, siekiant pritraukti besimokančiuosius ir motyvuoti juos išlikti visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese

Veiksmai, siekiant pritraukti besimokančiuosius :

- Profesionaliai parengtos programos Suaugusiųjų švietimo centrų steigimas ;
- Bendradarbiavimas su įvairiomis institucijomis (bibliotekomis, mokyklomis, fondais ir pan.);
- Naujos media priemonės: internetas, kompiuteriai, socialiniai tinklais, YouTube;
- Nacionalinė ir regioninė socialinė reklama (per radiją, kino seansų metu...).

Veiksmai, siekiant motyvuoti juos išlikti visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese:

- Pripažintų pažymėjimų teikimas; pvz.: TELC (kalbos testas), Kembridžo egzaminai, Xpert;
- Finansinė parama;
- Konsultavimas;
- Profesinės ambicijos kelti kvalifikaciją;
- Modernių studijų siekimas;
- Mokymosi būdų įvairovė: kelionės, lankstus mokymosi laikas (rytiniai ar vakariniai kursai), TV laidų pritaikymas, pvz.; kulinariniai konkursai ar "aklo pasimatymo" vakarienė;
- Kursai specifinėms grupėms (tiems, kam virš 50 metų, parengiamieji kursai studijoms, tėvystės įgūdžių kursai ar pan.).

Šaltiniai:

Bundesministerium für Bildung und Forschung (BMBF) (Hrsg.) (2006): Berichtssystem Weiterbildung IX. Integrierter Gesamtbericht zur Weiterbildungssituation in Deutschland. Bonn/Berlin

Bundesministerium für Bildung und Forschung (Hrsg.)(BMBF)(2008): Empfehlungen des Innovationskreises Weiterbildung für eine Strategie zur Gestaltung des Lernens im Lebenslauf.

URL: www.bmbf.de/pub/empfehlungen_innovationskreis_weiterbildung.pdf

DEUTSCHER BILDUNGSRAT (Hrsg.) (1970): Strukturplan für das Bildungswesen. Stuttgart

DIE-Bonn (2010): Short facts about adult Education/Continuing Education (AE/CE) in Germany

Internet publication: www.die-bonn.de/international/short_facts.html; Version July 28, 2010

NUISSL, E. (1994): Adult education in Germany. Bonn, Germany: IIZ/DWV

REISCHMANN, J. (1999): Adult Education in Germany: Roots, Status, Mainstream, Changes.

Internet publication: www.uni-bamberg.de/fileadmin/andragogik/08/andragogik/AdultEducationinGermany.pdf ;

Version November 11, 1999

Thüringer Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur (Hrsg.) (2005): Thüringer Erwachsenenbildungsgesetz

URL: www.thueringen.de/de/tmbwk/bildung/schulwesen/gesetze/ebg/

3.2.1 „Sumaišytas“ mokymasis

Atsakinga organizacija:

Berufsschule für Tourismus (Profesinė turizmo mokykla)

Tinklapis:

<http://www.berufsschule-tourismus.de/>

Vocational Training: <http://www.berufsschule-tourismus.de/bft/>

berufsausbildung/staatlich-anerkannter-touristikassistent

Atsakinga mokytoja:

Paula Gómez Hernández, paumgh@yahoo.de

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

“Sumaišyto” mokymosi metodas buvo naudojamas mokant ispanų kalbos “Vidutinio sunkumo ispanų kalbos kursų” metu. Mokytoja Paula Gomez šį metodą naudojo dirbdama profesinio mokymo programoje “Tarptautinio turizmo asistentas”. Šios programos įgyvendinimo metu buvo lygia greta naudojami ir tiesioginio kontakto reikalaujantys mokymai, ir nuotoliniai mokymai. Jų dėmė ir sudarė “sumaišyto” metodo esmę. Šis metodas jau žinomas nuo 1990 –ųjų. Ispanų kalbos mokymai truko vienerius metus.

Paula Gomez

Kurso dalyviai - 3 jaunos moterys, kurių amžius 20 - 25 metai. Jos baigusios Vokietijos bendrojo lavinimo mokyklą ir turi galimybę mokslus tęsti universitete.

Kursas buvo organizuojamas Berufsschule für Tourismus (Profesinėje turizmo mokykloje). Tai privati mokykla, įsikūrusi Berlyne. Nuotolinio mokymo metu mokytojas gali bendrauti su mokiniais iš įvairių vietų.

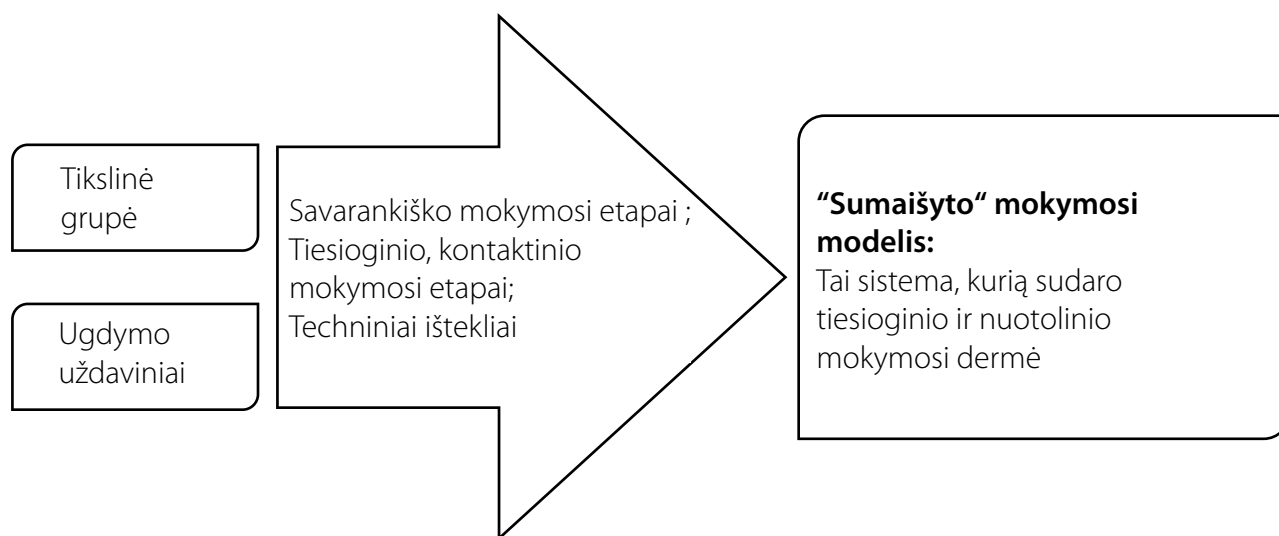
Mokytoja turi 10 metų kalbos mokymo patirties ir 2 metus „sumaišyto“ metodo taikymo patirtis.

Pagrindinis kurso tikslas – išmokti ispanų kalbos. Mokiniai tikriausiai ieškosi darbo ar atliks praktiką, stažuotę Ispanijoje, o tam reikia ispanų kalbos. Apskritai, besimokantieji tobulino ir bendravimo įgūdžius. Šio metodo taikymas prisidėjo ir prie naudojimosi informacinėmis technologijomis įgūdžių tobulinimo.

„Sumaišytas“ mokymosi metodas – tai idealus tiesioginio ir nuotolinio kontakto tarp mokytojo ir besimokančiojo derinys. Tokiu būdu palaikomas ir socialinis kontaktas, ir išlieka individualus dėmesys kiekvienam besimokančiajam.

Tiesioginio ir netiesioginio kontakto dermė mokymesi priklauso nuo mokymosi tikslų ir uždavinių, tikslinės grupės poreikių. Kad būtų pasiektas visus tenkinantis rezultatas, reikia susitarti, kas, kiek ir kokios priemonės dėl instrukcijomis, nurodymais paremto mokymo ir savarankiško mokymosi. Nuotolinio mokymosi aplinka turi būti komfortiška, gerai techniškai parengta, turi būti lengva ja naudotis.

Šis metodas, tai nėra vien paprastų tiesioginio ir nuotolinio mokymosi metodų ar temų derinys, kombinacija. Tai labai konkretus, profesionaliai parengtas mokymo(si) modelis

Paveikslas nr. 2: „Sumaišyto“ mokymosi modelis

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas. Rezultatai/nauda

Šis metodas gali būti panaudojamas labai įvairiai. Mokytoja P. Gomez taikė jį mokydama ispanų kalbos. Jos mokymus sudarė keturios didelės dalys – pamokos, kurių metu besimokantieji turėjo sukurti tam tikrą projektą grupėse. Ji skyrė mokiniams įvairias užduotis, kurios turėjo prisidėti prie projekto kūrimo.

Visi drauge, ir mokytoja, ir patys mokiniai, siūlė projektų temas: pavyzdžiui – tam tikra konkreti šalis, kultūra, naujienos apie pasirinktą šalį ir pan. Tolimesnis žingsnis – tyrinėjimas, informacijos rinkimas internete. Mokiniai lankėsi ispaniškuose tinklapiuose ieškodami medžiagos pasirinkta tema.

Mokytoja paaiškino, kaip bus dirbama grupėse ir tada prasidėjo projektų kūrimas. Besimokantieji taip pat galėjo naudotis žodynu, kurį parengė mokytoja. Jei dar reikėjo papildomos medžiagos, mokiniai grįždavo prie informacijos paieškos. Savarankiško mokymosi etape, mokytoja papildomai skirdavo gramatikos, žodyno užduočių, tam, kad užtvirtintų įgytas žinias. Savarankiško užduočių atlikimui buvo galima naudotis profesinės mokyklos teikiamomis patalpomis ar dirbti namuose.

Kito susitikimo metu grupės pristatė savo projektus.

Pristatymo formą galėjo rinktis patys (plakatas, skaidrių pristatymas ir kt.). Mokytoja drauge su kitais besimokančiais pateikdavo klausimų, pasikeisdavo nuomonėmis, diskutuodavo ir drauge darydavo išvadas, apie tai, kas buvo sužinota, išmokta. Mokytoja taip pat galėjo skirti papildomų, žodyno turtinimui ar gramatikos tobulinimui, skirtų užduočių.

P. Gomez pasirinko „sumaišyto“ mokymosi metodą, nes pati mokykla tai skatino, buvo puikios techninės sąlygos jam taikyti. Tam tiko ir mažas besimokančiųjų grupės skaičius. Taip dirbdama, mokytoja turi galimybę vienu metu dirbti su keliomis grupėmis.

Ji taip pat laiko privalumu tai, kad besimokantieji skatinami mokytis savarankiškai, naudojami naujomis informacinėmis technologijomis. O taip pat besimokantieji mokosi bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje, keisti idėjomis, nuomonėmis, diskutuoti, taip praturtindami vieni kitus.

Šie kalbos kursai buvo skirti tik profesiniam mokymui. Kad galėtų juos lankyti, dalyviai turėjo pateikti mokyklos baigimo diplomą su įrašu, kad jie gali stoti į universitetą. Taip pat jie ar jų tėvai turėjo turėti galimybę susimokėti už kursus.

Įprastai dauguma profesinių mokyklų Vokietijoje yra valstybinės. Vokietijos profesinis mokymas susideda iš praktinio profesinio darbo organizacijoje ir mokymosi mokykloje. Besimokantieji susiduria su tuo, kad nepakanka valstybinių profesinių mokyklų ir/ar jų lūkesčius, pageidavimus atitinkančių pasiūlymų – programų. Kita problema - darbo vietų trūkumas organizacijose. O privačios mokyklos ne visada turi galimybę pasiūlyti darbo įmonėse vietų.

„Sumaišytas“ metodą gali naudoti visi, kurie tik pageidauja. Nuotoliniam mokymuisi reikia turėti kompiuterį namuose, o dar geriau – klasėje, idealu – turėti elektroninio mokymosi platformą. Privačios mokyklos Vokietijoje yra geriau techniškai aprūpintos, tačiau kursai mokami. Jei besimokantieji už mokslus negali susimokėti, tenka ieškoti rėmėjų.

Jei organizacijos stokoja techninių išteklių, tai nuotolinis mokymasis gali persikelti į besimokančiųjų namus. Apskritai, galima skirti daugiau laiko tiesioginio kontakto reikalaujančiam mokymuisi, nei nuotoliniam.

Šio metodo inovatyvumas – tai tiesioginio ir nuotolinio mokymosi dermė, naudojimas informacinėmis technologijomis. Mokytoja P. Gomez teigia, kad naudojimas IKT prisideda prie mokymosi proceso individualizavimo, nes mokymasis iš linijinio virsta pakopiniu, „banguotu“, „vingiuojančiu keliu. „Mūsų kursų atveju buvo galima laisvai naudoti IKT profesinėje mokykloje.

Ispanų kalbos mokymai yra labai populiarūs, nes yra orientuoti į praktinį jų pritaikymą – besimokantieji

išvažiuoja į stažuotes, atlieka praktiką, įsidarbina ispaniškai kalbančiose šalyse (ypač – turizmo sektoriuje). Turėdami galimybę mokytis grupėje jie tobulina bendravimo įgūdžius, o nuotolinio mokymosi – darbo kompiuteriu įgūdžių.

„Sumaišyto“ mokymosi metodas gali būti pritaikomas ir kitų dalykų mokymuisi. Tačiau jo taikymui keliamos išankstinės sąlygos – besimokantieji turi turėti elementarių darbo kompiuterių įgūdžių, turėti kompiuterį namuose (jei nėra galimybių mokytis kitur) ir interneto ryšį. Mokytoju užduotis tinkamai nukreipti besimokančiuosius, jiems patarti, juos konsultuoti. Tam puikiai pasitarnauja elektroninė mokymosi platforma – mokytojas bet kuriuo metu, iš bet kurios darbo vietos gali konsultuoti mokinius, teikti užduotis, jas patikrinti. Profesinio mokymo mokykla savo ištekliais leidžia naudotis tik savo mokiniams, bet tuo pačiu programinė įranga leidžia laisvai susikurti e-mokymosi platformą.

Apskritai „sumaišyto“ mokymosi metodas tinka tik tada, kai besimokantieji turi vidinę mokymosi motyvaciją. Mūsų kurso dalyviai buvo labai motyvuoti, nes patys rinkosi temas ir aktyviai dalyvavo mokymosi procese. Savo ruožtu mokytoja pati siūlo temas, kurios jai atrodo priimtinausios besimokantiems, siejasi su jų asmenine patirtimi. Kitas svarbus motyvavimo aspektas – praktinis pritaikymas. Kalba jiems reikalinga darbui, praktikai ar stažuotei Ispanijoje.

Tačiau daryti išvadų, kad besimokantieji ir toliau mokosi ispanų kalbos tik dėl „sumaišyto“ mokymosi metodo, negalime. Pokalbių metu paaiškėjo, kad tiks mokymasis jiems labai patiko ir jie rekomenduotų jį taikyti kitų mokymų metu. Dar vienas svarbus aspektas – lankstumas, kurio dėka besimokantieji nusprendžia likti visą gyvenimą besimokančiais. Tai paminėjo 13 respondentų (jų tarpe buvo ir mokytojų, ir mokinių).

Kursą galima laikyti socialiai įtraukiančiu, nes jis suteikia progą bendrauti kitomis kalbomis, o tai padidina įsidarbinimo galimybes, ypač – turizmo sektoriuje. Mokantis sužinoma apie kitas kultūras, mokomasi mąstyti kritiškai, apmąstant turimą ir naujai įgytą informaciją, žinias.

Kursą galima laikyti socialiai įtraukiančiu, nes jis suteikia progą bendrauti kitomis kalbomis, o tai padidina įsidarbinimo galimybes, ypač – turizmo sektoriuje. Mokantis sužinoma apie kitas kultūras, mokomasi mąstyti kritiškai, apmąstant turimą ir naujai įgytą informaciją, žinias.

Mokinės: Alina Winkler ir Virginia Falkner

P. Gomez sako, kad šis metodas skatina dirbti grupėmis bendradarbiaujant projektų kūrimo procese, nes jo metu keičiamasi idėjomis ir patirtimi. Jis motyvuoja savarankiškam mokymuisi ir atsakomybės už jį prisiėmimui.

Apibendrinimas ir išvados

„Aš manau, kad „sumaišyto“ mokymosi metodas turi tęstinumą, nes jis apima ir tiesioginį, ir nuotolinį mokymąsi, motyvuoja besimokančiuosius savarankiškam mokymuisi“. „Aš manau, kad jis bus naudojamas vis dažniau ateityje, nes naudojamos naujos informacinės technologijos. Manau, kad jis bus dar tobulinamas“.

„Sumaišyto“ mokymosi modelis vis dažniau naudojamas profesinio tobulinimo ir kvalifikacijos kursuose, universitetuose ir kitose ugdymo institucijose, ypač suaugusiųjų švietime. Reikalingi moksliniai tyrimai, kurie leistų geriau suvokti šio metodo naudingumą ir veiksmingumą, jo pasekmes besimokantiems.

siems. Mokytojams, lektoriams reikalinga pagalba, konsultacijos, kad jie galėtų prasmingai ir efektyviai jį taikyti mokymo procese, rinktųsi „sumaišyto“ mokymosi metodą, kaip alternatyvų.

Kalbų mokymasis tampa vis aktualesniu šiame globalizacijos procese ir besiplečiančios Europos aplinkoje. Mokymas turi būti organizuojamas naudojant inovatyvius, šiuolaikinius mokymosi metodus.

3.2.2. Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

2005 metais Migracijos ir Emigracijos Federalinė ministerija įvedė naują natūralizacijos tvarką. Emigrantai, norintys tapti pilnateisiais Vokietijos piliečiais, turi išlaikyti du egzaminus: a) B1 lygio vokiečių kalbos; b) natūralizacijos. Norėdama palengvinti šį procesą Ministerija pristatė taip vadinamą „integracijos kursą“. Jį sudaro 600 vokiečių, kaip antrosios kalbos, mokymosi dalys. Šio kurso temos: „politika ir demokratija“,

„istorija ir atsakomybė“, „žmonės ir visuomenė“. Kuro paskirtis – išmokti bendrauti vokiškai ir dalyvauti Vokietijos visuomenės gyvenime. Emigrantų integracija yra vienas iš svarbiausių iššūkių šiuolaikinėje visuomenėje. Todėl įvadinis kursas „Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo“ turėjo padėti emigrantams geriau ir greičiau integruotis į šalies visuomenės gyvenimą.

Kitų, įprastinių integracijos kursų metu buvo pastebima smunkanti dalyvių motyvacija jau po 3 mokymosi mėnesių. Kurso dalyviams buvo nesuprantama, kodėl jie turi mokytis kalbos: „Ką aš su ja veiksiu?“ Naujasis kursas pristatė kitą kalbos mokymosi koncepciją. Po trijų mėnesių jo dalyviai turėjo galimybę atlikti stažuotę vietinėje įmonėje, pavyzdžiui, restorane ar vaikų darželyje. Tokiu būdu jie galėjo praktiškai taikyti vokiečių kalbos žinias, įgyti naujų įgūdžių ir susivokti, ką norėtų veikti ir dirbti. Tai padidino jų motyvaciją tęsti vokiečių kalbų studijas ir geriau integruotis į visuomenę. Stažuotei vadovavo socialiniai pedagogai.

Projektas „Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo“ buvo sukurtas suaugusiųjų švietimo centro Apoldoje. Tai mažas rytų Tiuringijos miestelis. Kadangi projektas buvo sėkmingas, tai 2008 metais projekto tęstinumu užsiėmė Tiuringijos suaugusiųjų švietimo centrų asociacija, tokiu būdu pakeldama jį į naują, aukštesnį lygį.

Projekto „Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo“ tikslai:

- Padidinti integracijos sėkmingumą;
- Patobulinti emigrantų profesinius, darbinius įgūdžius;
- Pagerinti emigrantų integraciją jų gyvenamose vietovėse, bendruomenėse, miestuose.

Be šių pagrindinių tikslų, projektas siekė gerinti profesinio tobulinimo galimybes Tiuringijos suaugusiųjų švietimo centruose.

Apoldos iniciatyva pradėtas projektas buvo modeliu kitiems suaugusiųjų švietimo centrams. Organizuodami kursus, Tiuringijos švietimo centrai norėjo sustiprinti bendradarbiavimą su regiono verslo įmonėmis, organizacijomis tam, kad būtų taupomas laikas ir pastangos organizuojant besimokančiųjų praktikas, stažuotes.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Kurso „Nuo sambūvio prie bendradarbiavimo“ modelis susidėjo iš 6 dalių:

Šio kurso metu dalyviai galėjo išbandyti kalbos įgūdžius praktikoje, konkrečiose situacijose, konsultuodamasis su socialiniais pedagogais, įmonių darbuotojais, rengdami praktikų pristatymus. Jiems į pagalbą taip pat buvo pasiūlyta naudotis IKT priemonėmis, TV, video ar audio priemonėmis.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, įprastu mokymų metu, motyvacija sumažėdavo jau po 3 mėnesių. Šio kurso rengimo metu į tai buvo atkreiptas dėmesys, todėl būtent po 3 mėnesių buvo nuspręsta dalyvius išleisti į praktiką. Ji tęsėsi 6 savaites. Po šios pertraukos vėl prasidėdavo intensyvūs vokiečių kalbos kursai. Kurso metu buvo atliekama taip pat ir profesinių, darbinų įgūdžių analizė, rengiamas darbų pristatymas.

Kalbos visuomeninė praktika: Ji buvo atliekama 6 savaites, 8 valandas per dieną. Praktikos tikslas – tobulinti vokiečių kalbos įgūdžius, mokytis ją taikyti nedelsiant ir automatiškai konkrečiose situacijose, sumažinti kalbos barjerus. Jo buvo siekiama tikslingu ir prasmingu įdarbinimu vokiškai kalbančioje aplinkoje. Šios praktikos metu kurso dalyviai taip pat turėjo galimybę geriau susipažinti su Vokietijos kultūra ir kasdieniu gyvenimu. Kiek iš viso valandų dirbs kiekvienas dalyvis, priklausė nuo darbo pobūdžio ir besimokančiųjų įgūdžių. Svarbu pažymėti, kad praktika buvo tęstinė. Turint galvoje, kad besimokančiųjų vokiečių kalbos žinios buvo dar pradinio, bazinio lygmens, buvo labai svarbus jiems asistuojančių, socialinių pedagogų vaidmuo:

- Kartą per savaitę buvo organizuojamos konsultacijos suaugusiųjų švietimo centre. Drauge su socialiniu pedagogu besimokantysis apmąstydavo savo kalbos mokymosi ir socialinių įgūdžių tobulinimo pažangą, gebėjimą integruotis bendruomenėje.
- Apmąstymo procese buvo pasitelkti stažuotė – praktikos žurnalai, o taip pat Europos kalbų aplankas ir „profilio pasas“. Nepaisant to, apmąstymui būtinas nuolatinis stebėjimas ir vertinimas.
- Socialinių pedagogų atsakomybė – išsiaiškinti besimokančiųjų ir praktiką atliekančių kurso dalyvių kasdienio darbo apimtį ir kontroliuoti jų darbą, stebėti jų pažangą, bendrauti ir bendradarbiauti su praktikos organizacija.

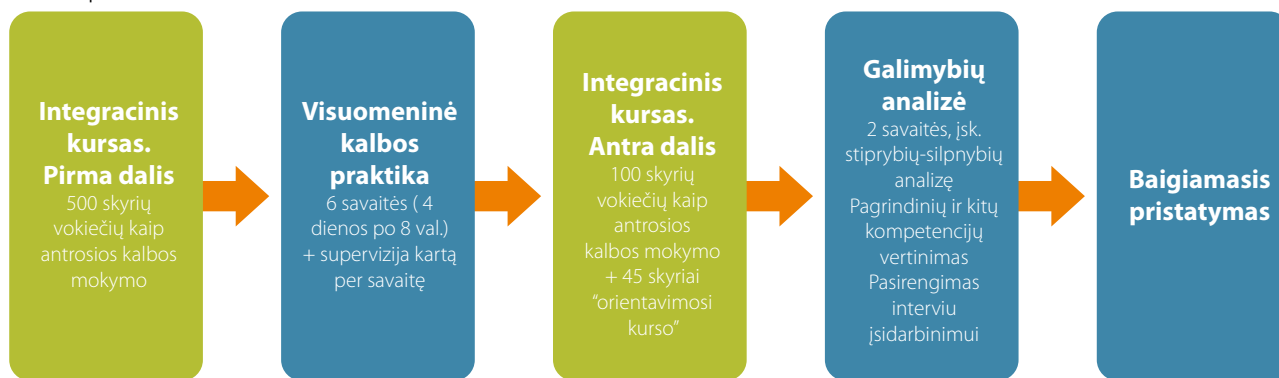
Profesinių, darbinų gebėjimų analizė: Ji trunka 2 savaites. Jos metu atliekam stipriųjų ir silpnųjų pusių analizė, bendrųjų ir specifinių, būdingų tam tikrai profesijai, gebėjimų vertinimas. Ji taip pat apima interesų ir bendrumų suderinimą.

Ši dalis taip pat apima:

- Konsultacijas apie galimus įgyti profesijos laipsnius ir užsienyje įgyto laipsnio pripažinimą;
- Darbo rinkai reikalingų įgūdžių įvertinimą;
- Įgūdžių vertinimas atliekamas individualiai ir grupėje pokalbio metu. Mokama parengti paraišką darbui ir kitus reikalingus dokumentus.

Baigiamasis pristatymas: Jo metu dalyviams suteikiama galimybė pristatyti tai, ko išmoko didesnei auditorijai. Tai galimybė pristatyti savo nuomones, įspūdžius, patirtį ir rezultatus kitiems dalyviams, darbdaviams, švietimo centrų darbuotojams, socialiniams pedagogams, kalbos mokytojams, vietinės spaudos atstovams.

Kurso planas:

Paveikslas nr.3. Kurso planas

Pateiktas kurso planas nėra labai griežtas ir nekeistinas. Jį galima adaptuoti priklausomai nuo besimokančiųjų ir/ar švietimo centrų, kitų suaugusiųjų mokymo organizacijų poreikių. Pavyzdžiui, kai kurie centrai įvadinį kursą pateikė kaip vientisą, neskirstydami jo į atskiras dalis. Jie praktiką organizavo pasibaigus kalbos kursams.

Kaip ir buvo minėta, šiuo kursu buvo siekiama ne tik mokyti kalbos ir socialinių įgūdžių, bet ir skatinti profesijos pasirinkimą, rengti darbo rinkai. Žmonės, turintys tam tikrą profesiją, tobulino profesinius įgūdžius tam, kad galėtų įvertinti ir pasitvirtinti savo profesines kompetencijas pagal "profilio paso" ir Europos kalbų aplanko keliamus reikalavimus. Projektu taip pat buvo ugdomi besimokančiųjų kultūrinio bendravimo įgūdžiai (Xpert CCS), projekto komandos ir kitų projekto bendradarbių projektinio-komandinio darbo įgūdžiai.

Rezultatai/nauda

Projekto, vykdyto 2008 ir 2009 metais, vertinimo rezultatai rodo, kad jis buvo sėkmingas.

Padidėjo integracijos kurso sėkmės rodiklis:

Dalyviai gerokai patobulino vokiečių kalbos įgūdžius. Ypač - šnekamosios kalbos (kalbėjimas apie kasdienio gyvenimo temas). Iš visų dalyvavusiųjų, 50% pasiekė aukštesnius nei vidutinio lygio rezultatus egzamine žodžiu.

Profesinių įgūdžių tobulinimas:

Dalyviai įgijo supratimo apie konkrečius darbus ir išsiugdė bei patobulino savo darbinis įgūdžius, tokius, kaip punktualumas, darbo iki galo ir laiku atlikimas. Dalyvių darbinės kompetencijos buvo išsiaiškintos interviu metu. Praktikų organizacijos paminėjo, kad apie 75% asmenų pagilino žinias ir įgūdžius, reikalingus darbui Vokietijos įmonėse. Apie 20% praktikų organizacijų pareiškė ketinančios praktikantus įdarbinti pastoviam darbui.

Integracijos į vietos bendruomenę gerinimas:

Integracijos kurso ir praktikos dėka 75% dalyvių pakeitė požiūrį į integracijos galimybes, jie vertino jas palankiau nei projekto pradžioje. Pokalbių su darbdaviais, kurie organizavo praktikas, metu paaiškėjo, kad 50% iš jų galėtų dirbti ir gyventi drauge su emigrantais.

Mokymų kursas tikrai padrąsino emigrantus mokytis vokiečių kalbos. Taip pat jie gavo paskatinimą domėtis darbo rinka ir galima profesine karjera ateityje. Jie įgijo daugiau pasitikėjimo savimi, ypač mokantis vokiečių kalbos, ieškant darbo, kreipiantis į potencialius darbdavius.

Šis projektas taip pat buvo labai naudingas suaugusiųjų švietimo centrams. Jo dėka jie užmezgė glau-

desnius ryšius su verslo įmonėmis, sukūrė bendradarbiavimo tinklus. Projekto komanda, suaugusiųjų švietimo centrai taip pat įgijo papildomos kvalifikacijos, išplėtė savo paslaugų spektrą.

Taip pat buvo diagnozuotos ir tam tikros kliūtys. Mokytojų nuomone, daugelis potencialių kursų dalyvių nenorėjo įsitraukti į projektą, nes baiminosi dėl savo vokiečių kalbos gebėjimų, nepasitikėjos savo jėgomis. Kiti, kurie jau turėjo tam tikrą profesinį pasirengimą, įgytą savo šalyse, atsisakė praktikos.

Apibendrinimas/ Išvados

Ši aprašyta praktika laikoma inovatyvia dėl kalbos mokymosi, praktikų organizavimo, bendravimo ir kitų įgūdžių ugdymo dermės. Įprasti kursai orientavosi arba tik į kalbos mokymą, arba tik į profesinių įgūdžių ugdymą. Šis kursas padidino emigrantų galimybes įsidarbinti ir sėkmingai integruotis į šalies visuomenę ir vietos bendruomenes.

Mūsų išbandyta ir čia aprašyta praktika gali būti lengvai perkeliama į kitus kontekstus, pritaikyta kitoms besimokančiųjų grupėms, pavyzdžiui, stokojantiems raštingumo ar bendrojo išsilavinimo įgūdžių. Mokymosi, darbinės praktikos ir savęs vertinimas yra labai patraukli ir motyvuojanti veikla.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Italijoje

Italija negali atsilikti nuo kitų Europos šalių suaugusiųjų švietimo ir apskritai švietimo sistemų. Mes atsilikame raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti srityse, dar neesame pakankamai gerai susipažinę su naujomis technologijomis ir nedaug mūsų gyventojų dalyvauja suaugusiųjų švietimo veiklose. Trečdalis jaunimo nuo 20 iki 29 metų beturi net pradinės mokyklos baigimo pažymėjimo, tik 1% gyventojų nuo 24 iki 65 metų dalyvauja visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese, kai Europos bendras vidurkis - 2.3%.⁶

Italijos vyriausybė neskiria pakankamai finansinės paramos suaugusiųjų švietimui. Nors šalyje netrūksta švietimo ir mokymosi iniciatyvų, tačiau jas reikia stiprinti. Šiandien įgyta patirtis yra išsivarsčiusi ir išsiklaidžios, reikalingos pastangos ją struktūrizuoti, apibrėžti strategines kryptis, suteikti reikiamą finansinę paramą. Reikėtų dar pridurti, kad susitarimas tarp valstybės, regionų ir vietinių administracijų, pasirašytas 2000 metų kovą yra neveikiantis, jo visiškai nepaisoma. ES nuostatos dėl žiniomis grįstos visuomenės kūrimo padėjo pagrindus suaugusiųjų piliečių švietimui.

Italijos neformalus švietimas prasidėjo nuo UNIVERSITA DELLA TERZA ETA veiklos (Trečiojo amžiaus universitetas). Visą gyvenimą trunkantis mokymasis turi galimybę skleisti ir plėtoti įvairiomis kryptimis ir būdais, pasinaudoti įvairiomis galimybėmis – nuolat atsinaujinančiu tęstiniu mokymusi, korekciniais kursais mokyklose, savanoriška veikla, vakariniiais užsiėmimais, specialiais mokymais emigrantams, pabėgėliams, nuotoliniu mokymu, asociacijų organizuojama veikla, laisvalaikio užsiėmimais ir pan.

Tačiau visos šios iniciatyvos vyksta be valstybės ar vietinės valdžios administracijų paramos: trūksta bendradarbiavimo, komandinio darbo, todėl suaugusiųjų mokymas neprogresuoja ir negali atliepti visų lūkesčių, o kartais tik veltui švaistomos lėšos ir eikvojamos pastangos. Valstybinės ir privačios institucijos turėtų dirbti drauge, kad atnaujintų programas ir atlieptų poreikius; reikia nusistatyti iš naujo prioritetus ir kokybės standartus, nepamirštant mažumų ir kitų specialiųjų poreikių turinčių grupių. Viso to trūksta dabartinėje Italijoje ir mūsų valdžios institucijos yra atsakingos už esančius nesklandumus.

3.3.1. Mokymasis apie save per kultūrą - LAUTC Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

LAUTC projektas skirtas skatinti bendrą kultūrinio palikimo ir kultūrinės įvairovės supratimą, pabrėžiant tarpkultūrinio dialogo įvairiose Europos bendruomenėse būtinumą ir poreikį „Daugiakultūrinės ir socioekonominės dimensijos supratimas Europos bendruomenėse ir tai, kaip nacionalinis kultūrinis identitškumas sąveikauja su europiniu, yra labai svarbus dalykas“, sakoma Europos Parlamento rekomendacijose ir Europos Tarybos Pagrindinėse Visą gyvenimą trunkančio mokymosi kompetencijose.

Projekto vykdymui mes pasirinkome neformaliojo švietimo formą.

Jo dalyviams buvo keliami tokie uždaviniai:

- Įsijungti į švietimo veiklas arba iš naujo pradėti mokytis;
- Vertinti kultūrinį palikimą;
- Atnaujinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybes (ieškant ir panaudojant veiksmingas mokymosi strategijas ir metodus, išbandytus skirtinguose kontekstuose, remtis jais kaip gerosios praktikos pavyzdžiais, adaptuoti juos besimokančiųjų tarpkultūrinio mokymosi poreikiams)
- Skatinti socialinę sanglaudą, tobulinant tarpasmenines, tarpkultūrines ir socialines kompetencijas.

⁶ Data from AUSER RisorsAnziani-ONLUS

Vietos bendruomenėse mokymai tęsėsi vienerius metus, o tarptautiniu – dvejus metus. (1 Gruodžio 2007 – 30 Lapkričio 2009).

LAUTC buvo vykdomas keliais etapais:

- 1 etapas: tarpkultūrinio mokymosi poreikių analizė ir kultūrinių renginių, veiklų strategijos ir metodologijos kūrimas;
- 2 etapas: kultūrinių veiklų galimų įgyvendinti kelių kūrimas, remiantis sukurta strategija ir metodologija;
- 3 etapas: strategijos ir metodologijos vertinimas, sklaida sukuriant mokomąsias medžiagas ir jas panaudojant organizuojant seminarus ES lygmeniu.

Šiuo europinio projekto šerdis – kultūrinių veiklų „žemėlapių“ sukūrimas, atliepiant tarpkultūrinio mokymosi poreikius, nuosekliai įgyvendinant veiklas kiekvienoje iš 5 projekto partnerių šalyje.

LAUTC – tai atsakas į situaciją, kurią apibūdintume kaip:

- (1) Didelis migracijos Europoje laipsnis, didėjančios socialinės integracijos problemos;
- (2) Blankus „bendruomenės“ sąvokos suvokimas, teigiamo suvokimo apie kai kurias kultūras trūkumas;
- (3) Tarpkultūrinio mokymosi poreikių tarp antros kartos emigrantų ir vietos gyventojų buvimas, menkas vienas kitų pažinimas, pilietinio aktyvumo bendruomenėse stoka.

Kitos problemos ir klausimai:

- (1) dermės tarp įvairių veiklų, skatinančių tarpkultūrinį supratimą, nebuvimas; tikslinės grupės poreikių nepatenkinimas;
- (2) kultūrinių veiklų, renginių elitiškumas ir neprieinamumas;
- (3) kultūrinių veiklų nelaikymas šviečiamosiomis, tarpkultūrinio ugdymo priemonėmis;

Tokiu būdu, mes pagrindėme bendros ES strategijos ir metodologijos būtinumą, siekdami, kad kuo daugiau žmonių įsitrauktų į švietimo, ugdomąsias veiklas; kad gerbtų ir vertintų savo kultūrinį palikimą; kad būtų atnaujinamos Visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybės; kad kitur pasiteisinusios praktikos būtų peržiūrimo, įvertinamos ir adaptuojamos besimokančiųjų poreikiams, tobulindamos jų tarpasmeninę, tarpkultūrinę ir socialines kompetencijas. Be to, projektas parodė, koks svarbus yra tarpkultūrinis dialogas visame ES šalių kontekste, kaip svarbu suvokti savo ir visos Europos identiškumą, kultūrinį paveldą ir kultūrinę įvairovės reikšmę.

Projekto partneriai:

IT - Centro per lo Sviluppo Creativo « Danilo Dolci »

UK - OAKE - Europe Ltd

DE - CJD Frechen

GR - Mediterranean SOS Network

FR - Pistes Solidaires

Kurse dalyvavo 20 suaugusiųjų emigrantų (po keturis iš kiekvienos šalies): antrosios kartos emigrantai, gyvenantys nedideliuose Europos miestuose ir miesteliuose ir 20 suaugusiųjų, vietos gyventojų (po keturis iš kiekvienos šalies), taip pat iš tų pačių vietovių. Abi grupės turėjo tuos pačius poreikius – sulaužyti stereotipus ir sukurti pozityvų tarpkultūrinį dialogą, skleisti projekto metu įgytą patirtį savo bendruomenėse.

Projekto metu buvo sukurta informacinė medžiaga apie jo veiklas ir kita mokomoji medžiaga: brošiūros, knygelės. Jas galima įsigyti projekto partnerių organizacijoje ir rasti tinklapyje: <http://www.lautc>.

eu/it. Jame yra nuoroda „Ištekliai ir medžiagos“. Atsidarius ją galima rasti visą, su projektu susijusią, medžiagą.

Projekto komanda, įgyvendindama projektą, susidūrė su iššūkiais: „išsibarsčiusia“ informacija apie kultūrinės veiklas, skatinančias tarpkultūrinį dialogą; neaiškiais, neapibrėžtais tikslinės grupės poreikiais; kultūrinių veiklų elitiškumu ir neprieinamumu. Tačiau pagrindinis iššūkis buvo tinkamai paskleisti žinią apie mokymosi programos naudingumą, kad ja susidomėtų projekto dalyviai ir susidomėjimą išlaikytų viso projekto metu. Taip pat buvo svarbu, kad jie drąsiai ir nevaržomai reikštųsi, dalyvautų nepaisant skirtingos kilmės, išsilavinimo, kultūros.

Bendra visoms Europos šalims problema- didėjantis emigrantų skaičius, kultūrinio identiteto menkas suvokimas, tarpkultūrinio dialogo stoka, bendruomeniškumo sampratos nykimas. Tarpkultūrinio mokymosi poreikiai tiek tarp antrosios kartos emigrantų, tiek tarp vietos gyventojų nėra išsiaiškinti, išgryninti ir jie nėra patenkinti. Abi grupės mažai žino apie viena kita, pilietinis dalyvavimas bendruomenės veiklose yra sumenkęs. Kadangi problemos aktualumas buvo visiems aiškus, tai projekto vykdytojai sulaukė dalyvių palaikymo, pritarimo ir pasitenkinimo taikytais inovatyviais mokymosi metodais.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Šiame projekte mes pasinaudojome UNESCO “4 Švietimo kolonų” metodologija. Jos pagrindiniai principai:

- *Mokymasis tam, kad žinotum* – darbo grupės (emigrantai, vietos gyventojai, projekto darbuotojai), tyrinėjo ir analizavo tarpkultūrinio mokymosi poreikius ir įgijo tarpasmeninių ir tarpkultūrinių kompetencijų projekto įgyvendinimo metu; buvo naudojami tam tikri bendri mokymosi metodai, tačiau kiekvienas dalyvis taip pat turėjo galimybę naudotis savais mokymosi metodais ir strategijomis;
- *Mokymasis tam, kad veiktum* – poreikių analizę sekė veiklos tyrimas, kuriam buvo panaudotos strategijos, labiausiai tinkančios kultūrinei veiklai organizuoti; taip pat buvo kuriama mokomoji medžiaga. Ją kurdami projekto dalyviai įgijo asmeninių ir profesinių įgūdžių;
- *Mokymasis tam, kad gebėtum gyventi drauge* – tarpkultūrinio dialogo strategija buvo sukurta ir paskleista kultūrinių renginių metu per neformaliojo švietimo veiklas. Tokiu būdu buvo prisidėta prie socialinės sanglaudos kūrimo.
- *Mokymasis būti* – šiuo projektu buvo siekiama, kad kiekvienas jos dalyvis apmąstytų savo identitetą, europinį identitetą, ieškotų sąryšio tarp jų; vertintų savo šalies ir kitų šalių kultūrinį palikimą. Pats originaliausias mokymų programos aspektas – metodologija. Jos dėka kiekvienas galėjo dalyvauti kultūrinėse veiklose, jas pritaikyti kiekvienos tikslinės grupės poreikiams.

Europos lygiu projektas buvo inovatyvus tuo, kad susiejo kultūrinių veiklų kūrimą su tarptautinio tinklo įvairiuose Europos šalyse, siekiančių tų pačių projekto tikslų, kūrimu. Ši metodologija gali būti pritaikoma ir kitose srityse: projektas buvo išbandytas penkiose Europos šalyse.

Viena iš „kolonų“ – mokymais veikti- sudaro prielaidas ir sąlygas konkrečiam veiklų pritaikymui. Projekto dalyviai atliko veiklos tyrimą ir pritaikė tam tikras strategijas rengiant kultūrinius renginius.

Kad buvo pasirinkta tinkama metodologija liudija faktas, kad dalyviai buvo labai motyvuoti ir aktyvūs viso projekto metu. Žinoma, galima daryti prielaidą, kad prie tokios aukštos motyvacijos prisidėjo tai, kad dalyvavimo mokestis buvo jau užmokėtas – niekam neteko mokėti patiems.

Apie projekto tvarumą liudija tas faktas, kad jo pagrindu buvo kuriami nauji projektai ir programos. Jie rėmėsi tuo pačiu ar šiek tiek adaptuotu požiūriu į tarpkultūrinį švietimą ir aktyvų mokymąsi. Vėliau įgyvendinti projektai:

ALCE (LLP – Inovacijų perkėlimas);
SLOW MED (ENPI med).

Taip pat vienas iš projekto dalyvių gavo paramą stažuotei mūsų organizacijoje. Dar trys dalyviai pateikė paraiškas „Veiklus jaunimas“ programai.

Du projekto dalyviai, projekto pagrindu parengė diplominius darbus, siekdami universitetinio išsilavinimo laipsnio. Jie naudojo projekto metu taikytą metodologiją ir pasiektais rezultatais.

Dalyvavimas projekte taip pat sudarė sąlygas jo dalyviams dalintis gyvenimiška ir kultūrine patirtimi. Jie ne tik susipažino vienas su kitu, sužinojo daugiau apie kitas kultūras, bet ir geriau pažino save. Dalyviai plėtojo ne tik bendravimo, pilietines, socialines kompetencijas, bet ir įgijo pasitikėjimo, gebėjimo laisvai reikšti mintis.

Rezultatai/ nauda

Pagrindiniai projekto tikslai ir uždaviniai buvo pasiekti. 50% dalyvių dalyvavo mokymuose antraisiais projekto metais. Projekto vertinimą atliko patys dalyviai, pažymėdami, kad jis prisidėjo prie jų pačių nuostatų, požiūrio, elgsenos kaitos. Projekto vertinimu mes taip pat siekėme surasti bendrumų, kad galėtume daryti pagrįstas išvadas. Projekto pabaigoje mes sukūrėme klausimyną siekdami surinkti duomenis ir išsiaiškinti „gerosios praktikos“ veiksmus, kurie prisidėtų prie bendros ES strategijos.

Apibendrinimas ir išvados

Mes manome, kad būtent šis projektas yra „geroji“, pasiteisinusi praktika. Taip manome, nes visi užsibrėžti tikslai buvo pilančia įgyvendinti, mes užtikrinome visų švietimo ir kultūros veiklų prieinamumą, skatinome visus veikti aktyviai. Pasirinkta metodologija padėjo dalyviams geriau suvokti mokymų naudingumą, jų praktinį pritaikomumą.

3.3.2 Tikra ir virtuali struktūra - RAVT

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

RAVT atsirado iš realaus suvokimo, kad egzistuoja įvairūs požiūriai apie ES pagrindinių principų taikymo poreikius (aktyvus pilietiškumas, integracija ir subsidarumas) ir apie skirtingus požiūrius į negalią, ypač – suaugusiųjų. Tiesą sakant, ES narių šalių politinės, socialinės, švietimo nuostatos ir jų įgyvendinimo realumas toli gražu nėra tai, kas laikoma „integracijos modeliu“ ES. Kiekviena šalis susiduria su savais sunkimais stengdamasi integruoti neįgaliuosius į visuomenės gyvenimą, kuris vis labiau grindžiamas naujomis pažinimo ir ekonomikos technologijomis.

Projekto tikslai ir uždaviniai:

- Prisidėti prie socialinės integracijos, aktyvaus pilietiškumo ir dalyvavimo demokratinuose procesuose, įtraukiant neįgaliuosius;
- Skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų profesijų naudojant kompiuterius kaip mediatorius;
- Prisidėti prie inovatyvių metodologijų įgyvendinimo dirbant tiesiogiai ir per nuotolį;
- Pagerinti mokymosi prieinamumą naudojant įvairias priemones, išteklius, modelius IKT pagalba; tuo pačiu prisidėti prie neįgaliųjų mokymosi galimybių didinimo;
- Pasinaudoti asmenine ir profesine patirtimi siekiant elgsenos pokyčių;

Šiame projekte mes taip pat naudojome neformalus švietimo formomis. Projektas truko du metus (2005-2007), o vietos bendruomenėse projekto veiklos buvo vykdomos vienerius metus.

Pagrindinės mokymo priemonės ir metodai: „sumaišyto“ mokymosi metodas, IKT ir Multimedia RAVT buvo skirtas švietėjams, dirbantiesiems ir asociacijų darbuotojams. Projekte dalyvavo asmenys

iš keturių skirtingų geografinių, kultūrinių ir socialinių kontekstų: Italijos, Latvijos, Lenkijos ir Jungtinės karalystės. Projekto metu buvo sukurtas mokymosi modelius, kuris gali būti panaudotas ir kitų. RAVT mokymuose buvo naudojamas sumaišyto mokymosi metodas, IKT ir Multimedia. Būtent šios priemonės padėjo susidoroti su socialine atskirtimi ir neįgaliųjų nušalinimu nuo mokymosi proceso ir projekto veiklų, atverdamas jiems galimybes pagerinti gyvenimo kokybę. Projektu buvo skatinamas atviras dialogas, nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas, ugdomi socialiniai, pedagoginiai ir etiniai įgūdžiai. RAVT buvo skirtas mokymų vedėjams, lektoriams, švietimo organizacijų darbuotojams, dirbantiems su neįgaliaisiais savo šalyse ir organizacijose. Minėtų profesijų atstovams reikia ne tik gebėti prisidėti prie lygių teisių įgyvendinimo, bet taip pat konkrečiais veiksmais prisidėti prie neįgaliųjų integracijos į visuomenės, kurioje galėtų aktyviai ir produktyviai veikti, gyvenimą.

Mokymus sudarė 3 moduliai:

1 Modulis – Tinklapis ir multi-media pasiekiamumas

- 1.1 Tinklapių struktūros ir kalbos analizė (ikonos, grafika, garsai, muzika)
- 1.2 Naudojimo priemonės ir metodai; kritinė struktūros ir kalbos analizė
- 1.3 E-mokymosi platformos pristatymas ir pritaikymas
- 1.4 Naudojimasis e-mokymosi platforma

2 Modulis 2 –Programinė įranga neįgaliesiems

- 2.1 IKT ir neįgalumo sąryšis
- 2.2 Atvejų analizės
- 2.3 Kaip naudotis e- mokymosi platforma
- 2.4 E-mokymosi platformos administravimas

3 Modulis -Darbas bendradarbiaujant ir Teledarbas

- 3.1 Tele-darbas bendraujant ir bendradarbiaujant
- 3.2 Praktinis tele-darbo taikymas

RAVT projekto komanda: CE.S.I.E, projekto pareiškėjas ir koordinatorius, kiti partneriai:

IT - Centro Danilo Dolci

PL -Danmar Computers

UK -e2000 International

UK - Toucan Europe

LV -Tukums Centre

Pagrindinė projekto tikslinė grupė - suaugusiųjų švietėjai, darbininkai ir asociacijų darbuotojai, dirbantys su neįgaliaisiais. Dalyviams buvo keliama išankstinė sąlyga – turėti darbo su kompiuteriu pagrindinių įgūdžių.

RAVT – tai buvo „mokytojų“ projektas, skirtas ne patiems neįgaliesiems, bet dirbantiems su jais. Kursas buvo pritaikytas jau turintiems IKT naudojimo įgūdžių (elektroninis paštas, teksto redagavimas ir kt.).

Informacija apie projektą randama projekto partnerių tinklapiuose ir projekto tinklapyje: www.ravt.org. E- mokymosi platforma (Moodle) buvo projekto pagrindine mokomąja medžiaga. Tinklapiuose patalpinta medžiaga yra laisvai prieinama visiems norintiems.

Sėkmingam projekto įgyvendinimui mums reikėjo rasti sprendimus, keliems - formaliojo ir informacinio pobūdžio iškilusiems sunkumams:

- Kompanijos, privačios ir valstybinės organizacijos buvo labai prastai informuotos apie teledarbo teikiamas galimybes neįgaliesiems ;

- Trūko žinių apie techninę ir programinę įrangą, naudojimosi kainas ir kitus dalykus.

Situacija buvo įtakojama tam tikrų kliūčių, kurios atsirado dėl egzistuojančių stereotipų ir išankstinių nuostatų, pavyzdžiui, kad neįgalių žmonių darbas yra mažiau efektyvus, kad jų mokymai nėra prasmingi, kad jiems būtina pagalba, kad jie apsunkina situaciją – jiems trūksta lankstumo ir jie negeba dirbti naudojant teledarbo metodiką; kad jie nemoka kalbų, o tai riboja jų atsivėrimą Europos darbo rinkai. Tačiau didžiausia problema – laiko stoka šioms veikloms. Šiems iššūkiams reikėjo gerai pasirengti. Mokytojai, lektoriai turėjo sudominti dalyvius ir palaikyti jų aktyvų dalyvavimą bei motyvaciją viso projekto metu, parodydami atliekamo darbo naudingumą ir veiksmingumą. Lektoriai turėjo naudotis inovatyviais mokymosi metodais, kad keltų dalyvių motyvaciją naujai patirčiai įgyti.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Metodologijos esmė – mokymasis veikiant arba mokymasis per praktiką. Tai konstruktyvizmo filosofijos ir psichologijos bei pedagogikos principas. Tai reiškia, kad patys besimokantieji kuria mokymo programos turinį, pasitelkdami jau turimas žinias ir patirtį, atsiremdami į ją kuria naujas žinias ir įgyja naujos patirties. Konstruktyvizmo teorija rodo, kad besimokantieji ne tik įsima informaciją, atgamina žinias, bet patys kuria žinias ir savo gyvenimo sampratą, o tuo pačiu kuria savo originalią prasmę ir supratimą apie viską, kas vyksta jų pačių, aplinkiniame ir pasaulio gyvenime.

Ši metodologija labai tinka suaugusiesiems, kadangi vietoj įprastų paskaitų yra veiklos. Inovatyvus aspektas – e –mokymosi platforma. Projekto metu įsitikinome, kad toks mokymasis ir tokiomis priemonėmis yra labai stimuliuojantis. Kursas buvo labai praktiškas, nes visko buvo mokomasi konkrečiai veikiant.

Šią mokymosi praktiką labai lengva pritaikyti ir perkelti į kitus mokymosi kontekstus, nes savo prigimtimi ji yra „praktinė“, orientuota į aktyvų veiksmą. Pavyzdžiui, projektas VOIP (Mokymai skirti tiems, kuriems yra daugiau nei 50 metų; jie buvo sukurti Leonardo da Vinci – Inovacijų perkeliama programos metu)) buvo sukurtas RAVT projekto pagrindu, bet skirtas kitai tikslinei grupei.

RAVT buvo įgyvendintas keturiose ES šalyse ir visose taip pat sėkmingai. Tai liudija apie metodo galimybes skirtingose kalbinėse, kultūrinėse, geografinėse aplinkose ir situacijose.

Dalyvių įsitraukimo laipsnis buvo labai aukštas, tik vieną dalyvį iš Italijos turėjo pakeisti kitas. Laiko trūkumas buvo bendras sunkumas visiems partneriams.

50% dalyvių vėliau įsitraukė į kitus panašaus pobūdžio mokymus ta pačia tema. Dalyviai labai aktyviai ir motyvuotai dalyvavo kursuose. Iš vienos pusės, taip atsitiko dėl kruopščios dalyvių atrankos projekto pradžioje ir naujų technologijų panaudojimo. Internetas yra gera priemonė socialiniam įsitraukimui ir dalyvavimui, jis stimuliuoja socialinius ryšius. Besimokantieji buvo įsitraukę į bendradarbiaujančias veiklas klasėse ir elektroninėje erdvėje.

Gerai projekto RAVT rezultatai paskatino sukurti naują projektą, kurį pavadiname - VOIP.

Rezultatai/ nauda

Projektas rinko vertinimus viso proceso metu. Tam buvo naudojami klausimynai. Vertinimas parodė, kad visi projekto tikslai ir uždaviniai buvo pasiekti: patobulintos dalyvių kompetencijos, pasinaudota inovatyviais metodais, kurie paskatino socialinę integraciją, bendradarbiavimą tarp įvairių žmonių grupių tiek tiesioginių kontaktų metu, tiek nuotolinio mokymosi priemonėmis, e- mokymosi platformoje. Projektui pasibaigus buvo svarbu išlaikyti užmegztus ryšius tarp dalyvių, kad būtų gaunama informaci-

ja, kaip jiems sekasi taikyti įgytą patirtį namuose, su kokiais sunkumais susiduria, ką keitė, adaptavo.

Apibendrinimas ir išvados

Mes manome, kad šis projektas yra gerosios praktikos pavyzdys, nes jis pasiekė visus savo tikslus ir uždavinius, taip pat buvo išlaikytas aktyvus dalyvių įsitraukimas į veiklas, labai nedidelis „iškritimo“ procentas. Dalyviai įvertino kursą kaip labai naudingą ir veiksmingą.

Pagrindinis motyvavimo veiksnys – kurso inovatyvumas. Jo metu buvo naudojamos įvairios mokymosi priemonės ir aplinkos, buvo mokomasi per konkrečias veiklas, o tai pasirodė labai efektyvus būdas mokytis.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Latvijoje

Latvijos vyriausybė garantuoja nemokamą pradinį ir bendrąjį (pagrindinį) išsilavinimą. Daugiau nei 90% vaikų lanko nemokamas valstybines mokyklas. Privaloma mokytis devynerius metus. Dauguma stoja į valstybinius universitetus. Mes taip pat turime privačių bendrojo lavinimo ir aukštųjų mokyklų. Suaugusiųjų švietimas ir mokymas (ALE) yra dalis visą gyvenimą trunkančio mokymosi. O jos savo ruožtu yra integrali Latvijos švietimo dalis, reguliuojama Švietimo įstatymo. Tai liudija apie suaugusiųjų švietimo svarbos supratimą kiekvieno asmeniniame ir visuomenės gyvenime:

„Švietimas yra svarbiausia visuomenės gyvavimo ir vystimosi sąlyga. Ji vaidina svarbų vaidmenį tiek asmens, tiek visuomenės tobulinime, tarnauja žmogaus teisėms, taip pat padeda siekti visuotinės ir lyčių lygybės, ekonomikos ir pilietinės visuomenės augimo“. (Visą gyvenimą trunkančio mokymosi pagrindinės politinės gairės 2007–2013, Švietimo ir mokslo ministerija, LR, 2007).

Pagrindiniai ALE principai suformuluoti atsižvelgiant į bendras europines tendencijas, dokumentus, turint galvoje, kad švietimas laikomas svarbiausiu progreso ir gerovės varikliu.- ET **„Visą gyvenimą trunkančio mokymosi memorandumas“**, Briuselis, Belgija Spalio 30, 2000; - Europos Komisijos komunikatas **„Visą gyvenimą trunkančio mokymosi pavertimas realybe europinėje erdvėje“** (priimta Briuselyje, Lapkričio 21, 2001); **Lisabonos strategija**, nubrėžianti pagrindines Europos ekonomikos vystymo gaires ir uždavinius iki 2010, siekianti socialinės sanglaudos – įdarbinimo ir socialinės integracijos, žinių ir konkurencingos visuomenės kūrimo; EK Komunikatas **„Suaugusiųjų švietimas: mokytis niekada nevėlu“** (priimtas Briuselyje, Spalio 23, 2006); EK Komunikatas **„Suaugusiųjų mokymasis: visada tinkamas metas mokytis“** (priimtas Briuselyje Rugsėjo 27, 2007). Latvijos visą gyvenimą trunkančio mokymosi strateginės gairės yra susijusios ir su kitais svarbiais šalies dokumentais: **Latvijos ilgalaikė ekonomikos strategija** (patvirtinta Ministrų kabineto Liepos 17, 2001, protokolais Nr. 34); **Nacionaliniu plėtros planu 2007-2013** (2006); **„Latvijos augimo modelis: Pirmas žmogus“** – ilgalaikis conceptualus dokumentas (priimta Saeima Spalio 26, 2006); **„Valstybės politikos gairės 2006-2015“** (Priimta Ministrų kabineto dekretu Nr. 264, Balandžio 18, 2006); **Latvijos Nacionalinė Lisabonos programa 2005–2008**, pagrindiniu projektu **„Pagrindinės švietimo tobulinimo gairės“ 2007–2013** (patvirtinta Ministrų kabineto dekretu Nr. 742, Rugsėjo 17, 2006). Be visų šitų minėtų dokumentų, suaugusiųjų švietimas yra reguliuojamas konkrečiais įstatymais: **Švietimo įstatymu** (1998); **Pagrindinio švietimo įstatymu** (1999); **Profesinio švietimo įstatymu** (1999); **Aukštojo mokslo įstatymu** (1995).

Legaliai už suaugusiųjų švietimą Latvijoje yra atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM). Suaugusiųjų švietimas nėra vien tik švietimo sistemos reikalas, švietimo įstatyme teigiama, kad jame dalyvauja ir kiti sektoriai (str.17), „regionų, savivaldybių administracijos organizuoja suaugusiųjų švietimą“. Iš tikrųjų, suaugusiųjų švietimas apima platesnį spektrą – profesinį mokymą, kvalifikacijos kėlimą ir profesijos tobulinimą. Didelės valstybinės kompanijos turi savo mokymų centrus (pvz.: Nacionalinis bankas, Latvijos mobilus telefonas, Lattelecom, Latvijos geležinkeliai, Latvijos paštas, dideli prekybos centrai, kt.). Individualius suaugusiųjų besimojančiųjų poreikius tenkina daugybė valstybinių, privačių, nevyriausybinių organizacijų, siekiančių paramos suaugusiųjų švietimui organizuoti, kai kurios iš jų yra pelno siekiančios organizacijos.

Suaugusiųjų švietimas Latvijoje turi ilgas, nusistovėjusias tradicijas. 1990-ųjų viduryje jis įgavo nacionalinį mastą, kai įvairios švietimo bendruomenės, grupės sutelkė pastangas sukurti Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacijoje (LAEA) monitoringo sistemą (1993 – *Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība*), apjungus visas galimas intelektualias, žmogiškąsias ir finansines pajėgas.

Prioritetiniai tikslai: tinkamumas, naudingumas, kokybė, bendradarbiavimas ir bendra atsakomybė. Kiekvienas iš šių tikslų prisideda prie geresnio švietimo visiems prieinamumo, nepaisant turimo išsilavinimo, ekonominių, geografinių, socialinių, etninių, amžiaus, lyties ar kitų skirtumų. Suaugusiųjų švietimas laikosi visuminio, įtraukiančio, visą gyvenimą trunkančio mokymosi principo.

Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacija, gavusi Vyriausybės ir Europos socialinio fondo paramą, atliko tyrimą apie suaugusiųjų švietimo situaciją šalyje. Jo metu nustatyta, kad besimokančiųjų motyvacija priklauso nuo: anksčiau įgyto išsilavinimo, darbinio statuso, profesinių reikalavimų, galimybių tobulėti darbe (kopti karjeros ar aukštesnė pozicijos laiptais), amžiaus grupės (jauni suaugusieji linkę daugiau mokytis), nuo susisiekimo, transporto patogumo, mokymosi vietos artumo (arčiau namų, gyvenamosios vietos ar darbo), nuo emocinės, psichologinės ir palaikančios artimiausios aplinkos. Siekiant pagerinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi procese, reikia: padidinti socialinių partnerių įsitraukimą, suteikti jiems galimybę dalyvauti valstybės skelbiamuose viešuosiuose mokymo paslaugų pirkimuose, atsižvelgiant į regioninius-teritorinius veiksnius; plačiau ir aktyviau pristatyti profesinio švietimo programas mokiniams, kurių turimos akademinės žinios yra prastos; skatinti ir reklamuoti į profesijos mokymą orientuotas švietimo programas; teikti konsultacijas profesijos pasirinkimo, profesinio persiorientavimo ir konsultavimo klausimais visų tipų švietimo institucijose. Ypatingas dėmesys turi būti kreipiamas į labiausiai pažeidžiamas visuomenės grupes: etnines mažumas (Roma); bedarbius; neįgalius, turinčius sveikatos problemų, vyresnio amžiaus žmones, kalinius, kitus (emigrantus, prašančius prieglobsčio).

Apibendrinat galima teigti, kad suaugusiųjų švietimo veiklos apima visą šalį ir įvairias jos gyvenimo sferas – ekonomiką, įvairias kitas visuomenės veiklas; įtraukia visas amžiaus ir socialines grupes. Suaugusiųjų švietimas gerokai patobulėjo, nes to reikalauja spartūs politiniai, ekonominiai, socialiniai pokyčiai. Jis vis labiau prieinamas kiekvienam norinčiam mokytis (mokymosi galimybės savame krašte, regione), gausėja švietimo paslaugų įvairovė. Kiekvienam yra prieinama informacija apie mokymosi, tobulinimosi galimybes, kiekvienas gali atnaujinti žinias ir įgūdžius, gali toliau mokytis profesijos ar studijuoti universitete.

3.4.1. Pilietinio ugdymo galimybės mokykloje ir vietos bendruomenėje

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Švietimo tobulinimo centras (ŠTC) yra nevyriausybinė organizacija, kurios siekis prisidėti prie apsišvietusios, demokratinės visuomenės kūrimo, skatinant kiekvieno asmens profesinius gebėjimus, konkurencingumą, bendradarbiavimą ir pilietinį aktyvumą šiuolaikiniame pasaulyje. Centras dirba visos šalies ir tarptautiniu mastu. Šiuo metu pagrindinės veiklos sritys yra pilietinis švietimas, tarpkultūrinis švietimas, inkliuzinis švietimas, vystomasis švietimas ir bendradarbiavimas; kritinio mąstymo ugdymas, pagalba mažumų grupėms; profesinio tobulinimo kursų rengimas ir organizavimas; dalyvavimas švietimo politikos formavime; dalijimasis patirtimi; administracinių gebėjimų tobulinimas; išteklių paieška; informacijos rinkimas ir jos sklaida.

Tikslinės grupės – visų švietimo ir ugdymo lygmenų institucijos, švietėjai, valstybės tarnautojai, įvairių profesijų atstovai, NVO atstovai, vietos bendruomenės, mokiniai ir jaunimas, socialinės atskirties grupės.

Pilietinio švietimo programa siekia prisidėti prie apsišvietusios, išsilavinusios ir demokratinės visuomenės kūrimo, jos aktyvaus dalyvavimo demokratinėje pilietinėje veikloje kuriant šiuolaikinį pasaulį.

Pagrindiniai tikslai: stiprinti pilietinę visuomenę ir skatinti socialinę integraciją šviečiant visuomenę pilietiškumo klausimais, įtakoiant politinius sprendimus; dirbti bendradarbiaujant siekiant pagerinti kiekvieno ir visų gyvenimo kokybę; teikti pagalbą kuriant švietimo programas (turinį) ir jas praktiškai įgyvendinat (per metodus); siekiant, kad jos prisidėtų prie gyvenimo kokybės visuose ugdymo lygmenyse, per visą gyvenimą trunkantį mokymosi procesą.

Siekiant šių tikslų įgyvendinimo, dirbama su mokytojais ir būsimais mokytojais, jaunimu, vietos bendruomenėmis pilietinio švietimo srityje – jie mokomi surasti problemas, jas įvardinti ir kolegialiai spręsti, įtraukiant įvairių institucijų ir visuomenės atstovus.

Programa yra paremta pačių dalyvių patirtimi, aktyvia veikla, galimų problemos sprendimų paieška. Suaugę besimokantieji įgyja naujų žinių per konkrečias veiklas. Dirbdami drauge, jie įgyja bendradarbiavimo įgūdžių, mokosi planuoti veiklas ir mokyti kitus, skleisti įgytą patirtį. Jie taip pat tobulina vadybos ir lyderystės įgūdžius, išmoksta dirbti su vietos bendruomene ir žiniasklaida. Pasibaigus mokymams, kiekvienas gauna teorinės medžiagos aplanką, kuriuo gali naudotis kasdienėje veikloje. Medžiaga rengiama kaskart atsižvelgus į profesinius besimokančiųjų poreikius. Dalyviai praplečia savo akiratį ir profesinių pažinčių ratą, pradeda bendradarbiauti su kitais šalies regionais. Suaugusieji turi progos pasidalyti savo patirtimi ir ieškoti bendrų panašių problemų sprendimų. Programos metodologija yra parengta tarptautinio tinklo „Civitas“, tačiau ji lengvai adaptuojama kiekviename nacionaliniame ar regioniniame kontekste. Tačiau turinys visada yra pritaikytas konkrečiai kultūrai, šaliai, tikslinei auditorijai.

Pilietinio ugdymo kompetencijos yra susijusios su vertybių ugdymu, tarpkultūriniu, globaliu švietimu ir kitomis sritimis. Pilietiškumo mokomasi per įvairius dalykus ir turinį, ir dirbant su įvairiomis visuomenės grupėmis. Ši metodologija gali būti pritaikoma ir kituose visuomeniniuose kontekstuose, kadangi programa gerbia dalyvių poreikius ir į juos atsižvelgia, mokymai visada yra rengiami turint galvoje dalyvių asmeninę patirtį ir žinias.

Programa kaskart atnaujinama – kuriama ir įgyvendinama konkrečiai tikslinei grupei. Pradedame nuo diskusijos apie švietimo politiką ir reikalavimus; teorinius temos aspektus, „šviežiausias“ naujienas ir tendencijas. Daugiausiai laiko skiriama teorinių dalykų pažinimui ir įsisavinimui per praktines veiklas. Kiekvienai programos temai labai atidžiai parenkami mokymosi metodai ir strategijos. Daug laiko skiriama dalyvių refleksijoms ir diskusijoms, galimybėms išreikšti asmeninę nuomonę apie tai, kaip mokėsi ir ko išmoko. Programoje yra numatytos individualios užduotys, padedančios pritaikyti įgytas žinias praktikoje. Programos turinys ir metodai, pačių dalyvių darbas vertinamas programos pabaigoje.

Programoje užtenka ir individualios veiklos, ir darbo porose bei mažose grupėse. Paisoma darbo formų balanso. Skatinamas individualus darbas. Programos dalyviai turi galimybes taikyti žinias praktikoje, apmąstyti savo darbą ir naujai įgytą patirtį. Programa yra lanksti, nes gali būti individualizuojama, skiriant asmenines užduotis. Dalyviai planuoja savo veiklas, pasirinkdami jiems tinkamiausius mokymo(si) metodus ir strategijas. Mokytojas, lektorius, programos vadovas visada padeda besimokantiejiems, pataria ir konsultuoja.

Programos partneriai – vietos savivaldybės administracijos, švietimo skyriai, Švietimo ir mokslo ministerija, Jaunųjų šaulių centras prie Krašto apsaugos ministerijos.

Šios programos tikslinė grupė – švietėjai, mokytojai, švietimo politikai, jaunimo švietimo ekspertai, NVO, vietos savivaldybių administracijos darbuotojai, mokinių bendruomenių (parlamentų, komitetų) atstovai.

Didžiąją dalyvių daugumą sudaro:

- Mokytojai, jaunimo lyderiai. Jie nori susipažinti su nauju turiniu, išmokti naujų mokymo(si) metodų, pasidalinti profesine patirtimi su kitų sričių specialistais.
- Jaunimas: Jie nori patobulinti lyderystės įgūdžius, renginių planavimo ir organizavimo, projektų rengimo gebėjimus.

- Suaugusieji, atstovaujantys įvairias amžiaus, visuomeninio statuso bei kalbines grupes. Jie nori praplėsti akiratį, įgyti naujų žinių, išmokti atstovauti savo interesams, pagerinti gyvenimo kokybę.
- Imigrantai: Jie siekia spartesnės ir geresnės integracijos į šalies visuomenės gyvenimą.

Kiekvienai mokymų programos daliai kruopščiai ruošiamasi: rengiamos skaidrės, teorinė medžiaga, praktinės užduotys, pagalbinės priemonės. Programos metu dalyviai sukuria savo pačių medžiagą, remdamiesi gerosios praktikos pavyzdžiais. Programos medžiagą galima rasti ŠTC tinklapyje: www.iac.edu.lv

Kai kurie programos dalyviai, turintys darbus, susiduria su laiko problema. Kartais tai atsitinka dėl objektyvių priežasčių, o kartais dėl nenoro keisti savo įpročius ir /ar gyvenimo stilių. Retkarčiais susiduriama ir su valstybės tarnautojų pasyviu dalyvavimu. Jų nenoras aktyviai įsitraukti į programos įgyvendinimą iš dalies yra sąlygotas mažo atlygio, ekonominės krizės, kuri skleidžia pesimistines nuotaikas ir pasyvaus elgesio modelius.

Lektorė Inguna Irbite (ŠTC, LATVIJA) seminaro metu

Siekiant pritraukti kuo daugiau programos dalyvių, mokymai turi būti organizuojami jiems tinkamu laiku ir vietoje. Turi būti palanki emocinė ir psichologinė mokymosi aplinka. Tradiciškai, laiko veiksnys visada sukelia sunkumų. Dalyviams reikia ieškoti ir surasti laisvo laiko mokymams savo kasdiniuose tvarkaraščiuose (kartais reikia rasti pavaduojančius mokykloje), taip pat mokymo metu įgytų žinių pritaikymui praktikoje (rengiant pamokų planus, vedant pamokas, organizuojant užklasines veiklas). Taip pat svarbus ir finansinis aspektas. Paramos reikia ne tik mokymų organizavimui, bet ir vietinio transporto išlaidoms padengti, medžiagos dauginimui, dalyvių maitinimui.

Detalus gerosios praktikos aprašymas

Programos kertiniai akmenys: aktyvus mokymosi procesas (tai reiškia ir aktyvų dalyvių įsitraukimą viso proceso metu); išankstinių dalyvių žinių ir nuostatų bei patirties pažinimas ir rėmimasis ja; naudojimasis tikro gyvenimo "medžiaga" – įvykiais, pasakojimais, atsitikimais, atvejais; rėmimasis naujausiais tyrimais (jų išbandymas praktikoje); pagarba dalyvių nuomonėms ir patirčiai; kritinio mąstymo ugdymo schema taikymas; pilietinių veiklų simuliacija, pilietinių akcijų organizavimas vietos bendruomenėje.

Kiekvieniems mokymas ruošiamas padalomoji medžiaga. Ja galima vėliau naudotis kasdieniame profesiniame darbe. Taip pat rengiami skaidrių pristatymai, naudojamos interneto šaltiniai, video medžiaga ir kt. Informacija pateikiama įvairiais būdais, priklausomai nuo to, kaip ji geriausiai priimama tikslinės grupės, kokie vyrauja mokymosi stiliai. Kiekvienas mokymas prasideda nuo įvadininių klausimų ir pasirengimo mokytis. Įvadinės veiklos visada siejasi su mokymų tema ir dalyvių patirtimi. Mokymų dienos pabaigoje kiekvienas įvertina mokymus, išreiškia nuomonę apie jų turinį ir metodus, visą mokymosi procesą. Mokymai organizuojami skatinant atvirą nuomonių reiškimą, dialogą, diskusiją ir aktyvias besimokančiųjų veiklas.

Prieš pradedant programą, mes visada ištiriame tikslinės grupės poreikius: ko jie konkrečiai tikisi iš programos, kokie jų lūkesčiai. Tada imamės programos tobulinimo, pakeitimų. Mokymų turinį sudaro

temos apie pasaulio ir šalies politinio ir socialinio gyvenimo aktualijas. Naujos žinios ir įgūdžiai randasi dirbant bendradarbiaujant ir taikant juos kasdienėje veikloje.

Didaktinių įgūdžių tobulinimas yra laikomas vienu didžiausių programos privalumų. Dalyviai mokosi planuoti ir įgyvendinti įvairias veiklas, išmoksta mokyti kitus suaugusiuosius. Jie taip pat patobulina vadovavimo ir lyderystės, darbo bendruomenėje ir su žiniasklaida įgūdžius.

*Lektorės Daina Zelmene ir Inguna Irbite (ŠTC, LATVIJA)
ruošiasi seminarui*

Teorinė medžiaga, gauta mokymų pabaigoje, praverčia kasdieniame darbe. Mokymų dalyviai dirbdami drauge su kitais praplečia savo profesinių pažiūrų ratą, susidraugauja su kolegomis iš kitų regionų. Suaugusieji turi galimybių įgyta patirtimi dalintis platesniame bendruomenės rate, ieškoti geresnių problemų sprendimo būdų. Pavyzdžiui, jaunimas visada noriai įsitraukia į aplinkosaugos projektus.

Daugelis šios programos dalyvių įsitraukia ir į kitus panašius mokymus: apie įstatymų paisymą ir laikymąsi; apie globalizacijos procesus ir darnią plėtrą ir t.t.

Pilietinio ugdymo programa skatina tolesnį jos dalyvių aktyvų ir prasmingą įsitraukimą į vietos bendruomenės ir visos šalies gyvenimą. Dalyviai:

- išbando naujas mokymosi strategijas ir metodus; organizuoja diskusijas savo darbe; susitinka su žiniasklaidos atstovais, politikais ir kitais oficialiais asmenimis;
- po programos baigimo, patys kuria pilietiškumo programas ir projektus;
- organizuoja pilietines akcijas ir veiklas savo bendruomenėse (renka gyventojų parašus po peticijomis, piešia antikorupcinius plakatus, organizuoja "teisingumo dienas" mokyklose ir pan.)
- išlieka aktyvūs politiniame šalies gyvenime; steigia ir dalyvauja NVO veiklose;
- įsitraukia į savanorišką darbą, padeda senesniems, dalyvauja gamtosaugos ir aplinkosaugos veiklose;
- rašo straipsnius vietinei spaudai, dalijasi patirtimi interneto puslapiuose, socialiniuose tinkluose.

Pagarba dalyvių nuomonei ir patirčiai, aktyvus mokymasis, teorinių žinių ir praktinio darbo dermė, mokymo(si) priemonių rengimas – tai yra tai, kas daro šią programą inovatyvia ir patrauklia. Programos dalyviai įgyja išminties, suprasdami, kad visuomenės ir kiekvieno asmens nuostatų ir požiūrių kaitai reikia laiko ir ugdomojo darbo – žmonės reikia šviesti, mokyti, kad jie gebėtų įstatymų numatyta tvarka savo teises ir pareigas praktiškai įgyvendinti.

Nors programa yra tarptautinė, ji lengvai pritaikoma kiekvienoje šalyje – turinį lengvai galima keisti vietine, aktualia informacija, atsižvelgiant į kiekvienos tikslinės grupės poreikius ir, į tai atsižvelgus, lanksčiai formuoti konkrečią mokymo programą.

Rezultatai/ nauda

Programa pasiekė savo tikslus, nes jos dalyviai patobulino profesinius įgūdžius ir žinias: sužinojo apie aktualias šiuolaikinio pasaulio ir šalies problemas, naujausias švietimo tendencijas, praplėtė akiratį, užmezgė naujus profesinius kontaktus, išmoko naujų metodų ir strategijų, planuoti ir įgyvendinti pilietines veiklas, ieškoti informacijos jiems aktualiomis temomis, įveikė profesinio „perdegimo“ sindromą (atsinaujino žinias ir įgūdžius, įgijo daugiau pasitikėjimo savimi).

Programa prisidėjo ir prie asmeninio gyvenimo tobulinimo, nes jos dalyviai:

- įgijo emocinio ir psichologinio tvirtumo, pasitikėjimo;
- praplėtė savo pasaulėžiūrą, įgijo naujos kultūrinės patirties;
- patobulino bendravimo ir pristatymo įgūdžius;
- dalyvavo diskusijose apie vertybes, etinius bendravimo ir veiklos aspektus;
- suvokė kiekvieno asmens nelygstamą vertę ir garbę.

Apibendrinimas ir išvados

Kaip jau ir minėjome, ši programa yra lengvai pritaikoma ir perkeliama į bet kurį geografinį, kultūrinį, socialinį kontekstą. Pilietiškumo galima mokyti pasitelkiant kitą turinį ir mokant vairs grupes, nes programa paremta pagarba dalyvių norams ir lūkesčiams, jų žinioms ir patirčiai

Programa „pergyvens“ save pačią – ji gyvuos tol, kol gyvuos žmogus ir visuomenė. Jos tvarumas yra užkoduotas socialiniame kontekste, demokratinės visuomenės ir švietimo poreikiuose. Programa yra akivaizdus įrodymas, kaip kiekvienas žmogus gali patobulinti savo gyvenimą ir prisidėti prie visuomenės gerovės kūrimo.

3.4.2. Bedarbių ir siekiančių darbo mokymai Kuldigos regiono suaugusiųjų švietimo centre

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Programa buvo siekiama mokyti darbo ieškančiuosius ir bedarbius Kuldigos regione tam, kad jie įgytų konkurencingumo darbo rinkoje tobulindami profesinius įgūdžius ir asmenines savybes, reikalingas darbui. Tai neformaliojo ugdymo programa, kurios trukmė buvo 120 valandų (1- 1.5 mėnesių).

Mokymosi principas buvo „mokomės veikdami“, todėl visa teorinė medžiaga buvo įsisavinama aktyvios mokymų dalyvių veiklos metu. Tokiu būdu buvo pasiekti ne tik užsibrėžti programos tikslai ir uždaviniai, bet ir gautas greitas „atgalinis ryšys“ iš dalyvių apie tai, kaip jiems sekasi mokytis ir tai ko išmoko taikyti praktikoje

Programą sudarė keturi moduliai. Kiekvienas iš jų laikėsi to paties principo „mokomės veikdami“, tokiu būdu buvo išlaikyta visos programos vientisa struktūra, filosofija ir metodologija. Dalyviai ne tik dalyvavo mokymuose, bet ir naudojo internetiniais šaltiniais, duomenų bazėmis, ieškodami jiems reikiamos informacijos, ją apdorodami, klasifikuodami. Keturi moduliai:

Projektų valdymas (nereikalavo išankstinio dalyvių pasirengimo), Au-pair programa; Kompiuterinių įgūdžių programa (reikalavimas – turėti pradinius darbo su kompiuteriu įgūdžius); Anglų kalbos programa (reikalavimas – turėti anglų kalbos žinių pradmenis).

Kurso „Projektų vadyba“ tikslas – suteikti žinių ir praktinių projektų vadybos įgūdžių, būtinių dirbant su projektais (juos planuojant, kuriant, įgyvendinant ir vertinant) ar taikant projektinio darbo principus savo darbe. Šiame kurse buvo naudojami įvairūs mokymo metodai ir formos- paskaitos, seminarai, namų darbų rengimas ir pristatymas, tikro projekto rengimas ir pristatymas, programos dalyvio aplanko rengimas ir pildymas, vertinimo veiklos.

Programa buvo įgyvendinama drauge su Kuldigos Darbo biržos regionine taryba. Jos įgyvendinimą rėmė Europos socialinis fondas (ESF). Norintiems dalyvauti programoje reikėjo būti registruotiems kaip bedarbiai vietinėje darbo biržoje, nes projekto tikslinė grupė – nedirbantys ir/ar siekiantys darbo įvairių profesijų asmenys, turintis skirtingą išsilavinimo laipsnį. Kuldigos suaugusiųjų švietimo centras nėra tarnaujantis vien tik savo miesto gyventojų poreikiams. Jų mokymuose dalyvauja ir asmenys iš kitų, kaimyninių regionų. Visų modulių programose buvo sudaromos kelios grupės, kiekvieną grupę sudarė po 12 asmenų.

Programos įgyvendinimo sėkmė pirmiausiai priklauso nuo lektoriaus, dėstytojo profesionalumo, darbo švietimo srityje patirties. Reikia paminėti, kad, deja, ne visi mokyklos mokytojai gali mokyti suaugusiuosius. Todėl Latvijos suaugusiųjų švietimo asociacija parengė specialią mokymų programą ir metodinę medžiagą suaugusiųjų mokytojams.

Suaugusiųjų įsitraukimas į mokymosi procesą priklauso nuo mokymų turinio, laiko ir vietos. Jei tenka patiems susimokėti už mokymus, padidėja asmeninės išlaidos, o tai taip pat turi įtakos jų pasirinkimui.

Kiekvienas lektorius turi pasirengęs savo mokymų medžiagą ir padalomąją medžiagą dalyviams. Visi naudoja multimediją, paprastas ar interaktyvias lentas, kitas, seminarų organizavimui įprastas priemones, pritaikytas individualiam ir/ar grupių darbui.

Ši programa gali būti pritaikoma ir kitiems poreikiams, kitoms tikslinėms grupėms. Ji yra labai lanksti, ją galima adaptuoti, keisti turinį ir/ar mokymosi metodus, svarbu, kad būtų palikta pakankamai laiko ir vietos praktiniams darbams.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Siekiant optimalių rezultatų labai atidžiai ir kruopščiai parenkamas mokymų turinys ir metodai. Siekiama teorijos ir praktinės veiklos dermės, akcentuojamas praktinių užduočių skyrimas ir atlikimas. Programos įgyvendinimui keliamos šios išankstinės sąlygos: teorijos ir praktikos vienovė; dalyvių poreikių ir lūkesčių analizė; mokymo turinio ir metodų pritaikymas atsižvelgiant į tikslinės grupės poreikius; pasinaudojimas išankstinėmis dalyvių žiniomis ir patirtimi; dalyvių profesinio tobulinimo poreikių atitikimas; individualaus ir darbo grupėse dermė; tikro projekto rengimas

Programa paremta praktinių dalyvių darbu ir tarpusavio bendradarbiavimu (dirbant porose, mažose grupėse, individualiai, ieškant medžiagos internete, rengiant pristatymus ir pan.). Programos pradžioje išsiaiškinami dalyvių poreikiai ir lūkesčiai, kiekvieno asmeniškai tikslai. Toliau seka teorijos pristatymas ir jos taikymas atliekant praktines užduotis (individualiai arba mažose grupėse). Programos struktūra: projekto tikslai ir uždaviniai; problemos apibrėžimas, SWOT analizė; problemų medis, projekto komandos formavimas; atsakomybių pasiskirstymas ir pasidalijimas projektinėje komandoje; laiko planavimas; projekto atskaitomybė; loginė matrica; projekto kūrimas ir paraiškos parengimas. Dalyvių pageidavimu programą galima praplėsti, pavyzdžiui, įtraukiant verslo plano rengimą; paprasto projekto ir verslo plano palyginimą, įtraukti vaidmenų žaidimus „Žaislų gamyba“, „Bankas“ ir kt. Galima papildomai skirti namų užduočių, praktinių veiklų

Baigiantis programai, dalyviai parengia projekto paraišką pagal vieno ar kito Kvietimo teikti paraiškas reikalavimus. Šio projekto atveju, buvo rengiamos paraiškos Mortgage bankui. Prioritetinės remiamos sritys: aplinkosauga, kultūrinio ir istorinio paveldo apsauga, visuomenės sveikatos gerinimas, regiono įvairaus kūrmas. Dalyvių kuriami projektai turėjo atliepti bent vieną iš paminėtų prioritetinių sričių

Programos patrauklumas – tai interaktyvus mokymosi procesas, naudojimas dalyvių žiniomis ir patirtimi, daug praktinių užduočių ir veiklų, pagarba kiekvieno dalyvio poreikiams ir asmeniniams tikslams, konkretaus projekto parengimas. *“Mokomės veikdami”* principas yra labai efektyvus. Mes juo dažnai naudojames, o sužinojome apie jį ir išmokome jį taikyti Šiaurės Europos šalių pavyzdžiu – ten suaugusiųjų švietimas turi senas, galias ir turtingas tradicijas.

Programa gali būti pritaikoma įvairiuose lygmenyse – nuo vietinio, regioninio iki šalies ir Europos. Jos struktūra yra labai lanksti, galima programą papildyti naujais metodais, mokomąja medžiaga. Turinys formuojamas atsižvelgus į kiekvienos tikslinės grupės konkrečius poreikius išlaikant pagrindinę teorinę programos struktūrą.

Programą jos dalyviai įvertino labai gerai (profesionalūs, daug žinių turintys lektoriai, įdomios darbo formos, tikra nauda projekto pabaigoje – parengtas projektas). Jos dalyviai pažymėjo, kad yra motyvuoti lankyti ir kitus kursus, pavyzdžiui, anglų kalbos. Gaila tik, kad dalyvaujančių skaičius programose ir pats programų skaičius yra ribojamas valstybinės darbo biržos nutarimais

Programa yra socialiai „įtraukianti“ – ji skatina visų dalyvių asmeninį ir profesinį augimą, nepaisant jų išsilavinimo, socialinio, kalbos statuso, amžiaus ar lyties, siekia, kad kiekvienas turėtų galimybę įsidarbinti ir/ar persikvalifikuoti, keisti profesiją, prisideda prie regiono socialinių problemų sprendimo.

Mokymų pradžioje dalyviais susirenka turėdami įvairių lūkesčių, ir įvairios motyvacijos, didesnio ar mažesnio noro mokytis. Kartais jie atvirai pasisako, kad mokymai tik laiko gaišatis, kad jiems reikia įdėti papildomų pastangų ir pan. Nuoskaudos ir nepasitenkinimas dažniausiai girdimas iš tų, kurie tik pradėję darbą, nusivylusių dabartiniu darbu ar profesija. Lektorius turi būti geru psichologu, pirmiausiai – sudominti žmones, juos patraukti, padėti surasti kiekvienam tai, kas jį motyvuotų mokymuisi, o vėliau – palaikyti jų motyvaciją ir skatinti ilgiau truncančiam mokymuisi. Programos metu kiekvienas turi galimybę konsultuotis individualiai, gauti patarimų apie projekto rengimą, informacijos paiešką ir atranką.

Rezultatai/nauda

Programa pasiekė savo tikslų:

- dalyviai pristatė savo kurtus projektus, parengė paraiškas finansinei paramai gauti;
- skatino dalyvių bendravimą ir bendradarbiavimą, jų asmeninį ir profesinį tobulėjimą, ugdė kritinį mąstymą;
- programa buvo socialiai „įtraukianti“ – ji skatino visų dalyvių asmeninį ir profesinį augimą, nepaisant jų išsilavinimo, socialinio, kalbos statuso, amžiaus ar lyties, kad kiekvienas turėtų galimybę įsidarbinti ir/ar persikvalifikuoti, keisti profesiją, prisidėjo prie regiono socialinių problemų sprendimo.
- suaugusiųjų mokytojai išmoko dirbti su suaugusiais, įgijo papildomos kvalifikacijos, patirties; sugebėjo išlaikyti dalyvių motyvaciją mokymų metu ir paskatino juos toliau mokytis;
- dalyviai išreiškė pageidavimą toliau mokytis, labai gerai vertino lektorių darbą, jų gebėjimą sukelti smalsumą, domėjimąsi mokymo procesu, padrąsinti, ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis.

Apibendrinimas ir išvados

Programa bus tęsiama, nes bedarbių ar norinčių keisti profesiją, kelti kvalifikaciją, visuomet yra. Dalyviai pareiškė norą toliau mokytis „Projektų vadybos“, tobulinti projektų rengimo ir valdymo įgūdžius, kad, galbūt, ateityje patys sukurti verslo planą ir pradėtų nuosavą verslą.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Lietuvoje

Lietuvoje suaugusiųjų švietimas laikomas integralia visos švietimo sistemos dalimi. Suaugusiųjų švietimo veiklas Švietimo ir mokslo ministerijoje (toliau – ŠMM) iš dalies koordinuoja Profesinio mokymo ir orientavimo bei Neformalaus ugdymo bei švietimo pagalbos skyriai. Suaugusiųjų švietimo veiklas inicijuoja, organizuoja bei vykdo ir kitos institucijos - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM); kitos ministerijos bei Vyriausybės institucijos; Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba (toliau – LDRMT); Lietuvos darbo birža (LDB); Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras (toliau – LSŠIC); Profesinio mokymo metodikos centras (toliau – PMMC); Ugdymo plėtotės centras (toliau – UPC); Švietimo mainų paramos fondas (toliau – ŠMPF); Studijų kokybės vertinimo centras (toliau – SKVC) ir kitos pavaldžios ŠMM įstaigos; savivaldybių administracijos; regioniniai suaugusiųjų švietimo centrai; Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija (toliau – LSŠA); suaugusiųjų mokyklos, bendrojo lavinimo mokyklos, turinčios suaugusiųjų mokymo klases; profesinės, universitetinės ir neuniversitetinės aukštosios mokyklos ir kiti socialiniai partneriai; nevyriausybinių organizacijų. 2010 m. Lietuvoje veikė 103 institucijos, kurių viena iš veiklų – formalus ir/ar neformalus suaugusiųjų švietimas. Jų tarpe – suaugusiųjų švietimo centrai, suaugusiųjų mokymo centrai, jaunimo ir suaugusiųjų mokyklos, bendrojo lavinimo mokyklos, mokytojų švietimo centrai, profesinio mokymo centrai, gimnazijos, kolegijos, universitetai, institutai. 2010m. buvo parengta ir vykdoma 30 programų, skirtų papildomai profesinei kvalifikacijai įgyti, 26 perkvalifikavimo programos, 386 kvalifikacijos tobulinimo programos. Tačiau yra savivaldybių, neturinčių mokymo įstaigų, užsiimančių suaugusiųjų švietimu. Kadangi Lietuva nėra didelė šalis, tai būtų galima teigti, kad suaugusiųjų švietimo paslaugų pasiūla yra pakankama, ir kad galima mokytis didesniuose mokymo centruose, naudotis nuotolinio mokymosi galimybėmis. Beveik išimtinai visos šios organizacijos yra valstybinės, dažnu atveju pavaldžios viena kitai. Jos kuria, reglamentuoja, vykdo daugumą veiklų, kurios yra centralizuotai valdomos ir koordinuojamos.

Suaugusiųjų švietimą Lietuvoje reglamentuoja šie dokumentai: Švietimo įstatymas (1991, paskutinė redakcija - 2010); Neformalus suaugusiųjų švietimo įstatymas (1998, paskutinė redakcija - 2010); Nacionalinė švietimo strategija 2003–2012 (2003) ir jos įgyvendinimo Programa (2005, paskutinė redakcija - 2010); Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija (2008), Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (Lisabonos strategija), Europos Komisijos komunikatas „Suaugusiųjų švietimas: mokytis niekada nevėlu“ (2006).

Iš tiesų, suaugusiųjų švietimas Lietuvoje dar nėra visavertis partneris bendrajam ugdymui ar profesiniam rengimui. Neformalus suaugusiųjų švietimas tik pradedamas po truputį pripažinti kai kurių universitetų (įskaitant ir patvirtinant neformalųjį ar savaiminį mokymąsi), tačiau tokiomis galimybėmis pasinaudoja dar palyginus nedaugelis suaugusiųjų. Į suaugusiųjų švietimą dar nėra pasižiūrėta rimtai: jam trūksta pripažinimo, finansavimo ir jo vertės supratimo. Palyginus su kitomis Europos šalimis, jis yra menkai išvystytas.

Įvairių tyrimų apžvalga leidžia teigti, kad yra ryški mokymosi priklausomybė nuo respondentų išsilavinimo. Galima daryti prielaidą, kad žemą pastarųjų motyvacijos lygį įtakoja keletas veiksnių: neįgyta pozityvini mokymosi patirtis (iš tų respondentų, kurie mokėsi, toliau tai daryti pageidauja keturi penktadaliai), amžius (absoliuti dauguma nemotyvuotų asmenų yra vyresni nei 45 m), išsilavinimas (labiau sia nemotyvuoti tik pradinį ir pagrindinį išsilavinimą turintys gyventojai), bedarbystė, iš dalies gyvenamoji pagrindiniais stimulais mokytis yra suaugusiųjų interesai, siejami su darbo rinka: augančiais reikalavimais joje, siekiu susirasti geresnį arba papildomų darbų. Tačiau darbdavių skatinimas mokytis, tyrimo duomenimis nežymus. Tyrimas išryškina faktą, kad didelė dalis gyventojų, vertinant, pavyzdžiui, daugumos Vakarų Europos šalių masteliais, turi iškreiptą nuomonę apie savo galimybes mokytis dėl

numanomai per didelio savo amžiaus.

Kiti, suaugusiųjų motyvaciją mokytis mažinantys veiksniai:

- Ankstesnės pozityvios mokymosi patirties stoka (arba negatyvios buvimas): mokykloje, universitete, mokymo centre, kursuose ar pan.;
- Amžius: pastebima tendencija – nuo 45 metų mažėja besimokančiųjų skaičius;
- Išsilavinimas: mažiausiai motyvuoti – turintys žemą išsilavinimą;
- Gyvenamoji vieta: daugiau besimokančiųjų didesniuose miestuose;
- Nuotolis: kursai, mokymai organizuojami toliau nuo asmens gyvenamosios vietos ir/arba nėra susisiekimo, nelankstus, nepatogus viešojo transporto grafikas;
- Bedarbystė: mokomasi, kai netenkama darbo arba ieškoma naujo, papildomo darbo, tačiau ne visada būna įsidarbinama ilgesniam laikui. Yra gyvenančių iš darbo biržoje gaunamų pašalpų. Dirbantys žmonės labiau linkę kelti savo profesinę kvalifikaciją, mokytis naujų dalykų;
- Nepakankama informacija: trūksta informacijos apie galimybes mokytis neformaliojo būdu arba informacija pateikiama netinkamomis formomis ir netinkamu būdu

Apibendrinimas: Suaugusiųjų neformalus švietimas yra viena iš labiausiai atsilikusių švietimo sričių lyginant su kitomis Europos šalimis. Suaugusiųjų testinis mokymasis suvokimas labai siaurai, daugiausiai kaip vidurinio mokslo pabaigimas, profesijos ar kvalifikacijos įgijimas. Visa tai leidžia daryti išvadą, kad nėra nuoseklios politikos ir strategijos neformaliojo suaugusiųjų švietimo atžvilgiu. Tyrimai rodo, kad labiausiai norima mokytis užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo, verslumo, ekonomikos ir teisinių žinių pradmenų. Tačiau matyti, kad žmonės būtų linkę mokytis ir kitų dalykų, tačiau jie arba neturi apie tai informacijos, arba jų apie tai niekas neklausė. Labiausiai norėtų mokytis arčiau namų, kad neužimtų daug laiko, mokymai būtų organizuojami jiems tinkamu metu. Nedaug rasta informacijos apie mokymosi būdus, Vyrauja tradicinės formos – paskaitos, seminarai, praktiniai užsiėmimai. Pagrindinės kliūtys yra šios- neformaliu būdu įgytu kompetencijų pripažinimas (nėra dažnas ir visuotinis reiškiny, galimas pasirinkimas – tik universitetuose); finansavimo stygius (nėra “mokinio krepšelio”, dabar mokymai vyksta daugiausiai Europos socialinio fondo lėšomis), tinkamai parengtos suaugusiųjų mokymo literatūros trūkumas, tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka (ministerija - savivaldybės; valstybinės- nevalstybinės organizacijos, socialinės partnerystės nebuvimas ir pan.). Didelė kliūtis- prastėjanti šalies ekonominė, socialinė situacija. Tyrimai rodo, kad kuo ji blogesnė, tuo mažiau yra norinčių mokytis.

3.5.1 Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

CKritinis mąstymas – vienas iš svarbiausių ir būtiniausių šiuolaikinio žmogaus įgūdžių, kuris išmoko rinkti, atsirinkti ir vertinti informaciją, atsikratyti išankstinių nuostatų ir stereotipų, mąstyti savarankiškai, atsakingai veikti. Todėl jis nemažiau svarbus nei kitų socialinių ar profesinių įgūdžių ugdymas.

Kritinio mąstymo ugdymo programa (toliau – KM) siekiama ugdyti visų besimokančiųjų savarankišką, nepriklausomą mąstymą ir bendrąjį raštingumą. KM programoje gali dalyvauti visų amžiaus grupių, išsilavinimo, tautybių ir t.t. asmenys ar asmenų grupės. Tačiau ją dažniausiai renkasi profesionalai – mokytojai, bibliotekininkai, aukštųjų mokyklų dėstytojai, studentai. Tokių grupių dominavimas yra dėl keltos priežasčių – programa yra akredituota, jai skiriamos mokinio krepšelio lėšos, mokytojai kelia kvalifikaciją ir gauna pažymėjimus. Kitoms suaugusiųjų grupėms, jei nebūtų gaunama parama iš donorų, reiktų mokėti už mokymus. O tai yra nemaža kliūtis pasirinkimui mokytis asmeniniam, bet nebūtinai profesiniam tobulėjimui.

KM kvalifikacijos ir profesinio tobulinimo programos tikslas – pristatyti kritinio mąstymo ugdymo pagrindinius filosofinius - metodologinius principus ir išmokyti juos taikyti bei jais naudotis savo profesiniame darbe

Uždaviniai:

- Pristatyti KM ugdymo schemą ir mokyti ją taikyti praktikoje;
- Kurti atvirą ir saugią mokymosi aplinką;
- Mokyti mokytis bendradarbiaujant;
- Išmokyti taikyti aktyvaus mokymosi strategijas bei metodus;
- Išmokyti planuoti kritinio mąstymo ugdymo veiklas;
- Išmokyti ir taikyti įvairius vertinimo ir įsivertinimo būdus, strategijas, metodus;
- Susipažinti su aktyvaus skaitymo strategijomis ir jas praktiškai taikyti;
- Išmokyti naujų mokymosi strategijų ir jas išbandyti praktikoje;
- Kritiškai apmąstyti kasdienę savo (kaip mokytojo) ir kitų (kaip besimokančiųjų) veiklą, reflektuoti pokyčius;
- Išmokyti naudotis kitų žmonių refleksijomis asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui;
- Išsiugdyti įprotį nuolat reflektuoti.

KM programa Lietuvoje veikia jau daugiau kaip dešimt metų. Ji gimė iš tarptautinio projekto „Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant“ skirto mokytojų ir aukštųjų mokyklų dėstytojų profesiniam tobulinimui ir mokinių bei studentų mokymosi gerinimui. Programa įgyvendinama taikant įvairias mokymosi formas – seminarus, aktyvias įtraukiančias paskaitas, diskusijas auditorijoje, individualų darbą ir pan. Yra parengti 8 Vadovai lektoriams, padalomosios medžiagos komplektai mokymų dalyviams, išleista knyga „Kritinio mąstymo ugdymas: teorija ir praktika“ (2001), metodinė medžiaga „Skaitymo seminaras“ (leidinys ir DVD), tarptautinio žurnalo „Permainos“ komplektai, programos lankstinukas, medžiaga aukštosioms mokykloms „Kritinis mąstymas aukštojoje mokykloje: studijų programos“ (2004).

Programą sudaro 120 akademinių valandų darbo. Trumpesnė programos versija - 48 valandos (arba 64 akademinės valandos). Programa sudaryta iš atskirų modulių, taigi besimokantieji gali patys formuoti savo, originalią mokymų programą, pasirinkdami kelis modelių derinius.

Visą programą sudaro šie moduliai:

- Kritinio mąstymo ugdymo schemą (6 val.). Tai programos pamatas. Šiame modulyje pristatoma KM ugdymo schema (žadinimas- prasmės suvokimas- refleksija), kuria remiamasis organizuojant bet kokią ugdomąją, lavinamąją veiklą klasėje, auditorijoje, mokymų centre ar bibliotekoje. Besimokantieji taip pat išmoksta kai kurių metodų, padedančių taikyti schemą praktikoje
- Kritinio mąstymo ugdymo aplinkos kūrimas (6 val.).
- Šiame modulyje aiškinamasi, ko reikia, kad būtų ugdomas kritinis mąstymas, kokios išorinės ir vidinės sąlygos, kokia aplinką jį įtakoja. Aptariamas mokytojo, kaip vadovaujančio mokymo procesui, vaidmuo. Taip pat supažindinama su įvairaus mąstymo lygmens reikalaujančiais klausimais, mokomasi juos formuluoti ir taikyti analizuojant grožinius ir negrožinius tekstus bei kasdienio gyvenimo situacijas.
- Skaitymas – Rašymas - Diskutavimas (6 val.). Šiame modulyje akcentuojamas skaitymo, rašymo, klausymo(si) ir kalbėjimo sąryšis, jų reikšmė ugdymo procesui. Modeliuojamos ir išbandomos įvairios veiklos.
- Tolimesnė kritinio mąstymo ugdymo strategijos (6 val.).
- Supažindinama su įvairiomis KM skatinančiomis strategijomis bei metodais, jos išbandomos seminario metu ir taikomos profesinėje veikloje. Ypač daug dėmesio skiriama diskusijoms, debatams.
- Skaitymo seminaras: ugdome mąstančius skaitytojus (6 val.).
Pristatomas skaitymo modelis, kuriuo siekiama skatinti prasmingą skaitymą. Besimokantieji išbando įvairias skaitymo strategijas, mokosi pristatyti, aptarti knygas, diskutuoti jiems svarbiomis temomis, kelti klausimus, reflektuoti. Jie išmoksta pažvelgti įskaitomą kūrinį iš įvairių

- pozicijų (autoriaus, veikėjų, skaitytojo ir pan.).
- Rašymo seminaras: nuo saviraiškos prie argumentų raštu (6 val.).
Rašymo seminaras yra pagrįstas profesionalių rašytojų taikoma metodika : nuo laisvai “tekantių” minčių, juodraščių iki parengto publikuoti darbo. Supažindinama su įvairias rašymo stiliais, formomis, tačiau pagrindinis tikslas – išmokyti laisvai reikšti mintis, jas apmąstyti ir argumentuoti.
- Planavimas (6 val.)
Šio seminario metu, remiantis KM ugdymo schema, mokomasi planuoti pamoką, paskaitą, pasirengti bet kokiam ugdomajam, šviečiamajam veiklai. Pristatomas KM ugdymo pamokos/paskaitos/užsiėmimo planas.
- Vertinimas (6 val.)
Šiame modulyje pristatomos įvairios vertinimo ir įsivertinimo strategijos, kurios gali būti taikomos vertinat mokinių, studentų ar kitų besimokančiųjų veiklas. Daug dėmesio skiriama vertinimo kriterijams aptarti.

Norintiems KM taikyti ne tik savo veikloje, bet ir mokyti kitus, siūlomas dar vienas modulis “Suaugusiųjų mokymas”, kurio metu supažindinama su suaugusiųjų mokymo pagrindais, aptariami pedagogikos ir andragogikos panašumai bei skirtumai, nagrinėjami suaugusiųjų mokytojo vaidmenys ir modeliai, išbandomos mokymo strategijos.

Seminarų (kiekvieno atskiro modelio) struktūra:

1. Įvadas - taikomų metodų ir strategijų pagrindimas.
2. Demonstravimas – metodų ir strategijų išbandymas (besimokantieji įsijaučia į mokinių vaidmenį).
3. Refleksija – aptariamos išbandytos strategijos ir metodai, diskutuojama, aiškinamasi.
4. Praktinis taikymas – dalyviai praktiškai ir savarankiškai (individualiai, poromis, mažomis grupelėmis) išbando konkrečias strategijas ir metodus.
5. Pritaikymas kasdieniame darbe – dalyviai aptaria, kaip konkrečius metodus ir strategijas taikys savo kasdienėje veikloje (kuria pamokų, paskaitų, užsiėmimų planus, juos pristato kitiems, gauna “atgalinį ryšį” iš kolegų, reflektuoja ir pan.
6. Įgyvendinimas – dalyviai grįžta į savo darbinę aplinką ir ten išbando seminario metu išmoktas, išbandytas mokymosi strategijas bei metodus.
7. Refleksija ir tobulinimas – dalyviai vėl sugrįžta į seminarą ir aptaria, kaip jiems sekėsi taikyti KM ugdymo metodus bei strategijas savo profesinėje veikloje. Šiame etape jie ne tik pristato savo patirtį, bet ir išklauso kitų, teikia patarimus, konsultacijas ir sulaukia kitų kolegų įvertinimo.

Ši programa – tai dalis Šiuolaikinių didaktikų centro siūlomų mokymų paslaugų. Jomis pasinaudoti gali ikimokyklinio ugdymo institucijos, bendrojo lavinimo ir profesinės mokyklos, kolegijos, universitetai, bibliotekos, suaugusiųjų švietimo centrai ir kitos organizacijos bei suaugusiųjų grupės..

Tarptautinis Kritinio mąstymo ugdymo programos dalyvių seminaras Vilniuje

Ilgą laiką buvo susiduriama su programos finansavimo problema, nes valstybė neturėjo lėšų programai paremti. Tačiau atsiradus naujai švietimo finansavimo tvarkai ("mokinio krepšeliui"), atsirado galimybė finansuoti pedagogų ir mokykloje dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, pastaraisiais metais pasinaudota ir Europos socialinio fondo parama organizuojant kai kurių modelių įgyvendinimą. Tačiau kiti besimokantieji suaugusieji tokios paramos retai sulaukia arba nesulaukia visai. Tokiu būdu programa ir jos vykdytojai susiduria su programos sklaidos problema, jos pristatymu platesnei suaugusiųjų auditorijai. Viena mokymų dalyvė reflektavo, kad „KM ugdymo programos nuostatas yra labai sunku įgyvendinti visa apimtimi, sunku derinti darbą ir mokymąsi“. Prie dalyvių motyvacijos mokytis, likti programoje, ją tęsti ir įgyvendinti prisidėjo individualus jų konsultavimas, kurį atliko programos lektoriai, lankydami mokyklose, stebėdami pamokas, paskaitas, užsiėmimus, diskutuodami su mokytojais ir jiems patardami. Toks darbas labai skiriasi nuo mokytojams įprasto „vertinimo“, tikrinimo, auditavimo. Iš programos lektorių jie sulaukia tikros pagalbos ir paramos profesinio tobulinimo darbe.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

KM programa yra paremta konstruktyvizmo ir meta – pažinimo filosofija bei psichologija (Bloom, 1956; Taba, 1966; Lipman 1988, 1991; Erikson, 1963; Dewey, kt.). Visa programa paremta tripakope mokymo(si) schema: žadinimu, prasmės suvokimu ir refleksija, kuri yra ištirtinėta, jos veiksmingumas moksliskai pagrįstas (Vaughn & Estes 1986; Ogle 1986; Temple & Gillet 1996; Tierney, Readence & Dishner, 1985) ir praktiškai išbandyta. Programa naudoja Sanders'o pakoreguota B.Bloom'o taksonomija. Ji išskiria kelis klausimų lygmenis – reikalaujančius „žemesnės“ (faktų įsiminimas, atkartojimas) „aukštesnės“ (idėjų suvokimas, lyginimas, taikymas) ir „aukščiausios“ (sintezė, vertinimas) mąstymo veiklos.

Programos dalyviai turi galimybę laibai aktyviai dalyvauti įsijausdami į įvairius vaidmenis kiekvieno seminaro metu: besimokančiojo, mokytojo, dėstytojo, mentoriaus, konsultanto, švietimo administracijos atstovo ir pan. KM ugdymo metodika sukuria galimybes modeliuoti įvairias gyvenimiškas situacijas, įvykius.

Ši mokymosi praktika laikoma inovatyvia, nes jos centre – besimokantysis, jo poreikiai, tikslai, interesai. Kiekvienas modelis, seminaras neprasideda neišsiaiškinus besimokančiųjų tikslų ir lūkesčių, jų profesinės ir/ar asmeninės patirties. Dalyviams nekeliamos jokios išankstinės dalyvavimo programoje sąlygos. Programa yra lanksti – lengvai pritaikoma įvairioms socialinės grupės, nepaisant išsilavinimo, amžiaus, tautybės, kalbos. Jos metu sujungiamos besimokančiųjų ankstesnės žinios ir patirtis su

esamomis, naujomis ir taip kuriama nauja patirtis. Turinys taip pat lengvai keičiamas – kiekvieną kartą atsižvelgiama į kiekvienos tikslinės grupės poreikius. Mokymų metu išmokstama daug naujų metodų ir strategijų, kuriama laisva, emociškai ir psichologiškai patraukli mokymosi aplinka, mokomasi tam, kad būtų galima pritaikyti, išbandyti, patirti. Nors KM ugdymo metodologija nėra nauja, tačiau jos dėka aptariamos aktualios nūdienos pasaulio, šalies, visuomenės ir asmens problemos. Anot vieno programos dalyvio, „šie mokymai – tai ne vienkartinė injekcija. Tai aiški, logiška mokymų struktūra, besitęsianti mokymosi patirtis, nuo teorijos prie praktinio išbandymo, nuo jo – prie refleksijos ir vėl iš naujo“.

Projekto „MIND: Kritinio mąstymo ugdymas sėkmingai ateities karjerai“ dalyviai (iš kairės - Zina Baltrėnienė, Irena Urbštienė, Lietuva, Sofos Manolis, Graikija)

Programa skatina geresnį mokymąsi ir mokymą, skatina mąstyti, daryti išvadas, reflektuoti. Kaip ir minėta anksčiau, programa yra lengvai pritaikoma kituose kontekstuose: senelių prieglaudose, vaikų globos namuose ir pan. Programoje dalyvavo ir suaugusieji iš kitų Europos šalių (Comenius ir Grundtvig kursai). Ir dar – programa aktyviai veikia daugelyje pasaulio šalių.

Programa skatina visus mąstyti kritiškai ir kūrybiškai, bendradarbiauti, tyrinėti, atrasti, vidinę motyvaciją visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi. Joje glūdi dar daug neišnaudotų galimybių, nes KM visada reikia šiuolaikiniam gyvenimui, kuris yra sudėtingas, nenusipėjamas, vis labiau globalus.

Rezultatai/ nauda

Rezultatai – daugiau kritiškai mąstančių, geriau mokančių ir besimokančių. Lektorių kuriama atvira, saugi, palanki mokymosi aplinka skatina besimokančiuosius patiems tokią aplinką kurti savo aplinkose ir taikyti KM ugdymą skatinančius metodus. Besimokantieji gauna labiau platų priemonių rinkinį – mokymosi bendradarbiaujant metodus, planavimo ir vertinimo strategijas, skaitymo seminaro modulį, įvairias rašymo strategijas, daug literatūros, padalimosios ir vaizdinės medžiagos, naudingų nuorodų, asmenines lektoriaus ir kolegų konsultacijas. Vienas iš programos dalyvių sako: „*Ilgavau naujos patirties, patobulinau savo profesines kompetencijas, prasiplėtė mano akiratis*“. Programos sėkmę liudija dalyvių pasisakymai, vertinimai, o taip pat ir tyrimų rezultatai.

Apibendrinimas ir išvados

Kritinio mąstymo ugdymas yra labai svarbus šiandieniam pasaulyje. Jo dėka žmonės išmoksta kelti klausimus ir ieškoti atsakymų į juos, geriau suprasti aplink juos vykstančius įvykius, prasmingai dalyvauti juose, formuoti savarankišką, nepriklausomą nuomonę, apmąstyti kasdienes veiklas ir gebėti mokytis visą likusį gyvenimą. Šia programa neišmokstamo kokio nors vieno konkretaus dalyko (pavyzdžiui – matematikos, piešimo), tačiau išmokstama mokytis ir mąstyti, reikšti nuomonę, dalyvauti grupės veikloje (visuomenės darbe), priimti kitokius požiūrius, juos vertinti ir suprasti. Ši programa skatina besimokančiųjų vidinę motyvaciją, kuri laikui bėgant neišblėsta, nes taikant KM ugdymo strategijas, pasiekimai yra akivaizdūs.

3.5.2. Bendravimas sudėtingose situacijose

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Bendravimas - tai apsikeitimas informacija tarp ją perduodančiojo ir ją gaunančiojo. Bendravimas reikalauja tam tikrų įgūdžių. Jie svarbūs kiekvienam asmeniui, norinčiam produktyviai gyventi ir veikti.

Programos tikslas – suteikti besimokantiems galimybę tobulinti konfliktų valdymo ir bendravimo įgūdžius, o taip pat išbandyti juos lavinančius metodus ir strategijas. Mokymai buvo organizuojami nuo 2007 – jųjų metų. Jų forma buvo įvairi – seminarai, mini-pamokos, paskaitos, individualus darbas ir savarankiškas mokymasis skaitant knygas, mokomąją medžiagą, peržiūrint filmuotus įrašus.

Programa siekiama ne tik supažindinti su teoriniais konfliktų valdymo pagrindais, bet ir ugdyti praktinius konfliktų valdymo įgūdžius. Konfliktų valdymo ir mediacijos modeliai yra lengvai pritaikomi bet kokiaje situacijoje, bet kokiame asmeninio ar profesinio gyvenimo kontekste. Programa ne moko atpažinti kylantį konfliktą, bet taip pat ir pasirinkti tinkamus reagavimo ir atsako į konfliktą metodus, moko analizuoti ir reflektuoti įvairias konfliktines situacijas. Konflikto valdymo modelis yra kabiau naudingas suaugusiems, o mediacijos modelis tinka ir mokiniams, ir studentams.

Pagrindinės programos temos:

1. Kada atsiranda konfliktai? Skirtingi konfliktų tipai. Kada konfliktas yra kenksmingas? Aiškios ir slaptos konfliktų priežastys. Diskusija „Kada ir kaip verta įsivelti į konfliktą?“
2. Konflikto sprendimas. Konflikto sprendimo būdai: sprendimas, pritaikymas, kompromisas, neįsitraukimas, dominavimas, bendradarbiavimas ir kt. Situacijos padiktuoti konflikto sprendimo būdai. Konfliktai įvairiose situacijose. Jų valdymo algoritmai.
3. Efektyvi mediacija. Mediacijos modelis. Emocijos ir jų valdymas.
4. Konflikto sprendimas mediacijos būdu. Video mokymai.
5. Apibendrinamosios diskusijos ir išvados.

Programa paprastai vykdoma atsiradus šios mokymo paslaugos užsakovams. Jie gali užsakyti arba pilną programą arba tik jos dalį. Nuolatiniai užsakovai – mokyklos, universitetai, suaugusiųjų švietimo centrai.

Programa vykdoma visos šalies mastu. Ji vykdoma arba su donorų pagalba arba už ją sumoka pats užsakovas. Jos dalyviai – įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonės. Dažniausiai – dirbantys. Mūsų kursuose dalyvauja mokytojai, universitetų dėstytojai, socialiniai pedagogai, psichologai, studentai, mokyklų administracijos atstovai, tėvai. 2007-2009 metais programoje dalyvavo 400 dalyvių. Programos lektorius turi mokymų ir vadybos magistro laipsnį, vadovauja ikimokyklinio ugdymo įstaigai. Jo profesinėje patirtis apima ir mokymą pradinėje mokykloje, ir suaugusiųjų mokymą bei konsultavimą. Jis yra metodinių priemonių mokytojams autorius ir bendraautorius. Mokymų programoje naudojamos šios priemonės: padalomoji medžiaga, video medžiaga, knygos, metodinės-pagalbinės priemonės.

Pagrindinis programos, kaip ir visų kitų panašių programų trūkumas, kad ji nėra remiama valstybės (išskyrus, kai mokymų dalyviai – mokytojai), o neformalus suaugusiųjų švietimas dar neturi plačiai paplitusios pripažinimo praktikos. Šie išoriniai veiksniai yra vertinami kaip demotyvuojantys. Kitos kliūtys:

- Nepakankamas mokymų laikas (dalyviai ne visada gali skirti tiek laiko, kiek reikalauja mokymai; programa trunka daugiau nei dvi dienas);
- Grupės dydis (per didelės grupės).

Norint, kad teorija virstų praktika, o žodžiai – veiksmu, reikia daugiau laiko ir pastangų. Dalyviai nėra pratę atvirai analizuoti savo jausmų, emocijų ir veiksmų. Anot vieno iš jų „*nebuvo malonu pamatyti ir girdėti savo klaidas, bet stengiamės į jas žvelgti ne asmeniškai, bet profesionaliai. Taigi, įstengėme peržengti barjerą*“.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Metodikos pagrindai – konfliktų valdymas kaltinimo situacijoje ir efektyvi mediacija

konfliktinėse situacijose. Programos/kurso struktūrą sudaro: teorinė dalis, diskusijos, individualios užduotys, video mokymai, refleksija, apibendrinimai ir išvados, remiantis teorija ir praktine patirtimi.

Laikas taikomas lanksčiai – jei reikia, daugiau dirbama individualiai, arba skiriama daugiau dėmesio teorijai ar atvejų analizei. Viskas priklauso nuo tikslinės grupės poreikių. Kiekviena teorinė dalis baigiasi diskusijomis arba praktine veikla, nes tai padeda

Lektorius Virgilijus Pupeikis

atsakyti į klausimus: kodėl tai man svarbu?; kaip aš tai galiu panaudoti?; kas gali keisti mano asmeniniame ar profesiniame gyvenime?; kaip turiu keistis? Praktinė dalis [prasideda nuo parodomosios sesijos. Kiekvienas dalyvis pasirenka situaciją, susijusi su jo asmeniniu ar profesiniu gyvenimu, ir atlieka tam tikrą vaidmenį modeliudami pasirinktą situaciją. Po to dalyviai „suaidina“ konkrečią situaciją, kuri vėliau aptariama ir reflektuojama su visa grupe. Aptarimas vyksta pagal tam tikrus kriterijus. Kiekvienam leista pakartoti situaciją iki tol, kol lieka patenkinti galutiniu rezultatu. Kartais skiriami namų darbai. Pavyzdžiui, stebėti ir atpažinti konfliktines situacijas, reflektuoti savo elgesį tokių situacijų metu.

Lektorius Virgilijus Pupeikis seminaro metu

Naudojamos mokymosi(si) formos: stebėjimas, diskusijos, refleksijos, individualus ir grupinis darbas, situacijų modeliavimas, tam tikrų vaidmenų atlikimas, video mokymai. Programa paremta humanistine pedagogika ir psichologija. Pagrindinė programos mintis – kiekvienas gali rinktis elgesio modelius konkrečiose situacijose ir prisiminti atsakomybę už elgesio pasekmes. Programa naudoja principu, vadinamu „nėra pralaimėtojų“ („win-win“), kaip alternatyviu kitam – „laimėtojas – pralaimėtojas“ principui. Tai rodo, kad programos įgyvendinimo metodologija siekia prisidėti prie efektyvios komunikacijos įgūdžių ugdymo. O tai ir yra pagrindinis programos siekis.

Ši programa laikoma inovatyvia ir sektinu pavyzdžiu dėl trijų dalykų:

1. Teorijos ir praktikos dermės. Kiekvienas teorinis teiginys iliustruojamas praktiniais pavyzdžiais.
2. Dėl pagrindinės tikslinės grupės – švietėjų, pedagogų, švietimo administratorių.
(visiškai nepagrįsta nuomonė, kad jie turi pakankamai kompetencijų konfliktams valdyti. Konfliktai dažniausiai kyla ugdymo institucijoje, jie nesprenžiami arba sprenžiami nepatenkinamai, jų padariniai skaudžiai atsiliepia mokiniams, tėvams, jiems patiems, visai bendruomenei).
3. Dalijimosi alternatyviais elgsenos pavyzdžiais, akivaizdžiai parodančiais galimas tokio elgesio pasekmes.

Vienos iš mokymo dalyvių nuomone *„tokie mokymai labai reikalingi, nes beveik kasdien susiduriame su konfliktais, jų tiesiog neįmanoma išvengti, todėl labai svarbu suprasti, kaip juos valdyti“*.

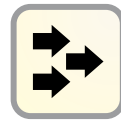
Dalijamės šia patirtimi, nes manome, kad ji absoliučiai pritaikoma bet kokioje situacijoje, bet kokioje aplinkoje. Praktinė veikla užima vieną trečiąją visos programos. Jos dalyviai įgyja žinių ir gebėjimų atpažinti, suprasti ir valdyti sudėtingas bendravimo problemas ir savo asmenišką elgesį. Programą galima lanksčiai modifikuoti – keisti temas, veiklos formas, situacijas. Kaskart ji adaptuojama atsižvelgiant į konkrečios tikslinės grupės patirtį ir poreikius. Joje gali dalyvauti bet kokio amžiaus, išsilavinimo, patirties ar kitokių išskirtinių bruožų turintys žmonės.

Dalyviai skatinami aktyviai įsitraukti į mokymosi procesą nuo pat jo pradžios. Pradedama nuo darbo mokymų metu taisyklių, elgesio bruožų formulavimo ir sutarimo dėl jų laikymosi. Dalyviai skatinami dalintis asmenine ir profesine patirtimi. Asmeninės istorijos padeda „patikrinti“ teoriją: pažiūrėti, kaip ji atsispindi skirtingose situacijose, gyvenimiškuose pavyzdžiuose. Dalyviai ne tik pateikia savo matytų, patirtų atvejų pavyzdžių, bet ir dalyvauja juos modeliuojant, filmuojant ir aptariant.

Tai programa, suteikianti galių kiekvienam asmeniškai – mokomasi realiai atpažinti, vertinti konfliktines

situacijas, mokytis elgsenos modelių, reflektuoti savo poelgius ir reakcijas, jas keisti. Ji tinka norintiems tobulėti tiek asmeniškai, tiek profesinė prasme. Programa yra ilgalaikė ir tvari. Šiuolaikinių didaktikų centras yra ją akreditavęs, kaip mokytojų profesinio tobulinimo ir kvalifikacijos kėlimo programą. Ji turi daug neišnaudotų resursų ir galimybių, nes gyvenimas keičiasi nuolat, o su juo – įvairios situacijos ir mūsų elgsena.

Rezultatai/ nauda

Programa laikoma sėkminga, nes ja pasiekti išsikelti tikslai ir uždaviniai. Pagrindiniai sėkmės veiksniai – dalyvių patobulinti bendravimo ir konfliktų sprendimų įgūdžiai. Dalyviai turi galimybę pažvelgti į konfliktus „iš kitos pusės“, geriau pažinti ir suprasti save konfliktinėse situacijose. Dalyviai geba atpažinti beprasidedantį konfliktą, suvokti jo dinamiką, pasirinkti priimtinausius konflikto sprendimo būdus ir metodus. Dalyviai pamato konflikto teigiamą pusę: *„Aš kitaip pradėjau žiūrėti į savo konfliktų sprendimo būdą, įgijau naujų žinių, kaip profesionaliau spręsti konfliktus“*; *„Man tapo lengviau bendrauti su žmonėmis, nebūti tokio karštakošiu, nusiraminti ir priimti teisingus sprendimus“*. Dalyvių atsiliepimai ir vertinimai visą laiką būna labai pozityvūs.

Apibendrinimas ir išvados

Šią programą laikome gerąja mokymosi praktika ir pavyzdžiu kitiems dėl keleto priežasčių. Pirmą, bendravimo įgūdžiai yra vieni svarbiausių socialinių asmens įgūdžių. Efektyvi ir pozityvi komunikacija padeda išspręsti daugelį problemų ir/arba išvengti nesusipratimų, nemalonių situacijų; netgi stiprūs konfliktai, jei jie tinkamai priimami, interpretuojami ir sulaukia adekvačios reakcijos, gali vesti link teigiamų pokyčių. Konfliktų neišvengiame nei namuose, nei darbe, nei artimoje bendruomenėje, nei visoje visuomenėje, o mokymų metu įgytos žinios bei įgūdžiai praverčia apmąstant mūsų pačių ir kitų elgseną, dažniausiai daromas klaidas, ir ieškoti galimybių jas taisyti modeliuojant kitokį konfliktų sprendimo būdą. Antra, programos metodologija suteikia galimybę teoriją paversti praktika, žinias pritaikyti realiose gyvenimo situacijose. Trečia, atvira ir įtraukianti mokymosi aplinka padeda susitelkti ties mokymu procesu ir įveikti išankstines nuostatas. Ketvirta, lektoriaus meistriškumas padeda suvaldyti nenusipėjamas ir kintančias mokymų situacijas, o tuo pačiu atsižvelgti į kiekvieno besimokančiojo poreikius ir individualius mokymosi tikslus.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Rumunijoje

Suaugusiųjų švietimo situacijos apžvalga

Suaugusiųjų švietimu rūpinasi ir atsakomybę dėl jo prisiima dvi ministerijos Rumunijoje: Švietimo, tyrimų, jaunimo ir sporto ministerija bei Darbo, šeimos ir socialinės apsaugos ministerija. Suaugusiųjų švietimą taip pat reguliuoja kiti dokumentai: Visą gyvenimą trunkančio mokymosi nuostatos, IV dalis, Švietimo įstatymo 133 straipsnis (įstatymas nr. 84/1995). Jame sakoma: „Švietimo ministerija bendradarbiauja su Kultūros ministerija ir kitomis suinteresuotomis ministerijomis, o taip pat žiniasklaida, religinėmis organizacijomis, Liaudies universitetais, kultūros fondais ir kitomis visuomeninėmis organizacijomis bei institucijomis, siekdama žinių ir kultūros prieinamumą visiems šalies piliečiams, nepaisant jų amžiaus, tam, kad jie geriau prisitaikytų prie visuomeninio gyvenimo pokyčių“

Suaugusiųjų švietimas, mokymas(is) ir visą gyvenimą trunkantis mokymosi procesas yra reguliuojami taip pat ir įvairiais vyriausybiniiais potvarkiais ir nutarimais. Kita svarbi institucija, besirūpinanti suaugusiųjų švietimu yra Komisija, įsteigta Rumunijos prezidento įsaku 2007 metais. Jos funkcijos – analizuoti švietimo ir tyrimų padėtį, kurti strategines švietimo kryptis, rūpintis Rumunijos švietimo ir tyrimų įtraukimu į Europos bendrijos erdvę ir užtikrinti Rumunijos tarptautinį konkurencingumą švietimo bei tyrimų srityse. Komisija savo 2007 metų ataskaitoje nurodo, kad 2007 metais tik 1.6% suaugusiųjų dalyvavo švietimo veiklose, kai tuo tarpu Europos bendras vidurkis – 10.8%, o 2010 numatyta pasiekti 12.5%. 2008 metais Švietimo ir tyrimų kūrimo bei analizės komisijos pirmininkas pristatė „Švietimas ir tyrimai žiniomis grįstai visuomenei“ strategiją, kurioje numatomo konkretūs tikslai ir siektini rezultatai iki 2015 metų. Vienas iš jų (šeštasis), kaip tik liečia Visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategiją: „visą gyvenimą trunkantis mokymasis turi tapti norma ir kasdiene praktika kiekvienoje visuomeninėje ar privačioje organizacijoje“. Strategijoje numatoma padidinti suaugusiųjų dalyvavimą švietimo veiklose iki 20%. Dabartinė Rumunijos vyriausybė siekia, kad būtų įgyjamos ir pripažįstamos naujos profesinės kvalifikacijos ir būtų nuolat tobulinamos esamos profesijos. Strategijoje taip pat numatoma sukurti Visą gyvenimą trunkančio mokymo(si) įstatymą (Komisija jau sukūrė juodraščių), į šį procesą įtraukti žiniasklaidą, skatinti mokyklas, aukštojo mokslo institucijas tapti visą gyvenimą trunkančio mokymosi centrais; sukurti visuomeninio finansavimo sistemą, skirtą paremti kiekvieną Rumunijos naujagimį (turėtų būti atidaroma asmeninė banko sąskaita, į kurią būtų pervedama 500 Eurų valstybinė įmoka, o toliau kasmet ji papildomai pasipildytų tokia pačia suma, kuri būtų įnešama pačių tėvų ir valstybės neapmokestinama). Įstatymas taip pat numato, kad kiekviena valstybinė organizacija skirtų mažiausiai 2% nuo savo biudžeto darbuotojų tobulinimui.

Darbo, šeimos ir socialinės apsaugos ministerija taip pat užsiima suaugusiųjų švietimu bei mokymu. Visą gyvenimą trunkančio mokymosi įstatymas numato teisiškai reglamentuoti abiejų ministerijų bendradarbiavimą suaugusiųjų švietimo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi srityse. Kol kas, žinoma, dar neaišku, kaip šios ministerijos bendraus ir bendradarbiaus. Pavyzdžiui, 2005 metais Darbo, šeimos ir socialinės apsaugos ministerija parengė *Trumpalaikės ir vidutinės trukmės nuolatinio profesinio tobulinimo strategiją 2005-2010 metams*. Tačiau Švietimo, tyrimų, jaunimo ir sporto ministerija labiau akcentuoja psichologinę, edukacinę žmogiškųjų išteklių tobulinimo strategijas, o Švietimo, tyrimų, jaunimo ir sporto ministerija labiau pabrėžia mokymų programų temų reikšmingumą.

Rumunijos suaugusiųjų švietimas turi daug erdvės tobulinimui. Ezechil (2005) atkreipė dėmesį, kad, anot pesimistų, suaugusiųjų švietimas Rumunijoje yra tik „ieškojimų“ etape. Kiekviena organizacija susiduria su sunkumais savo viduje, kurie, savo ruožtu, yra įtakojami išorinių aplinkybių, pavyzdžiui, lėšų, reikalingų mokymams organizuoti, trūkumu.

Dalyvavimas visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese ir išlikimas jame

Kaip jau buvo minėta, rumunai nėra aktyvūs visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalyviai. *Trumpalaikės ir vidutinės trukmės nuolatinio profesinio tobulinimo strategijoje 2005-2010*, teigiama, pasyvaus dalyvavimo priežastys yra įvairios: nelanksti profesinio mokymo sistema (per ilgus trukmės kursai, todėl žmonės negali juose įsipareigoti dalyvauti, nes dauguma norinčiųjų dirbantys žmonės); oficialiai pripažįstamos tik formaliojo švietimo būdu įgyjamos kompetencijos ir kt. Darbdaviai skundžiasi, kad mokymosi prieinamumą apsunkina kainos – dauguma mokymų, kursų yra labai brangūs, trūksta tinkamų mokymų konkrečiuose regionuose ir vietovėse.

Strateginiame dokumente, parengtame Darbo, šeimos ir socialinės apsaugos ministerijos, taip pat akcentuojamas mokymų programų netobulumas, tačiau jis sietinas su nepakankamais instituciniais gebėjimais įgyvendinti ir vykdyti nubrėžtas švietimo, profesinio tobulinimo politikos kryptis. Taip pat švietimo ir mokymų institucijos stokoja įprastų organizacinių pajėgumų, yra gana silpnos, veikia pavieniui, neatsiranda didesnių švietimo paslaugų tinklų, o privačių organizacijų nėra daug, jos negali apimti visų žmoniškųjų resursų tobulinimo sričių. Tačiau pati svarbiausia priežastis – *autoritarinė mokymo paslaugų teikėjų sistema, kuriai rūpi tik mokymo programų sąnaudų ir pajamų (rezultatų) kontroliavimas, siekiant kuo mažesnio indėlio ir nuostolių*.

Mūsų gerosios praktikos pavyzdžiai parodo, kaip mokymų programos gali ir kaip turėtų būti nukreiptos į galutinį rezultatą, kuris siejamas su strateginiais suaugusiųjų motyvavimo mokymaisi tikslais, suaugusiųjų išlikimu visą gyvenimą trunkančio mokymosi procese, turint galvoje ir profesinį tobulinimą(si).

3.6.1. Veiklos tyrimas kaip autentiška priemonė mokytojų mokytojams vertinti

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

2009 metų gruodžio – 2010 metų birželio mėnesiais Rumunijos Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant asociacija (KMUSR, Rumunija) su Atviros visuomenės instituto finansine parama įgyvendino projektą „*Autentiškas mokytojų profesinio tobulinimo programos vertimas*“. Projektu buvo siekiama inovatyvių vertinimo sistemų įgyvendinimo švietimo politikos lygmeniu, konkrečiai – mokytojų profesinio tobulinimo srityje. Naujoji vertinimo sistema turėjo teigiamai paveikti mokytojų mokymų.

Siekdama prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo, asociacija sukūrė ir išbandė mokytojų kvalifikacijos tobulinimo modelį. Jo paskirtis – ugdyti dalyvių veiklos tyrimo planavimo, įgyvendinimo kompetencijas, siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų. Konkretūs modelio uždaviniai:

- pristatyti veiklos tyrimo sampratą ir supažindinti su jo procesu;
- gebėti nustatyti veiklos tyrimo etapus;
- gebėti nustatyti projekto, kurio dalimi yra veiklos tyrimas, etapus;
- paaiškinti veiklos tyrimo vertę ir reikšmę mokymo(si) ir vertinimo proceso tobulinimui;
- sukurti veiklos tyrimo struktūrą;
- apmąstyti profesinio tobulinimosi poreikius.

Mokymų programos trukmė - 15 tiesioginio kontakto valandų seminaro metu. Mokymai vyko 2010 metų sausio mėnesį. Lygia greta mokymų dalyviai kūrė savo veiklos tyrimo projekto įgyvendinimo planą, vėliau jį įgyvendino ir parašė ataskaitas. Visos veiklos sudėjus jas drauge truko 6 mėnesius: 15 seminaro valandų; 10 individualaus pamokų planavimo ir mokymo medžiagos rengimo valandų; 10 valandų, skirtų darbui klasėje (tam tikros, pasirinkto problemos tyrinėjimas); 4 valandos, skirtos susitikimams su lektoriumi ir konsultacijoms mokytojų darbo vietose; 15 valandų surinktos medžiagos analizei, apibendrinimui ir išvadoms (įskaitant 2-3 juodraščių parengimą ir jų taisymą).

Lektoriai ne tik vedė mokymus, bet ir konsultavo kiekvieną dalyvį atskirai viso proceso metu: lankėsi mokyklose, stebėjo pamokas, teikė patarimus ir siūlymus projektų rengimui ir medžiagos rinkimui (padėjo įvertinti pamokų planus, mokymo priemones, surinkti įrodymus, reikalingus tyrimui), ataskaitos rengimui ir pristatymui. Mokytojų ataskaitos buvo publikuotos elektroniniame, mokytojų profesiniame žurnale, kuris patalpintas mokymus organizavusios institucijos tinklapyje. Kadangi ataskaitos virto straipsniais, tai lektoriai taip pat teikė siūlymus jų rengimui, redagavimui ir galutiniam publikavimui.

Projekte dalyvavo tik 7 mokytojai, išklause Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant kurso dalį, pavadintą „Kritinis mąstymas – Aktyvus mokymasis“. Pasirinkimas dalyvauti programoje buvo savanoriškas. Nors visi dalyviai buvo iš miesto mokyklų, jų patirtis buvo skirtinga:

- Jie turėjo mokymo praktikos įvairiose ugdymo įstaigose: meno ir amatų mokykloje; aukštesnėje technologijų mokykloje; pagrindinėje privačioje mokykloje; sporto mokykloje;
- Jie buvo įvairių dalykų mokytojai: technologijų (mokytojas-inžinierius), Rumunų kalbos ir literatūros mokytojai; visuomeninių mokslų mokytojas; profesinio tobulinimo konsultantas, prancūzų kalbos mokytoja, pradinių klasių mokytoja;
- Jie mokė įvairaus amžiaus mokinius: gimnazistus (5 mokytojai) pagrindinės mokyklos mokinius (1 mokytojas), pradinukus (1 mokytoja).

Projekto rezultatais galėjo pasidžiaugti ne tik kvalifikacijos kėlimo ir mokytojų profesinio tobulinimo paslaugų teikėjai, bet ir tarptautinė Kritinio mąstymo ugdymo konsorciumo bendruomenė (KMUSR TK). Nors mokymų programa buvo kuriamama mokytojams, tačiau šiek tiek ją pakeitus, būtų galima dirbti ir su kitų profesijų žmonėmis.

Projekto rezultatai: mokymų medžiaga (darbo tvarkės, turinio medžiaga, padalomoji medžiaga, užduočių lapai) ir Vadovas mokymų organizatoriams, kaip vertinti neformaliojo švietimo programas ir Rekomendacijos švietimo politikos formuotojams (daugiau informacijos: <http://www.alsdgc.ro/proiecte/view/id/29/lang/en>). Galima naudotis šia medžiaga, tik reikia nurodyti šaltinį.

Programos trūkumu galima laikyti laiko stoką. Su šia problema susidūrė ir mokymų organizatoriai, ir jų dalyviai. Kiekvienai gerai programavai reikia skirti pakankami laiko, neskubėti. Pavyzdžiui, rašant veiklos tyrimo ataskaitas, dėl dalyvių menkų akademinio rašymo įgūdžių, reikėjo jiems pagelbėti, skirti daug laiko konsultacijoms. Jei programa ir jai skirtas laikas būtų leidę, būtų prasminga pravesti akademinio rašymo mokymus, kad ataskaitų rengimas būtų lengvesnis ir sklandesnis, neužimantis tiek daug lektorių laiko.

Programos tvarumas turėtų būti užtikrintas ją akreditavus. Tai Nacionalinio mokytojų kvalifikacijos kėlimo ir profesinio tobulinimo centro atsakomybė, nes jis akredituoja visas mokytojų kvalifikacijos kėlimo programas. Tokiu būdu, programą galėtų rinktis kiti mokytojai ir gauti valstybės pripažintus profesinio tobulinimo kreditus ir kvalifikacijos kėlimo pažymėjimus. Rekomendacijose, mes rašėme, kad neužtenka vien Nacionalinio centro pastangų – būtinas įvairių suinteresuotų institucijų bendradarbiavimas, kad būtų užtikrintas nuolatinis programos tobulinimas, atsižvelgiant į įvairius poreikius ir siektiną pagerdinantinį rezultatą. Joks autentiškas vertinimas nevirs sistema, jei juo nebus suinteresuoti mokytojai, pačios mokyklos, mokymų organizatoriai, švietimo politikai.

Akredituota programa taip pat reiškia vyriausybės ją finansuoti. Nors įstatymais numatoma, kad kiekviena valstybinė organizacija turi skirti mažiausiai 2% savo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, tačiau šio ekonominio sunkmečio laikais, tai labai abejotinas įsipareigojimas. Tokios organizacijos, kaip Rumunijos Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant asociacija, ieško alternatyvių finansavimo šaltinių – užsienio donorų mokymų programoms finansuoti arba renka mokymų dalyvio mokestį, tačiau tai sudėtinga, nes mokytojų atlyginimai yra sumažinti 25% dėl sudėtingos šalies ekonominės situacijos.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Mokymų metodologija siūlo naudoti seminarų formą. Mokymams taikomos interaktyvios veiklos (veiklos tyrimas, projektai), naudojami mokymosi bendradarbiaujant metodai. Lektoriai pateikė keletą veiklos tyrimo modelių pavyzdžių. Dalyviai patys nagrinėja situacijas, ieško problemų, kurios galėtų tapti jų tyrimų objektu, kuria veiklos tyrimo planą juodraščius, kuriasi vėliau pasidalijimą su kitais mokymų dalyviais ir lektoriais seminarų metu. Galiausiai jie parengia galutinį variantą ir, padedami lektorių, pradeda veiklos tyrimo įgyvendinimo procesą.

15 valandų trukmės mokymai apima tokias temas:

1. *Veiklos tyrimo procesas (3 valandos)*
 - 1.1 Mokytojas – tyrėjas;
 - 1.2 Veiklos tyrimo procesas: jo apibrėžimas ir pagrindiniai etapai.
2. *Veiklos tyrimo projektas (6 valandos)*
 - 2.1 Veiklos tyrimo projektai; mokytojų bendradarbiavimas juos įgyvendinant.
 - 2.2 Veiklos tyrimo projekto etapai;
 - 2.3. Atvejo analizės: veiklos tyrimų projektų pavyzdžiai.
3. *Veiklos tyrimo projekto kūrimas (6 valandos)*
 - 3.1 Praktinis darbas – veiklos tyrimo projektų kūrimas;
 - 3.2. Įgyvendinimo planavimas.

Įgyvendinimo proceso metu vykdomas nuolatinis stebėjimas ir veiklos vertinimas; mokymų dalyviai renka suplanuotų mokymo(si) pokyčių įrodymus. Refleksija yra neatskiriama proceso dalis. Pabaigus darbą, savo rezultatais dalijamasi su kitais.

Mokymų metodologija atitinka įprastą KMUSR Rumunijos asociacijos taikomą metodiką, pasitvirtinusią kitų seminarų metu. Tačiau autentiškas vertinimas negali būti be autentiško turinio ir užduočių. Šiuo konkrečiu atveju autentiškumą užtikrina dalyvių atlikti veiklos tyrimo projektai. Tokiu būdu mokytojų atliekamas darbas užtikrina visų mokymų originalumą ir inovatyvumą. Mes rekomenduojame veiklos tyrimą, kaip veiklą, įtraukti į bendrą mokytojų mokymo(si) procesą, kaip būtiną profesinės kompetencijos sąlygą ir profesinio tobulinimosi rodiklį. Veiklos tyrimas gali duoti nemažai grįžamojo ryšio informacijos mokymų paslaugų teikėjams, norintiems tobulinti mokymų programas.

Šią gerąją praktiką galima laikyti "pioniere" Rumunijos švietimo sistemoje, nes *autentiškas vertinimas* kol kas yra tik teorinė sąvoka, mažai pažįstama mokytojų, dar rečiau taikoma praktikoje. Tai paliudijo ir mokymų dalyviai, pildydami galutinės programos vertinimo anketas, kiti mokytojai, kuriems buvo dalijami projekto metu sukurti Vadovai bei kiti produktai.

Veiklos tyrimas rėmėsi realiomis, mokymo(si) aplinkoje egzistuojančiomis ir atrastomis problemomis, kurios kėlė mokytojams sunkumų jų kasdieniame darbe. Problemų sprendimai – originalūs mokytojų siūlymai ir jų įgyvendinimas buvo nuolat lydimas stebėjimo ir vertinimo (pvz.: mokinių mokymosi rezul-

tatų), o galutinis rezultatas – realus pokytis arba/ir mokytojų darbo organizavime, arba/ir mokinių mokymosi rezultatų pokyčiuose. Kitas praktiškas mokymų programos aspektas – veiklos tyrimo ataskaitos rengimas (naudojimas metodologija, faktų apibendrinimas, rezultatų interpretavimas, išvadų darymas), patobulino mokytojų akademinio rašymo įgūdžius.

Ši mokymų programa gali būti lengvai perkeliama, pritaikoma kitame kontekste (kitose šalyse, kitose ugdymo ir/ar suaugusiųjų švietimo sistemose). Žinoma, taikant šią programą reikalingas lankstumas, atžvelgimas į konkrečius tikslinės grupės ir mokymo organizatorių poreikius. Tačiau pats turinys gali likti nepakitęs. Programa skirta profesionalams – mokytojams, o jų mokymo programos daug kur yra panašios – naudojama interaktyvi, seminarinio darbo organizavimo forma, atliekamas vertinimas ir įsivertinimas, siekiama konkrečių pokyčių ugdymo veikloje. Ši programa taip pat gali būti pritaikoma kitų profesijų žmonėms, ypač tiems, kurių profesinė veikla susijusi su kitų mokymu, konsultavimu ar pan. Mes rekomenduojame ją taikyti mokant suaugusiuosius.

Rezultatai/nauda

Šia programa mes nesiekėme pamatuojamų kiekybinių rezultatų. Mūsų tikslas buvo mokymosi procesą padaryti „gilesniu“, visapusišku ir tvaresniu, kad jis taptų nuolatinio profesinio tobulinimosi dalimi. Programos dėka mokytojai galėjo peržiūrėti ir įvertinti savo mokymo praktiką, priimti sprendimus, remiantis akivaizdžiais įrodymais, konkrečiais duomenimis. Mes įsitikinę, kad Veiklos tyrimas prisidėjo prie mokytojų tapimo labiau atsakingiems ir atskaitingiems, išlaikantiems profesinį orumą, pasitenkinimą savo darbu.

Mokymų programa yra socialiai „įraukianti“ (inkliuzinė), nes jos dalyviai turėjo įvairios mokymo patirties skirtingų tipų mokyklose, klasėse, dirbo su įvairiais mokiniais, dėstė skirtingus dalykus. Veiklos tyrimas ugdo kritinį mąstymą įvairiais lygiais – nuo klausimų kėlimo prie analizės, interpretavimo, sintezės ir vertinimo, tolesnio veiklos tobulinimo klasėje. Veiklos tyrimas vykdomas bendradarbiaujant: tarp pačių mokytojų, tarp mokytojų ir lektorių, tarp mokytojų ir mokinių, tarp mokytojų ir kitų mokyklos bendruomenės narių. Susidomėjimas, smalsumas yra užkodotas veiklos tyrimo prigimtyje, todėl mokytojai dirbo vedini atradimų džiaugsmo.

Apibendrinimas ir išvados

Mes įsitikinę, kad mūsų programa gali būti pristatyta kaip gerosios praktikos pavyzdys, skatinantis besimokančiuosius tobulėti, dalyvauti ir išlikti visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese. Programa nukreipia dėmesį *nuo sąnaudų prie rezultatų, nuo pasyvaus dalyvavimo kursuose prie priimtų individualios atsakomybės už savo pačių mokymąsi*. Programa skatina besimokančiuosius bendradarbiauti tarpusavyje, su mokymų organizatoriais ir lektoriais, su kitais profesinės bendruomenės nariais.

Stipriu, motyvuojančiu tolimesniam profesiniam tobulinimuisi, veiksnium tampa patobulintos kompetencijos, pagerėję darbo rezultatai, pasidalijimas ekspertine patirtimi su kitais. Mokymų organizatoriai taip pat turi priimti atsakomybę už programos rezultatų sklaidą ir tęstinumą.

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Slovakijoje

Slovakijos respublikos Konstitucija garantuoja visų piliečių teisę ir laisvę pasirinkti užsiėmimą, profesiją ir pasirengimą jai. Suaugusiųjų švietimas yra integrali visą gyvenimą trunkančio mokymosi proceso dalis, patvirtina švietimo politikos nuostatomis, kurių laikosi kiekviena šalies vyriausybė.

Formaliuoju švietimu laikomas mokymas mokyklose. Tęstiniu švietimu – neformalus ir savaiminis mokymasis. Suaugusiųjų švietimas šalyje vykdomas visais trimis būdais. Jį reguliuoja šie dokumentai:

-Aktas nr. 386/1997 Coll. apie tęstinį mokymąsi, o taip pat ir aktas nr.567/2001 Coll., kuris apibrėžia tęstinį švietimą kaip visą gyvenimą trunkantį mokymąsi. Jis taip pat apibrėžia Akreditacijos komisijos, kaip Švietimo ministerijos patariamojo organo, steigimą. Komisijos užduotis – įvertinti organizacijų gebėjimus vykdyti švietimo veiklas, atsižvelgiant į būtinas, įstatymu nustatytas sąlygas. Komisijos veikla yra reguliuojama Akreditacijos komisijos nuostatais, priimtais Švietimo ministerijos. Kasmet akredituojama nuo 900 iki 1100 suaugusiųjų švietimo programų, tačiau įgyvendinamos ir neakredituotos programos. Pastarųjų skaičius ir apimtys nėra tikslai žinomos. Galima daryti prielaidą, kad kasmet jų vykdoma nuo 500 iki 700..

-Aktas nr. 311/2001 Coll. Tai Darbo kodekso pakeitimas, kuriuo darbdaviai įpareigojami rūpintis savo darbuotojų kvalifikacijos kėlimu ir profesiniu tobulinimu. Aktas taip pat įpareigoja pačius darbdavius tobulinti profesines kompetencijas, siekiant geresnių darbo rezultatų.

-Aktas nr.5/2004 Coll. apie įdarbinimo paslaugas ir šio akto pakeitimus ir priedus. Šio akto 44 straipsnis kalba apie mokymą ir pasirengimą darbo rinkai akademinio ar profesinio mokymo pagalba, suteikiant reikalingų, būtinų konkrečiam darbui susirasti (atlikti) įgūdžių ir patirties. Mokymų organizatoriai, kurdami mokymų turinį ir juos organizuodami, turi atitikti tam tikrą žinių ir profesinių įgūdžių lygį, kad galėtų teikti kokybiškas ir darbo rinkos poreikius atitinkančias mokymų paslaugas.

Mokymas darbo rinkai dar nereiškia formalaus ugdymo kokybės pagerėjimo. Tačiau jis taip pat nereiškia, kad mokymasis baigiasi tik pabaigus mokyklą.

Mokymas darbo rinkai neapima:

- teorinių ir/ar praktinių asmens mokymų, reikalingų įgyti profesinę kvalifikaciją tam, kad galėtų pradėti dirbti
- asmens individualaus mokymosi, kuris atliekamas dėl asmeninių pomėgių, nesusijusių su darbu ar profesinės kvalifikacijos kėlimu.

Mokymas darbo rinkai apima:

- darbo biržos organizuotus mokymus neturintiems ir siekiantiems darbo;
- darbdavio organizuojamus mokymus savo darbuotojams;
- darbo ieškančiųjų mokymasis savo iniciatyva ir už savo pinigus.

Darbo biržos yra atsakingos už švietimo, mokymų projektų ir programų rengimą darbo ieškantiems, siekiantiems pakelti kvalifikaciją, persikvalifikuoti, patobulinti turimas kompetencijas ar įgyti naujų, papildomų, reikalingų įsidarbinti, esamam darbui tobulinti, keisti darbo pobūdį, kilti profesinės karjeros laiptais ir pan.

Švietimo ir mokymų veiklas gali organizuoti organizacijos ar asmenys, turintys sutartis su centrine ar regioninėmis darbo biržomis, kurios gali padengti iki 100% , su mokymais susijusių, besimokančiųjų išlaidų: keliones, apgyvendinimą, maitinimą ir dalyvavimo mokymuose mokestį. Jei besimokantieji „iškrenta“ iš mokymosi proceso be rimtų priežasčių, darbo birža gali pareikalauti gražinti į asmens mokymus investuotus pinigus.

3.7.1. Asmeninis tobulėjimas

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Slovakijos respublikos įsijungimas į Europos šalių bendriją suteikė naujų darbo galimybių jos gyventojams. Slauga namuose tapo vienu populiariausių darbų, galbūt dėl jo teigiamo „atgalinio ryšio“, konkrečios suteikiamos pagalbos ir gero atlygio. Slovakų slaugytojos dažniausiai dirba Austrijoje ir Vokietijoje, o taip pat Jungtinėje Karalystėje, Italijoje, Airijoje. Dar daugelio slaugytojų pareigų yra švaros ir higienos laikymasis, pagalba apsirengiant, nusirengiant; lydėjimas pasivaikščiojimų metu, kirų smulkių paslaugų atlikimas. Kadangi vienas iš slaugytojų įsidarbinimui keliamų sąlygų – užsienio kalbos mokėjimas. Kalbų mokyklos ir kitos mokymų organizacijos užpildo šios paklausos spragą. Jos išduoda kursų baigimo pažymėjimus, liudijančius kalbos išmokimo lygį ir leidžiančius dirbti slaugėmis daugelyje Europos sąjungos šalių.

Pristatome socialinės ir medicininės priežiūros mokymų programos pavyzdį. Jos apimtis - 224 mokymo valandų, iš jų - 160 teorijos mokymo valandų; 24 valandų praktiniam pasirengimui ir 40 valandų praktikos socialinės ir medicininės priežiūros institucijose.

Programos tikslai:

- Pasirengti darbo rinkai;
- Suteikti mokymų dalyviams profesinių žinių ir įgūdžių, reikalingų klientų slaugymui;
- Padėti suprasti sergančio asmens mąstymą;
- Mokymuose remtis geriausia profesine praktika.

Gerosios praktikos „Asmeninis tobulėjimas“ uždaviniai:

- Tobulinti besimokančiųjų asmenines savybes;
- Lavinti konfliktų sprendimo įgūdžius;
- Susipažinti su darbui keliamais reikalavimais

Kursas skirtas nedirbantiems asmenims. Tai profesinio mokymo programa, įgyvendinta neformaliojo švietimo būdu.

Mokymų programos įgyvendinimo formos:

- a) Seminarai;
- b) Praktiniai mokymai;
- c) Praktikos atlikimas socialinės ir medicininės priežiūros institucijose;
- d) Egzaminas raštu ir žodžiu.

Mokymų programos temos:

Temos	Valandos	Teorija	Praktika
Įvadas: Namų slaugos paskirtis ir turinys	8	8	0
Asmens psichologijos pagrindai	8	8	0
Socialiniai įgūdžiai ir bendravimas	8	8	0
Žmogaus kūno fiziologija ir susipažinimas su pagrindinėmis lygomis	8	8	0
Racionalios mitybos ir gyvenimo stiliaus principai	12	12	0
Higiena ir epidemiologija, pagrindiniai higienos įpročiai	12	12	0
Namų priežiūra	8	8	0
Mobilumas ir apranga	16	16	0
Pagrindinės socialinės veiklos	8	8	0
Kliento priežiūra	24	24	0
Vaiko priežiūra	16	16	0
Pirmoji pagalba	16	16	0
Darbo terapija, mokymasis, pomėgiai	16	16	0
Pasirengimas praktikai	24	0	24
Praktikos atlikimas socialinės ir medicininės priežiūros institucijose	40	0	40
Iš viso	224	160	64

Norint suaugusiųsios, kurie yra praradę darbą, motyvuoti mokymuisi, reikia surasti tinkamą būdą. Todėl aprašoma programa pirmiausiai skiria dėmesį asmeniniam tobulėjimui, o tik paskui darbinimas įgūdžiams lavinti

“Asmeninio tobulėjimo” paprogramę (24 valandos) sudaro:

1. Įvadas: Namų slaugos paskirtis ir turinys
 - Namų priežiūros veiklos
 - Įstatyminė bazė: Socialines paslaugas reglamentuojantys aktai;
 - Neįgalių žmonių teisės; Priežiūrą teikiančio asmens teisės;
 - Slaugymo etika ir moralė.
2. Asmens psichologijos pagrindai
 - Asmenybės apibrėžiami
 - Asmenybės bruožai:
 - o Asmeninių savybių dinamika
 - o Veikimas ir motyvacija
 - o Santykiai, požiūriai, veikimas, savęs valdymas
 - Asmenybės tipai
3. Socialiniai įgūdžiai ir bendravimas
 - Konfliktų ir nepageidaujamo elgesio sprendimų būdai
 - Sėkmingo bendravimo svarba ir pagrindiniai principai

- Darbas su klientu minimaliomis bendravimo sąlygomis
- Veikimas probleminėse situacijose: susirūpinimas; stereotipinės reakcijos, agresyvumas, depresija ir kt.
- Streso valdymas, teigiamą įtaką klientui, apsauga nuo streso pasekmių
- Prieš stresinių technikų taikymas

Mokymo paslaugų organizacija IVAKS s.r.o. įgyvendindama programą bendradarbiavimo su vietinėmis darbo biržomis ir Raudonuoju Kryžiumi. Programa buvo skirta užsiregistravusiems darbo biržoje. Tikslinė grupė – moterys, norinčios dirbti slaugėmis savo šalyje ar užsienyje. Anksčiau jos buvo dirbusios mašinų gamybos pramonėje arba žemės ūkyje. Kai kurios buvo be darbo ilgesnį laiką, kai kurios – neseniai, tik prieš prasidedant programai. Moterys buvo įvairaus amžiaus ir skirtingo išsilavinimo lygmenys. Viena iš lektorių pasakė, kad *„joms visoms būdinga tai, kad jos neturi darbo ir nori dirbti socialinės ir sveikatos priežiūros srityje užsienyje arba savo šalyje“*. Taigi, tai labai ypatinga tikslinė grupė, reikalaujanti ypač jautraus požiūrio ir specialių mokymų.

Sunkumų kėlė pati mokymosi aplinka – vieta buvo vėsi ir triukšminga (viena klasė gimnazijoje). Kitokių kliūčių nepastebėta. Padalomoji medžiaga, filmai, atvejo analizės – buvo pagrindinės mokymo priemonės.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Programos inovatyvumu mes laikome jos įvadinę dalį apie asmenybės tobulinimą. Prieš pradėdant mokytis specialių profesijos įgūdžių, dalyvės mokėsi bendrauti, užduoti klausimus, dirbti grupėse, spręsti konfliktus, pasidalinti patirtimi, lavinti humoro jausmą ir kt., tam, kad jų tolesnis dalyvavimas programoje būtų produktyvus ir sėkmingas.

Programa stengėsi išlaikyti teorijos ir praktikos balansą. Net ir mokantis teorinių žinių, buvo dirbama interaktyviai, modeliuojamos įvairios situacijos, simuliacijos, dirbama grupėmis, naudojami atvejų analizės pavyzdžiai

40 valandų sudarė praktika institucijoje ir 24 valandos – pasirengimui praktikai. Mokymų programa buvo akredituota Švietimo ministerijos Akreditacijos komisijos. Kurso baigimo pažymėjimai suteikė teisę dirbti daugelyje Europos sąjungos šalių.

Mokymų programa (įvadinė dalis) yra labai lanksti, lengvai adaptuojama bet kokiame kontekste, gali būti integruota į kitas suaugusiųjų mokymo programas.

Mokymų programos dėka dalyvės ugdėsi savigarbą, pasitikėjimą savimi, bendravimo įgūdžius, o tai motyvavimo tolimesniam mokymuisi. Nebuvo nei vienos „iškritusios“ iš programos iki jai baigiantis.

Įvadinę programos dalimi besimokantieji buvo drąsinami reikšti savo mintis, nuomones, dalytis patirtimi, bendrauti tarpusavyje ir kartu motyvuojami tęsti tolesnį mokymąsi. Viena iš lektorių pastebėjo, kad *„dalyvės buvo priverstos, gerąją prasmę, galvoti, ieškoti sprendimų sudėtingose situacijose, palyginti savo patirtį su kitų patirtimis“*

Kadangi mokymų dalyvės buvo visos bedarbės, tai jų galutinis tikslas buvo padėti joms susirasti darbą ir įsidarbinti savo gimtojoje ar kitoje šalyje.

Prie programos sėkmės prisidėjo ir lektorių profesionalus darbas. Visi lektoriai turėjo praktinio darbo patirties. Mūsų pristatomos programos dalies lektorius – klinikinės psichologijos profesionalas

Lektorių nuomone, geras mokytojas turi:

- Suburti besimokančiuosius į komandą;
- Sukurti gerus santykius su grupe ir kiekvienu dalyviu asmeniškai;
- Būti charizmatišku;
- Turėti gerus bendravimo įgūdžius;
- Kurti partnerystės atmosferą grupėje;
- Gebėti pripažinti savo klaidas;
- Gebėti išklaudyti;
- Gebėti priimti „atgalinį ryšį“ ir pateikti atsaką į jį.

Dalyvės patvirtino, kad jų lektoriams buvo būdingos visos, aukščiau paminėtos savybės.

Rezultatai / nauda

Programa siekė parengti darbo rinkai suteikdama reikalingų žinių ir profesinių įgūdžių. Dauguma programos dalyvių jau buvo apsibrendusios dėl slaugytojos darbo pasirinkimo prieš prasidedant programai. Jų įsidarbinimo galimybės buvo labai gerai vertinamos. Kurso baigimo pažymėjimai suteikė joms galimybę dirbti daugumoje Europos sąjungos šalių.

Mes manome, kad programos įvadinė „Asmeninio tobulėjimo“ programa buvo labai tikslinga ir atliko savo paskirtį. Vienas iš lektorių pastebėjo, kad *„Dalyvių pokytis nuo mokymų pradžios iki pabaigos buvo labai ryškus. Jos tapo drąsesnės, pradėjo labiau pasitikėti savimi, nebijojo klausti, dalytis patirtimi, juokauti ir būti gerai nusiteikusiomis“*.

Rekomenduotume ir kitas suaugusiųjų programas pradėti nuo asmeniniam tobulėjimui skirtos dalies, nes tai motyvuoja tolimesniam mokymuisi. *„Jei dalyvė turi neigiamos ankstesnio mokymosi patirties, tai greičiausiai ji nenorės vėl „įsivelti“ į panašius mokymus“* – akcentavo vienas iš lektorių „Asmeniškų klausimų nagrinėjimas „auga“ entuziazmą ir norą toliau mokytis. Besimokantieji turi atsikratyti rūpesčių, trukdžių, netikrumo, drovumo, jie turi klausinėti ir bendrauti, būti atvirais, reikšti savo nuomonę, priimti naują patirtį“ – mąstė viena iš programos dalyvių.

Gerai mokymai yra tie, kurie tobulina suaugusiųjų asmeninius ir profesinius įgūdžius *„Mokymai man davė daug profesinės naudos – sužinojau ir išmokau slaugos. Anksčiau tokios patirties neturėjau. Ir dar – mokymai padėjo man patikėti savimi, nesijaudinti dėl naujų ar nežinomų dalykų“*.

Dažnai suaugusiųjų mokyme susiduriama su laiko problema. Suaugusieji yra dažnai labai užimti kitomis veiklomis, įsipareigojimais. Todėl šioje programoje buvo skiriamas ypatingas dėmesys efektyviam ir prasmingam laiko leidimui. Matyt, tai pavyko, nes, anot vienos dalyvės: *„Aš „atšviežinau“ savo mintis, susipažinau su kitomis dalyvėmis, susidraugavau. Manau, kad tai prasmingai praleistas laikas.“*

Išvados

„Asmeninio tobulėjimo“ programa laikoma geru, sektinu suaugusiųjų mokymo pavyzdžiu, nes ji motyvuoja mokymuisi ir padrąsina išlikti aktyviais besimokančiais visą likusį gyvenimą. Kaip jau minėjome anksčiau, ši praktika yra labai lengvai perkeliama į kitus kontekstus (šalių, švietimo sistemų ir pan.), mes rekomenduojame ją ar jos elementus įtraukti apskritai į bet kokią suaugusiųjų mokymo programą ar mokomąją veiklą.

3.7.2. Mokymų pobūdis: Visa mokykla vienu metu

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Mokytojų profesinis tobulinimas(is) yra kvalifikacijos ir kompetencijų gilinimas, tobulinimas, plėtojimas remiantis naujausiais edukologijos ir apskritai mokslo pasiekimais, atsižvelgiant į visuomenės poreikius ir profesijai keliamus reikalavimus (25 dalis, 1 pastraipa iš akto nr. 317/2009 Coll. apie pedagogų ir švietimo specialistų darbą) Visą gyvenimą trunkančio mokymosi sistema yra taip pat reguliuojama tam tikrų įstatyminių dokumentų, kaip antai, nuostatų nr. 445/2009 dėl tęstinio mokymosi, kreditų ir mokytojų bei švietimo darbuotojų atestacijos(spalio 19, 2009).

Daugelis naujų mokytojų profesiją reguliuojančių dokumentų buvo priimta atsižvelgiant į besikeičiančią situaciją : mokytojų profesijos prestižo mažėjimą, visuomeninės įtakos praradimą, profesijos "senėjimą" ir "moteriškėjimą", nepatenkinamą mokytojų pradinį rengimą ir profesijos tobulinimą, kvalifikuotų mokytojų trūkumą šalies regionuose, o taip pat ir į mokyklų bei Švietimo ministerijos administratorių strateginio mąstymo stygių.

Neformaliojo mokytojų švietimo ir profesinio tobulinimo paslaugas atlieka daugelis organizacijų: pačios mokyklos, ar su jomis asocijuotos organizacijos, universitetai, valstybinės institucijos, nevyriausybinių organizacijų, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys.

Neformalusis mokytojų švietimas skirtas pristatyti naujovėms, ką nors adaptuoti, suteikti specialių žinių, ugdymo turinio ir formų atnaujinimui ir pan.

Mokymų organizatoriai privalo akredituoti siūlomas programas Akreditacijos Komisijoje, kurios nariai yra deleguojami pačios ministerijos, savivaldybių, profesinių organizacijų ir kvalifikacijos tobulinimo organizacijų. Akreditacija suteikiama ne daugiau kaip šešeriems metams. Pabaigę tokią programą, dalyviai gauna pažymėjimus, liudijančius įgytą, patobulintą tam tikrą kompetenciją – ji identifikuojama priskiriant skaičių (tam tikras numeris visoje kompetencijų sistemoje).

Programa „Mokymų pobūdis: Visa mokykla vienu metu“ buvo pradėta 2007 metais, kaip projekto „Mąstanti mokykla“ dalis. Projektas buvo atsaku į nesibaigiančias švietimo reformas šalyje ir atspindėjo tuometines visuomenės nuomones ir mokyklos poreikius. Vėliau, 2010 metų vasario mėnesį, programa tapo integralia mokytojų profesinio tobulinimosi sistemos dalimi.

Projektu buvo siekiama:

- Mokyti visą mokyklos bendruomenę vienu metu (dalyvaujant mažiausiai 75% visų mokytojų) inovatyvių ugdymo metodų, skatinančių mąstymą ir nepriklausomą, savarankišką mokymąsi;
- Pristatyti "Kritinio mąstymo ugdymo skaitant ir rašant" programą ir įjungti ją į visą šalies mokytojų profesinio tobulinimosi sistemą.
- Skatinti mokytojų tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą;
- Skatinti mokyklų, šeimų ir visuomenės bendravimą ir bendradarbiavimą.

Nuo 2007 metų 50 Slovakijos pagrindinių ir vidurinių mokyklų komandų dalyvavo programoje, kurios pilna apimtis – 120 valandų (programa sudaryta iš dviejų lygių).

Kiekvieną programos lygmenį sudarė:

- a) Įvadiniai mokymai "Apšilimas";
- b) Seminarai :po 40 valandų kiekvienas lygmuo (kiekvienas susidėjo iš 5 modulių);
- c) Praktinis taikymas: kiekvienas mokymų dalyvis skyrė po 20 valandų praktiniam metodų išbandymui klasėje);

d) Dalyvių profesinio aplanko pristatymas baigiamojo seminaro metu.

Antrasis lygmuo turėjo tas pačias sudėtines dalis ir papildomai 4 kolegų vedamų pamokų stebėjimus.

Mokymų programos pagrindiniai skiriamieji bruožai:

- Mokosi jei ne visa, tai dauguma mokyklos darbuotojų. Lektoriai vyksta į mokyklas, kur mokymai ir organizuojami. Mokytojai turi galimybę dalytis patirtimi ir idėjomis ne tik seminarų metu, bet ir tarp jų
- **“Atviros pamokos”** – atviras pamokas veda mokytojai-savanoriai, sutinkantys, kad jų pamokas stebėtų kolegos ir mokytųsi iš jų. Kiekvienas stebėjimas baigiasi refleksija – pamokos aptarimu drauge su pamoką vedusiu mokytoju;
- **Mokytojo aplankas/ Portfolio** – skirtas mokytojo darbo įsivertinimui, pateikiant akivaizdžių įrodymų apie profesinį tobulėjimą, taikant naujus mokymo(si) metodus. Į aplanką dedami pamokų planai, mokytojo refleksijos, mokinių darbai, fotografijos ir kt.).
- Programos pabaigoje visi dalyviai gauna **pažymėjimus**, suteikiančius tam tikrą kreditų skaičių (baigusiems abiejų lygių programą suteikiamas 6% atlyginimo priedas);
- Mokykla, praėjusi abu mokymo lygmenis, gauna **Mąstančios mokyklos** pažymėjimą.

Projektas buvo vykdomas Oravos demokratinio švietimo asociacijos bendradarbiaujant su Centrinės Europos fondu, Slovnaft a.s., ir mokyklomis, kurios, norėdamos dalyvauti projekte, pildė ir siuntė paraiškas vertinimui ir atrankai. Mokyklos buvo atrankamos regioniniu principu – kad būtų atstovaujami įvairūs administraciniai šalies regionai. Apie 20 mokyklų kasmet įsitraukdavo į projektą. Mokyklos komandą turėjo sudaryti įvairaus amžiaus, dėstomų dalykų mokytojai. Tai buvo kitas atrankos principas. Teikiant paraišką dalyvavimui projekte buvo būtinas raštiškas mokyklos administracijos patvirtinimas ir įsipareigojimas dalyvauti

Kiekvienam seminarui buvo rengiama padalomoji medžiaga ir padalijami profesiniai žurnalai (po 2 kopijas kiekvienai mokyklai). Daugiau, ankstesnio leidimo, žurnalų buvo galima rasti organizacijos tinklapyje: zdruzenieorava.sk. Papildomos medžiagos buvo galima užsisakyti asmeniškai arba mokyklos vardu. Tinklapyje taip pat buvo publikuojami pamokų planai, straipsniai, naujienos, informacija apie dalyvius ir kt.

Projekto organizatoriams teko nelengva užduoti – tęstiniams mokymams motyvuoti visą mokyklos komandą. Ne visos, norinčios dalyvauti projekte, mokyklos galėjo užtikrinti . ne mažesnę nei 75% pedagoginio personalo dalyvavimą.

Viena iš lektorių pastebėjo, kad „nelengva keisti savo mąstymą. Visada pasitaiko tokių, kurie nori eiti seniai „išmintu takeliu“. Laimei, visada yra tokių, kurie supranta, kad nepakanka vieną kartą gyvenime baigti aukštosios mokyklos ir tuo tenkintis, mokymuisi nėra pabaigos“

Kita problema buvo susijusi su mažomis mokyklomis. Jei mokyklos personalą sudaro 5 ar kiek daugiau mokytojų, neįmanoma organizuoti mokymų ir dėl finansinių priežasčių. Tokiu atveju joms buvo siūloma jungtis prie didesnių mokyklų. Dauguma šiuo siūlymu pasinaudojo: *“Prisijungę prie didesnės mokyklos komandos mes neapsirikome – susipažinome, susidraugavome, pasidalijome patirtimi. Tikimės, kad kitų mokymų metu taip pat galėsime prisijungti prie šios mokyklos”*.

Dalyviai skundėsi tik dėl jų laisvalaikio “okupavimo”, nes mokytis galėjo tik tada, kai nevykdavo pamokos – juk mokėsi beveik visa mokykla! Teko „paaukoti“ savaitgalius, atostogas, šventines dienas. Problemą suprato abi pusės – mokytojai ir besimokantieji. Todėl buvo nuolat ieškoma geriausių problemos

sprendimo būdų, išeičių. Mokyklų administracija turėjo priemonių ir būdų mokytojams kompensuoti už jų profesinį tobulinimąsi laisvalaikio metu.

Detalus gerosios mokymosi praktikos aprašymas

Šios mokymosi praktikos naujumu mes laikome pačią mokymosi struktūrą ir formą – mokosi visa mokyklos komanda vienu metu. Lektoriai patys atvažiuoja į mokyklas, todėl mokytojams nereikia išvykti iš mokyklos ir namų. Mokytojai ir kiti mokykloje dirbantys specialistai turi galimybę dalytis patirtimi ne tik seminarų metu, bet ir visą laiką būdami ir dirbdami drauge.

Kitas, mums naujas aspektas – „atviros pamokos“, kai mokytojai lankosi vieni pas kitus pamokose ir jas stebi, aptarinėja, reflektuoja. Tokia praktika nebuvo įprastas dalykas Slovakijos mokyklose. Mokytojų aplankai – jų darbo ir profesinio tobulinimo, naudojant naujus mokymosi metodus ir strategijas, pasiteisino kaip savęs vertinimo priemonė.

Maria Rothensteinova, Bratislavos pagrindinės mokyklos mokytoja pristato grupės darbą

Aplanko turinį sudarė pamokų planai, mokinių darbų pavyzdžiai (įvairaus pobūdžio, demonstruojantys įvairią mokinių pažangą ir pastangas, nuotraukos, mokytojų refleksijos, mokomoji medžiaga ir kt. Mokytojams labiausiai patiko tai, kad jie dirbo kartu savoje mokykloje, stebėjo vieni kitų darbą, o tai, kas buvo išbandoma seminarų metu iškart perkeliama į klasę. Pasak vienos mokytojos, „programa paremta praktika ir perkeliama atgal į praktiką“.

Mokymai ir visa programa yra lengvai perkeliama į kitas šalis ir jų švietimo sistemas. O būdas, kai mokosi visa „darbovietė“, gali būti išbandomas mokant įvairių profesijų žmones, darbo kolektyvus, komandas. Tam tikras programos specifiškumas glūdi jos profesiniame аспекte – tai profesijos tobulinimo programa. Kaip tai bebūtų, mes įsitikinę, kad ją galima išbandyti ir su kitų profesijų atstovais.

2010 metų rudenį programa pradėjo skaičiuoti savo ketvirtuosius gyvavimo metus. Kasmet maždaug 80 mokyklų pareiškia pageidavimus dalyvauti programoje, kai kurios mokyklos, jau dalyvavusios anksčiau, prašo pakartotinių mokymų. Kasmet atrenkame apie 20-30 mokyklų paraiškų. Po pirmojo programos lygmens pabaigimo, dauguma renkasi antrąjį ir tęsia mokymąsi. Šiuo lygmeniu mokėsi 57 pagrindinės ir vidurinės mokyklos. Kitais metais planuojame apmokyti dar 34 mokyklas.

Programos turinį sudaro kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant. Taigi, programa tiesiogiai prisideda prie mokytojų ir mokinių kritinio mąstymo ugdymo, moko naudotis interaktyviais mokymosi metodais bei strategijomis. Labai svarbu pabrėžti, kad programa yra akredituota kaip mokytojų tęstinio profesinio tobulinimosi sistemos dalis. Mokytojams skiriami kreditai (15+15), kurie svarbūs jų profesinei karjerai.

Pirmojo programos lygmens turinys

Tema	Valandos	Seminarų valandos	Praktinio pritaikymo valandos
Kritinio mąstymo ugdymo schema	12	8	4
Klausimų uždavimas ir kritinis mąstymas. Skaitymo strategijos kritinio mąstymo ugdymui.	12	8	4
Rašymo strategijos kritinio mąstymo ugdymui	12	8	4
Mokymasis bendradarbiaujant	12	8	4
Mokyklos šeimos – bendruomenės bendradarbiavimas	12	8	4
Iš viso	60	40	20

Antrojo programos lygmens turinys

Tema			
Aplinkos, skatinančios kritinio mąstymo ugdymą, kūrimas	12	8	4
Kiti, kritinį mąstymą skatinantys, metodai	12	8	4
Vertinimas kaip mokymosi priemonė	12	8	4
Skaitytojų seminaras	12	8	4
Rašytojų seminaras	12	8	4
Iš viso	60	40	20

Rezultatai / nauda

Po pirmųjų programos įgyvendinimo metų buvo atliekamas jos išorinis vertinimas. Programos tikslų įgyvendinimą taip pat vertino ir jos dalyviai (po kiekvieno seminaro buvo atliekamas vertinimas), lektoriai, koordinatoriai ir bendradarbiaujančios organizacijos.

Pradinės mokyklos mokytojos (K-9, kaip didžiausią programos privalumą, įvardino naujų mokymosi strategijų pritaikymą praktikoje arba anot jų, „tiesiogiai savu kailiu“, diskusijas grupėse, dalijimasis idėjomis.

Mokytojos labai teigiamai įvertino lektorių darbą, kurie patys turėjo darbo mokykloje, ar darbo su programos turiniu, praktikos. Dauguma pritarė nuomonei, kad be jų pačių aktyvaus įsitraukimo į programą, ji nebūtų tokia sėkminga.

O jei būtų mokėsi tik patys savarankiškai, ne-

Monika Kolinska su savo kolegomis – mokytojomis iš Bratislavos pagrindinės mokyklos

būtų gavę tiek naudingų žinių ir informacijos. Kaip vienas dalyvis pasakė, *“toks mokymais akivaizdžiai paliudijo visą gyvenimo trukančio mokymosi prasmę”*.

Dalyviams labai patiko mokymų atmosfera – laisva, atvira, skatinanti diskutuoti, reikšti nuomonę. Jie jautėsi skatinami, drąsinami, motyvuojami tolimesniam profesiniam darbui ir jo sėkmei, tolimesniam profesiniam bendradarbiavimui mokykloje. Jie taip pat liko patenkinti mokomąja medžiaga. Mokytojai teisingai suprato, kad visko iškart negalima pritaikyti ir įgyvendinti – tam reikia laiko ir nuoseklumo. Mokymų dalyviai pastebėjo, kad keičianti jų mokymui, keičiasi ir mokinių mokymasis, vadinasi, jų darbas bus tik įdomesnis ir prasmingesnis. O paklausus, kaip būtų galima programą padaryti patrauklesne, stipriau motyvuojančia, įtraukiančia, viena mokytoja pasakė: *„paprastai – ši programa turi tapti nesibai-giančia istorija”*.

Vidurinių mokyklų (aukštesnių klasių) mokytojai išreiškė pasitenkinimą konkrečiais pamokų planavimo ir vertinimo pavyzdžiais, pateikiamais mokymų metu ir jų pritaikymo galimybėmis. Jie džiaugėsi išmokę naujų mokymosi strategijų, kurios padėtų aktyviai į mokymosi procesą įtraukti mokinius ir palaikyti jų susidomėjimą. Teigiamai vertinamos buvo atviros diskusijos ir konkrečių problemų, kylančių ugdymo procese, sprendimas. Jų žodžiais tariant, daugelį dalykų suprantį vėliau – kaip pats susiduri praktikoje. Programos dėka jie tapo labiau reflektuojančiais, besistengiančiais geriau suprasti mokinius. Klausimai apie tobulintus, keistinus programos aspektus, jie paminėjo, kad būtų galima daugiau koncentruotis į tas veiklas, kurios yra pačių dalyvių vertinamos kaip būtinos, keičiant jų pačių mąstymą ir praktiką

Planuodami tolimesnius programos žingsnius, atkreipė dėmesį į kai kuriuos svarbius dalyvių pasiūlymus ir pastebėjimus:

- Programą reikia plėtoti toliau – turinio prasme ir apimties prasme (įtraukiant daugiau mokyklų). Taip pat būtina rengti naujus lektorius, o esantiems organizuoti papildomus mokymus, pavyzdžiui - Vasaros mokyklas. Lektorių darbo organizavimas poromis (kai drauge dirba patyręs lektorius ir naujokas), teikia galimybę tobulinti savo mokymo įgūdžius tiek viena, tiek kitam.
- Mokyklos, pabaigusios pirmojo lygmens programą, iškyla naujų poreikių. Todėl programa siūlo tolesnius mokymus antruoju lygiu, kurį baigus, mokyklai suteikiamas *Mąstančios mokyklos* pažymėjimas. Galbūt, ateityje mes sugalvosime dar kitokio lygmens programos tęsinį.
- Kiekvienais metais į programą įsitraukia bent viena mokykla iš kiekvieno regiono. Jų iš viso – aštuoni. Žinoma, kasmet mes turime daugiau, nei aštuonias mokyklas, tęsiančias programos įgyvendinimą. Tiesa, regionų poreikiai skiriasi. Kartais iš vienos sulaukiame labai daug paraiškų, o iš kitų – tik kelias. Atsitinka ir taip, kad paklausa yra didesnė už pasiūlą – neturime galimybių priimti visų norinčių.
- Dalijimasis patirtimi turėtų būti patobulintas. Tinklapio galimybės ne pilnai išnaudotos, nes ne visi mokytojai vienodai aktyviai dalyvauja ir bendrauja atviroje interneto erdvėje.
- Daugiau dėmesio ir laiko būtų galima skirti praktiniams mokymo pavyzdžiams, atvirų pamokų organizavimui ir jų vertinimui.

Apibendrinimas/ Išvados

Šia patirtimi dalijamės dėl visų aukščiau išvardintų savybių. Mokymasis visos mokyklos vienu metu pasitvirtino kaip puiki profesinio tobulinimosi forma, sprendžianti daugelį švietimo sistemos problemų (mokymų, grįstų praktika, trūkumą; laiko gaišimą mokytojų kelionėms į centralizuotas mokymų vietas; supratimo ir bendravimo trūkumą tarp to paties kolektyvo mokytojų, administracijos paramos stygių ir kt.). Mes džiaugiamės, kad mūsų programa tapo integralia šalies mokytojų profesinio tobulinimo sistemos dalimi, kad vis dar randame programos rėmėjų, o tai žadina viltų, kad programa ir toliau bus tęsiama.

3.8 Ispanija

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Ispanijoje

Formalusis Ispanijos švietimas apima įvairius švietimo lygmenis - nuo pradinio iki aukštojo mokslo baigimo. Suaugusiųjų švietimą reguliuoja Švietimo įstatymas (Ley Orgánica de la Educación, LOE) ir poįstatyminiai aktai bei kiti teisiniai dokumentai, sukurti autonomiškų bendruomenių. Įstatymu numatoma, kad visi Ispanijos piliečiai, kuriems daugiau nei 18 metų (su išimtimis ir tie, kuriems 16) turi galimybę įgyti naujas žinias, jas atnaujinti, plėtoti, tobulinti asmeniniais tikslais. Teisę į aukštąjį išsilavinimą turi visi šalies suaugusieji. (Žr.: schemą priede nr. 1)

PAGRINDINIS UGDYMAS (CINE -ISCED 1)	142,302
VIDURINIS UGDYMAS SUAUGUSIEMS (CINE – ISCED 2)	122,716
PASIRENGIMAS BAIGIAMIESIEMS MOKYKLOS EGZAMINAMS	10,089
IŠ VISO	275,107

Lentelė nr.1 Suaugusiųjų dalyvavimas švietimo veiklose 2006-2007⁷

Nuolatinis suaugusiųjų švietimas taip pat yra ir profesinio rengimo dalis. Profesinis mokymas apima ne tik konkrečios profesijos įgūdžių mokymą, rengimą jai, bedarbių mokymus, bet kartu ir prisideda prie žiniomis grįstos visuomenės kūrimo. Valstybinė įdarbinimo agentūra, bendradarbiaudama su Trišaliu profesinio mokymo fondu, planuoja, organizuoja ir kontroliuoja profesinius mokymus valstybiniu lygiu. Autonomiškos regionų bendruomenės pačios nusprendžia, kokios institucijos planuos, organizuos ir kontroliuos profesinį mokymą.

Valstybinės ir regioninės įdarbinimo agentūros tarpusavyje bendradarbiauja, koordinuoja savo veiksmus Darbo konferencijos (Conference on Labour) pagalba ir tokiu būdu užtikrina bendradarbiavimą su socialiniais partneriais (profesinės sąjungomis, darbininkų asociacijomis).

Ispanijos profesinio rengimo ir mokymo sistema yra reguliuojama Įstatymu nr. 395, priimtu 2007 metų kovo mėnesį Darbo ministerijos ir Pagrindinio Kvalifikacijų ir Profesinio mokymo įstatymu (5/2002, birželio 19).

Profesinis dirbančiųjų ir nedirbančiųjų mokymas yra kelių tipų:

1. Mokymas pagal poreikius: Tai reiškia, kad mokymai organizuojami kaip atsakas į aiškiai išreikštus organizacijų ir dirbančiųjų poreikius. Mokymai gali būti pilnai ar iš dalies finansuojami valstybės. Mokymai gali būti organizuojami darbo vietoje arba centralizuotai.
 2. Mokymas, pateikiant pasiūlymą: Tai reiškia, kad siūlomi konkretūs mokymai organizacijoms ar dirbantiems, bedarbiams, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, pokyčius, šalies (kartu ir įmonių) ekonominio gyvenimo konkurencingumo situaciją, tam tikrus bendrus reikalavimus, keliamus profesijoms
 3. Mokymas, atsižvelgiant į prioritetus: tai reiškia, kad mokymai organizuojami pagal valstybinės reikšmės prioritetus, ministerijų ir kitų valstybinių institucijų nurodymu centralizuotai ir/arba regioniniu lygmeniu.
 4. Mokymas derinamas su darbu: Tai reiškia, kad dirbama ir mokomasi vienu metu, paraleliai. Besimokantieji turi galimybę derinti mokymąsi su darbu.
- Neformalusis suaugusiųjų švietimas iš esmės yra integruotas į profesinį mokymą, išskyrus

⁷ Source "Las cifras de la Educación en España: estadísticas e indicadores, Edición 2007, Ministry of Education, Social Policy and Sport.

vieną atvejį, kai mokymai susiję su tam tikrą profesinį išsilavinimą liudijančiu pažymėjimu ar diplomu. (Karališkasis įsakas 34/2008), suaugusiųjų švietimas suprantamas kaip neformalusis ugdymas. .

	CINE – ISCED 0 -2				CINE – ISCED 3 -4				CINE – ISCED 5 – 6			
	GYVENTOJŲ SKAIČIUS	DIRBANČIŲ	BEDARBIŲ	NEAKTYVIŲ	GYVENTOJŲ SKAIČIUS	DIRBANČIŲ	BEDARBIŲ	NEAKTYVIŲ	GYVENTOJŲ SKAIČIUS	DIRBANČIŲ	BEDARBIŲ D	NEAKTYVIŲ
ES 25	6,5	9	7,6	2,8	16,4	18,9	14,8	6,7	30,9	33,7	22,7	13
ES	4,9	5,9	8	2,7	12,5	13	18,8	8,3	21	21,2	31,9	13,7

Lentelė nr.2. Dalyvavimas neformaliojo švietimo veiklose pagal išsilavinimą ir įsidarbinimo statusą, 2005 (%) ⁸

3.8.1. Darbo vietų išlaikymas lavinant darbo su kompiuteriu įgūdžius – KEMP

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

KEMP mokymų programa atsirado įgyvendinus Grundtvig programos projektą. Jis buvo įgyvendinamas kaip atsakas į aktualią problemą – senėjančią Europos sąjungos bendruomenę ir jos išlikimą aktyviais dirbančiais nariais visą likusį gyvenimą. Projekto metu buvo kuriamos mokomosios medžiagos, kuriomis galima naudotis virtualioje erdvėje ir mokomasi naudotis naujomis informacinėmis technologijomis.

Mokymo programą ir jos turinį kūrė partneriai iš septynių Europos šalių. Programos įgyvendinime ir mokymuose taip pat dalyvavo tikslinės grupės atstovai iš projekto partnerių šalių.

KEMP mokymo programos tikslai:

- Skatinti vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimą visą gyvenimą trunkančiame mokymosi procese;
- Tobulinti vyresnio amžiaus žmonių naudojimosi informacinėmis technologijomis kompetencijas, mokant juos su profesija ir kt. susijusių dalykų.
- Sumažinti vyresnio amžiaus žmonių nenorą naudotis informacinėmis technologijomis ir paslaugomis profesiniame ir asmeniniame gyvenime;
- Parodyti vyresnio amžiaus žmonėms, kaip naujos informacinės technologijos ir paslaugos gali palengvinti jų gyvenimą;
- Pasidalyti patirtimi su kolegomis iš kitų šalių.

Visos mokymų programos trukmė - 32 valandos, kurios buvo išskirstytos į 6 modulius, kurių kiekvie-

⁸ Šaltinis: Eurostat

no turinys buvo susijęs su informacinių technologinių įgūdžių lavinimu ir naudojimosi internetu įgūdžiais.

Kiekvieno atskiro modulio trukmė buvo skirtinga, priklausomai nuo modulio tikslų, temos, turinio medžiagos ir kt., siekiant, kad mokymų dalyviai gautų kaip galima daugiau naudos ir galėtų įgytus įgūdžius bei žinias taikyti praktikoje. Kiekvienas modulis pateikė teorinių žinių ir sudarė galimybes jų praktiniam išbandymui mokymų metu.

Žemiau pateikiamas kiekvieno modulio turinys

1 Modulis – Profesinis orientavimas (6 valandos)

- 1 pamoka Įvadas į KEMP projektą;
- 2 pamoka Įvadas į profesinį orientavimą ir visą gyvenimą trunkantį mokymosi procesą;
- 3 pamoka Procesas: būti, sieti (susieti), veikti.

2 Modulis – Elektroninis bendravimas (11 valandų)

• Elektroninis paštas (e-mail)

- L1 pamoka Elektroninio pašto pagrindai (struktūriniai elementai, naudojimosi juo privalumai, pašto dėžutės struktūra, bendravimo elektroniniu paštu etiketas);
- 2 pamoka Elektroninio pašto adreso sukūrimas;
- 3 pamoka Elektroninių laiškų siuntimas ir gavimas;
- 4 pamoka Dokumentų, paveikslų, nuotraukų ir kt. skanavimas ir siuntimas elektroniniu paštu;
- 5 pamoka Elektroninio pašto dėžutės tvarkymas (adresų knygos kūrimas, taisyklės ir pavojai ir pan.);
- 6 pamoka Informacijos saugojimas (laiškų ištrynimasis, informacijos aplankų sudarymas ir pan.);

• Elektroninis bendravimas

- 7 pamoka Greitas laiškų siuntimas (Instaliavimas, konfigūracijos, naudojimas pranešimais, įvairiomis pasirinkimais, dalyvavimas konferencijose ir pan.);
- 8 pamoka VoIP sistema (internetas mobiliajame telefone): pagrindinė informacija: kas yra VoIP, naudojimosi juo privalumai, VoIP sistemos įrankiai;
- 9 pamoka Forumas (pagrindinė informacija, galimos grėsmės)
- 10 pamoka Pokalbiai (pagrindinė informacija, pokalbio vietos, priemonės);
- 11 pamoka Video konferencijos (pagrindinė informacija, priemonės)

3 Modulis- Elektroninis mokymasis (6 valandos)

- 1 pamoka Pagrindinė informacija apie elektroninį mokymąsi;
- 2 pamoka Elektroninio mokymosi priemonės;
- 3 pamoka Kaip dalyvauti nuotolinio mokymosi kursuose.

4 Modulis – Elektroninė bankininkystė (3 valandos)

- 1 pamoka Elektroninės bankininkystės istorija;
- 2 pamoka Kas yra elektroninė bankininkystė ?
- 3 pamoka Kodėl elektroninė bankininkystė? (privalumai)
- 4 pamoka Virtualių bankų saugumas.

5 Modulis – Elektroninis verslas (3 valandos)

- 1 pamoka Kas yra elektroninis verslas?;
- 2 pamoka Elektroninio verslo ir komercijos tipai ir modeliai;

3 pamoka	Kodėl perkama internetu?
4 pamoka	Patarimai, siekiant saugumo apsiperkant internetu;
5 pamoka	Elektroninės parduotuvės ir aukcionai.

6 Modulis – Elektroninis valdymas (3 valandos)

1 pamoka	Elektroninio valdymo istorija
2 pamoka	Kas yra elektroninis valdymas?
3 pamoka	Elektroninis valdymas Europos Sąjungoje

Kiekvienas modulis supažindina su temos svarba, paaiškina, kodėl ji naudinga ir reikalinga, kaip naujomis žiniomis ir informacija galima pasinaudoti realiame gyvenime. Kiekvieną modulį sudaro dvi pamokos. Kiekvienoje pamokoje yra medžiagos, kurią galima pritaikyti praktiškai, dažnai ji išbandoma pačių pamokų metu. Mokymų metu atliekamos užduotys suteikia dalyviams galimybę naudotis turimais ir naujai įgyjamais įgūdžiais. Kiekviena pamoka baigiama jos apibendrinimu, pagrindiniu sąvokų pakartojimu, nuorodomis į įdomius šaltinius, kurie padeda geriau įsigilinti į pristatomas temas.

Mokymų tikslinės grupės:

- Vyresni nei 45 metų žmonės;
Administracijos darbuotojai, dirbantys mokymo paslaugų organizacijose, privačiose mokyklose (tame tarpe ir 3-iojo amžiaus universitetuose), mažų ir vidutinių įmonių darbuotojai, žmoniškųjų išteklių personalo atstovai;
- Profesinių sąjungų administracijos atstovai ir lektoriai, verslo asociacijų atstovai, nevyriausybinių organizacijų darbuotojai;
- Profesinio mokymo organizacijų administracijos atstovai, vadybininkai ir lektoriai;
- Valstybinių mokyklų mokytojai

Dalyviams buvo išdalinti aplankai su mokomąja medžiaga, sąsiuviniai ir rašikliai. Jie taip pat gavo Mokymų Vadovą, kuriame buvo pristatytas pats projektas, jo tikslai ir uždaviniai, aprašomi moduliai, pamokos, pateikimas trumpas vartojamų sąvokų žodynelis, šaltinių ir naudingų nuorodų sąrašas.

Modulių struktūra:

1. Įvadas – Kodėl būtent šis modulis?
 - a) Preliminari informacija apie modulį;
 - b) Ko dalyviai išmoks šio modulio metu;
 - c) Modulio turinys;
 - d) Techniniai modulio įgyvendinimo meilavimai;
 - e) Siektini uždaviniai ir rezultatai
2. Pamoka:
 - a) Įvadas į pamoką;
 - b) Tvarkaraštis (kiek numatoma skirti laiko)
 - c) Turinys
 - d) Užduotys
 - e) Trumpa santrauka (po kiekvienos pamokos)
3. Modulio apibendrinimas
4. Pagrindinės sąvokos
5. Praktinės užduotys, atvejų scenarijai;
6. Įdomios nuorodos ir kiti patarimai;
7. Šaltiniai;
8. Į pagalbą naudotojui/vartotojui

Siekiant medžiagos visapusiškumo, naudingumo, išsamumo, mes rėmėmės keliomis rekomendacijomis mokymo turinio kūrimui.

Šiems aspektams mes teikėme ypatingą dėmesį:

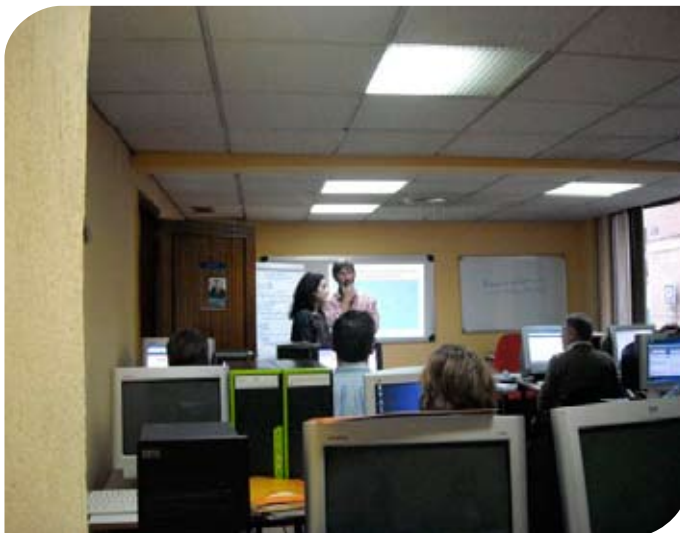
- Vienai sąvokai – viena pastraipa – geriau daugiau pastraipų nei mažiau;
- Daug pavyzdžių, susijusių su realiais gyvenimo atvejais;
- Pavyzdžiai turi būti susiję su tiksline grupe;
- Labiau įgudusiems dalyviams – santraukos;
- Aiškos instrukcijos ir reikalavimai (turi būti lengva skaityti ir aišku);
- Skaidrumas;
- Paprastumas ir draugiškumas;
- Paprasta ir natūrali kalba;
- Nurodymai turi būti trumpi ir aiškūs;
- Nenaudoti techninio žargono;
- Vengti sinonimų dėl stiliaus pajvairinimo – sąvoka turi būti ta pati visą laiką, kad mokymų dalyviai nebūtų klaidinami.

Daugiau informacijos galima rasti „Mokymų Vadove“.

Lektoriai ir mokymų dalyviai susidūrė su tam tikrais sunkumais programos įgyvendinimo metu. Dauguma jų buvo susiję su nepakankama mokymų trukme ir gana išsamiu turiniu. Kai kuriems dalyviams mokymai prailgo. Mūsų problema nebuvo išskirtinė. Daugelis suaugusiųjų negali, nesugeba derinti mokymų laiko su asmeniniu ar profesiniu gyvenimu. Mes bandėme rasti problemos sprendimą, siūlydami dalyvauti pilnoje mokymų programoje – visą savaitę, skiriant laiką tik mokymams ir niekam daugiau.

Vienas iš lektorių paaiškino, kad „suaugusieji niekada neranda laiko mokymuisi ilgesnį laiką – sunku paskirti visą savaitę ir mokytis nuo pat pradžių iki galo. Tačiau. KEMP programos dalyviai tokią galimybę turėjo“.

Kadangi besimokantieji neturėjo darbo su informacinėmis technologijomis patirtis ir kultūros, tai negalėjo suprasti, jo paveikios asmeninam ir profesiniam jų gyvenimui. Todėl lektoriams reikėjo nuo pat pradžių pabrėžti ir vėliau pakartoti tokio mokymosi svarbą ir reikšmę.

Kai kurie dalyviai sutiko, kad suaugusiems yra sunku priimti pokyčius ir patiems keistis. Dar sunkiau pripažinti, kad jie ko nors nežino ar nesupranta.

Jie sakė: „Turim pripažinti, kad kai kurie iš mūsų dažnai jaučiasi pavargę ir visiškai nesijaučia „augantys“, tobulėjantys, lavinantys įgūdžius. Taip atsitinka todėl, kad nematome ateities. Visuomenė mus nustumia į šoną. Pasaulis priklauso jauniems, todėl mes jaučiamės seni ir nereikalingi, jokios motyvacijos judėti pirmyn“.

Lektorių nuomone, „suaugusieji, ypač vyresnio amžiaus, nelinkę pripažinti, kad jiems reikia mokymų ar mokytis apskritai, jiems sunku sutikti, kad nėra pakankamai kompetentingi kurioje nors srityje. Jie mano, kad tai pripažinę, kaip nors pakenks sau“.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas

Mokymosi procesas buvo grindžiamas teorinių žinių ir praktinio darbo derme, einant nuo paprastesnio turinio prie vis sudėtingesnio, nuo elementarių žinių prie vis gilesnių ir platesnių. Naudojome daug ir įvairių priemonių – Vadovus, video ir audio medžiagas, skaidres, praktinius pavyzdžius ir kt.

Kiekvieną kartą lektoriai pristatydami teorinę medžiagą, remdavosi praktiniais pavyzdžiais, atvejais iš tikro gyvenimo, siekdami, kad žinios būtų suprantamos, geriau įsisavinamos ir pritaikomos. Praktinis mokymų pobūdis, darbas mažomis grupelėmis, dalyvius nuolat skatino aktyviai įsitraukti ir veikti.

Dalyvių motyvacija ir pasitenkinimas mokymų programa buvo skatinamas lanksčia, paprasta programos struktūra, aiškiai, suprantamai dėstoma teorine medžiaga ir galimybe ją tuoj pat išbandyti, pritaikyti kursų metu.

Kaip ir minėjome, visas turinys buvo suskirstytas į modulius, o jie savo ruožtu – į pamokas. Modulių struktūra :

- 1) Tikslų formulavimas: tai, ko bus siekiama baigiant modulį, kokių rezultatų tikimasi;
- 2) Teorinių žinių pristatymas: jos pristatomos glaustai ir trumpai žodžiu, kad visiems būtų aišku, ko ir kodėl bus mokomasi;
- 3) Teorijos įgyvendinimas praktikoje: užduočių atlikimas, atvejų analizės, praktinis darbas su kompiuterinėmis programomis, naršymas internete ir kt. Iš esmės, sunku daryti aiškią takoskyrą tarp teorinės ir praktinės dalies – jos buvo persipynusios, viena kitą papildančios;
- 4) Turinio apibendrinimas: pagrindinių aspektų akcentavimas ir įtvirtinimas.

Mes manome, kad toks mokymosi būdas, kai teorija ir praktika persipina, kai remiamasi iš pradžių turimomis dalyvių žiniomis ir įgūdžiais, o tik paskui po truputį supažindinama su nauju turiniu, jis jungiamas su asmeninėmis žiniomis ir apmąstomas, kiekvieno modulio pabaigoje įtvirtinimas, yra labai prasmingas ir pasiteisinantis. Tokiu būdu išlaikomas ir mokymosi nuoseklumas: senos žinios, prie jų vis naujesnės, pabaigoje – naujas turinys ir supratimas, kuris reflektuojamas kiekvieno asmeniškai ir su grupe.

Daug dėmesio buvo skiriama mokytojų, lektorių ir besimokančiųjų savitarpio ryšiams. Geri santykiai užtikrino, kad mokomoji medžiaga būtų įsisavinama be įtampos, lengvai, nebijant klausti. Lektoriai gerbė kiekvieno dalyvio asmeninį mokymosi tempą, ankstesnes žinias ir patirtį, todėl dauguma atvejų mokymas buvo individualizuojamas pagal kiekvieno poreikius. Lektoriai taip pat buvo pasirengę tokiems atvejams, kai dalyviai juda sparčiau nei programa numato. Jie turėjo papildomų užduočių, jei kiltų toks poreikis, stebėjo, kaip dirbama, ar nėra nuobodžiaujančių. Kursų metu buvo galima atkreipti dėmesį ir pakankamai jo skirti kiekvienam dalyviui, nes jų buvo tik penkiolika. Lektoriai turėjo galvoje, kad suaugusiųjų besimokančiųjų motyvacija priklauso nuo jų tikro noro dalyvauti, įsitraukti į mokymosi procesą, o taip pat ir nuo palankios mokymosi aplinkos.

Mokymo programoje buvo naudojamos šios veiklos:

- Užduočių atlikimas, kitos praktinės veiklos atliekamos individualiai ar mažumomis grupelėmis – priklausomai nuo modulio tikslų ir turinio;
- Atvejų analizės: jos pristatomos, aptariamoms, nagrinėjamos; simuliacijos ir žaidimai, įsivaizduojamų situacijų sprendimai (profesiniame ar asmeniniame gyvenime);
- Demonstravimas: lektoriai parodo, kaip atlikti užduotis, pratimus, kad dalyviai pamatytų, kaip tai daroma ir patys galėtų bandyti jas atlikti.

Mokymų pabaigoje buvo aptariamos pagrindinės sąvokos, apžvelgti pasiekti rezultatai, patikrinama, ką tikrai dalyviai išmoko ir galės pritaikyti savo gyvenime.

Mokymų savaitė sudarė galimybes kiekvienam dalyviui įgyti informacinių technologijų naudojimo pagrindų ir sudarė prielaidas išmoktas žinias bei įgytus įgūdžius pritaikyti praktikai. Tai buvo tikras „panardinimas“ į nuolatinį, intensyvių mokymosi procesą.

Vienas iš dalyvių pasakė: *“Kadangi mokymai vyko ne ten, kur gyvenu, galėjau visą dėmesį sutelkti į mokymąsi”.*

Mažai teorinių žinių, daug praktinės veiklos – tai motyvavo mokymuisi ir gautos patirties pritaikymui asmeniniam ir profesiniam gyvenimui.

“Mokymų pranašumas – tai, ką sužinojai, iškart išbandai ir taikai. Nereikia laukti kursų pabaigos, kad galėtum gautas žinias pats praktiškai išbandyti”.

Labai buvo svarbu, kad mokymuose dalyvavo įvairių šalių atstovai. Taip buvo įdomiau ir naudingiau – susipažįstama, keičiamasi patirtimis. *“Man buvo labai įdomu sutikti žmones iš kitų šalių ir pasikeisti žiniomis bei patirtimi”* – teigė kitas mokymų dalyvis.

Rezultatai/ nauda

Po programos baigimo dalyviai:

- Gebėjo naudotis informacinėmis technologijomis, internetu asmeniniais ir profesiniais tikslais;
- Suprato informacinių technologijų teikiamus pranašumus, pasikeitimo informacija, jos atnaujinimo svarbą;
- Patobulino kompetencijas ir pagerino integracijos į šiuolaikinę visuomenę galimybes.

Visi dalyviai sutarė, kad jie patobulino savo kompetencijas. *„Dalyvavimas KEMP programoje suteikė patikėjimo savimi, naujų jėgų, tikiu, kad galiu toliau mokytis ir būti aktyvus”* – taip teigė vienas iš programos dalyvių.

Gerus programos rezultatus patvirtino vidinio ir išorinio vertinimo išvados. Buvo vertinamas kiekvienas modulis atskirai, o pabaigoje – visa programa. Vertintojai – mokymų dalyviai ir lektoriai.

Besimokantieji liko patenkinti galutiniais rezultatais, o lygindami šią mokymų patirtį su ankstesne, tvirtino, kad *„tai buvo patys geriausi mokymai, kuriuose kada nors yra dalyvavę”.*

KEMP programa yra lengvai perkeliama į kitus kontekstus. Tai liudija programos dalyviai, atkeliavę iš Ispanijos, Italijos, Lenkijos, Portugalijos, Čekijos respublikos ir Austrijos ir dalyvavę pirmuosiuose mokymuose. Kitų mokymų metu dalyvavo suaugusieji iš kitų Europos Sąjungos šalių.

„Mokymų turinys gali būti puikiai pritaikomas ir kitoms tikslinėms grupėms. Mokymo modelis yra lengvai perkeliamas ir adaptuojamas, gali būti keičiamos temos, turinys. Programa tinka ir kaimiškų vietovių gyventojams, rizikos grupės asmenims, patiriantiems socialinės ar integracijos į darbo rinką problemas.”

Nebuvo „iškritusių“ iš programos. Du programos moduliai yra projekto tinklapyje, o daugiau informacijos galima gauti kreipusis adresu: e-communication ir e-business.

Apibendrinimas/išvados

KEMP programa pristatome kaip sektiną pavyzdį, nes jos pagalba besimokantieji patobulino asmeninius ir profesinius įgūdžius, įgijo daugiau pasitikėjimo savo jėgomis, suprato, kad gali ir geba toliau mokytis. Ypač patobulėjo jų informacinės-technologinės kompetencijos: bendravimas elektroniniu paštu, mokymasis nuotoliniu būdu, naudojimasis elektronine bankininkyste ir kt. Jie gavo paskatą ir toliau naudotis internetu, savarankiškai tyrinėti naudojimosi juo galimybėmis, o taip pat ir kitomis informacinių technologijų priemonėmis. Programa jiems atvėrė naujas galimybes ir sudomino tolimesniu mokymusi bei paskatino toliau bendrauti tarpusavyje.

KEMP – tai programa, kurioje glūdi daug galimybių mokymąsi padaryti patraukliu, smagiu ir sėkmingu.

Daugiau informacijos rasite šiame puslapyje: <http://www2.spi.pt/kemp/welcome.htm>

3.8.2 Roma kilmės moterų mokymai apie tradicines madas - ROMFASHION Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

Tokia mokymų idėja buvo paremta išskirtine Romų tautos situacija. Ji yra išskirtinė savo kalba, kultūra, etniniais ypatumais. Šios bendruomenės atstovai dažnai patirdavo ir vis patiria socialinę atskirtį ir diskriminaciją. Tokios situacijos priežasčių yra daug, tačiau aišku viena – jiems trūksta profesinių įgūdžių, reikiamos darbui kvalifikacijos ir įsidarbinimo galimybių.

Didžiausią atskirtį patiria Romų moterys, nes tradiciškai jos laikomos ir yra namų šeimininkės, turi mažiau teisių ir galimybių nei tos pačios bendruomenės vyrai, kurie aprūpina šeimas materialiai. Romų bendruomenės žmonės ne tik turi mažiau galimybių nei kitų tautų atstovai, bet kyla grėsmė ir jų tautinio savitumo, paveldo išnykimui šiuolaikinio gyvenimo sąlygomis.

Todėl šis projektas buvo sumanytas taip, kad Romų tautybės moterys ne tik įgytų profesinių žinių ir įgūdžių, bet ir galėtų pasinaudoti savo kultūriniu palikimu ir jį toliau plėtoti.

Praeityje Romų tauta kentė politinę, socialinę ir religinę diskriminaciją. Jos apraiškų galima rasti ir šiandien mūsų šalyje. Nors yra ir teigiamų poslinkių. Romų tautos istorija siūloma įtraukti į mokyklinės programos, kad ispanų visuomenė sužinotų jos istoriją ir pažintų jos kultūrą.

Tradiciškai manoma, kad Romų tautos žmonių pagrindinė bėda – neišsilavinimas. Iš dalies, tai yra tiesa. Nes be išsilavinimo ir reikiamų įgūdžių sunku įsidarbinti ir pagerinti gyvenimo sąlygas.

ROMFASHION projektu buvo siekiama romų moteris mokyti darbo, nes įprastai jos liaujasi mokytis būdamos 12 metų ir toliau neieško darbo – lieka namuose ir prižiūri namų ūkį.

ROMFASHION projekto tikslai:

- Motyvuoti moteris, ypač jaunas, aktyviai įsitraukti į mokymosi procesą ir suteikti galimybę pagerinti gyvenimo kokybę.
- Patobulinti jų įgūdžius ir kompetencijas siekiant jų didesnių įsidarbinimo galimybių.
- Pakeisti jų, kaip "nenaudingų" namų ūkiui asmenų įvaizdį visuomenėje, suteikiant joms galimybę reikšmingai prisidėti prie namų ūkio bei pridėtinės vertės, gaminant konkrečius daiktus, kūrimo; pagerinti jų ekonominę– socialinę situaciją;
- Skatinti tarpkultūrinį dialogą, gerinant socialiai apleistų visuomenės grupių gyvenimo sąlygas, laužant stereotipus, užkertant kelią socialiniai atskirčiai ir diskriminacijai.

ROMFASHION projektas buvo kuriamas partnerystėje su kitomis organizacijomis, tačiau mokymus vykdė viena organizacija - ROMI-Serseni.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas. Rezultatai/nauda

Mokymų struktūra ir temos:

- Pradžia: Susipažinimas;
- Įvadas į tradicinių Romų tautybės moterų aprangos dizainą, kirpimą ir siuvimą; .
- Flamenko tipo drabužiai;
- Kirpimo – siuvimo principai, technikos, metodai;
- Kirpimo – siuvimo įrankiai ir priemonės;
- Dizainas;
- Kirpimo – siuvimo medžiagos;
- Rinkodara – Vadyba – Įsidarbinimas;
- Darbo paieškos būdai ir strategijos;
- Sveikata ir darbo sauga.

Ši mokymų programa buvo orientuota į moteriškų drabužių kūrimą: dizainą, kirpimą ir siuvimą. Iš pradžių buvo paaiškinta, kaip kirpti, siūti, kaip naudotis darbo įrankiais. Pačių siuvimo pradmenų buvo mokoma atsižvelgiant į tikslinės grupės išsilavinimo lygį (labai žemas) ir poreikius. Buvo siekiama, kad visos turėtų vienodą lygį žinių prieš pradedant praktinį darbą.

Taip pat buvo pristatyti pagrindiniai moteriškų drabužių dizaino, kirpimo, siuvimo principai, supažindinama su medžiagų rūšimis. Buvo rodomos tradicinių moteriškų drabužių detalės, modeliai, puošybos elementai. Dalyvės turėjo galimybę rinktis ir nuspręsti, kokio tipo flamenko suknius kurs ir pristatys kaip galutinį projekto produktą.

Visos Romų bendruomenės moterys buvo nedirbančios, baigusios tik pradinę mokyklą, 16 - 30 metų amžiaus. Dalyvės buvo atrinktos individualių pokalbių metu. Buvo vertinama moterų motyvacija ir įsipareigojimas dalyvauti programoje, jų nuomonė apie įsidarbinimo galimybes ateityje.

Pagrindinės dalyvavimo mokymuose kliūtys – vaikų priežiūra ir kiti namų priežiūros bei ruošos įsipareigojimai. Taip pat kliuvo moterų elementarių skaičiavimo įgūdžių stoka. Siuvimui reikia suprasti pagrindinius matavimo principus, mokėti skaičiuoti, kad būtų galima kurti, planuoti, kirpti, siūti.

“Man, ir manau, kad kitoms moterims, pilnai įsitraukti į mokymus trukdė palikti namuose vaikai. Man pasisekė, nes vyras puikiai tvarkosi namuose, bet, deja, ne visi vyrai tokie.”

“Sunkiausia man buvo matuoti ir kirpti. Man reikėjo daugybę kartų klausinėti, kad suprasčiau. Bet galiausiai supratau. Loli (mokytoja, lektorė) labai kantri.”

Jokių papildomų mokymo priemonių, išskyrus medžiagas suknioms ir kitus siuvimui reikalingus reikmenis, nebuvo naudojama. Tačiau to visiškai pakako.

„Mes turėjome labai geras medžiagas. Kaip lektorė ir mokytoja, aš pirmą kartą turėjau tokią galimybę dirbti su puikiomis medžiagomis tokio kurso metu. Dažniausiai pradedantiems niekas neskiria tokios kokybės medžiagos. Iš pradžių dirbama su paprastesne žaliava, tik aukštesnio lygmens siuvimo kursuose naudojamos kokybiškos medžiagos. Manau, kad apsisprendimas nuo pat pradžių dirbti su kokybiškomis priemonėmis taip pat prisidėjo prie dalyvių motyvacijos. Jos jautėsi, kad jomis rūpinasi ir jos yra svarbios.”

Ši mokymų programa, mokymo dalyvės, turinčias tik pradinio išsilavinimo pagrindus, padrąsino aktyviai įsitraukti į mokymosi procesą, ir pasinaudoti jos metu įgytais įgūdžiais, kuriais galima būtų pasi naudoti darbo rinkoje. Profesinis tobulinimas buvo susietas su dalyvių tradicine kultūra, nes jos siuvo tradicinius drabužius.

„Mano nuomone, dar ne visko išmokau, reiktų dar pasimokyti siūti, kad galėčiau gauti darbą. Tačiau jau pradėjau siūti sau, savo šeimos nariams ir kaimynams smulkius daiktelius... Man už tai nemoka, bet, galbūt, įgijusi daugiau praktikos, galėčiau užsidirbti.“

„Man ir toliau reikia praktikuotis, nusprendžiau toliau mokytis ir pirkti siuvimo mašiną. Tai didelė investicija, bet mano vyras mane supranta ir remia. Dabar galiu siūti namuose, tikiuosi vieną dieną gauti darbą.“

Mokymai buvo praktinio pobūdžio: 90% sudarė mokymasis siūti. Programa tikrai yra lanksti, gali būti modifikuota, adaptuota. Ji taip pat buvo vykdoma Graikijoje, Turkijoje, Slovakijoje ir Čekijos respublikoje su ta pačia tikslina grupe, naudojant tą pačią metodologiją. Žinoma, kiekviena šalis programą šiek tiek tobulino, atsižvelgiant į vietos sąlygas, dalyvių poreikius.

„Visą laiką mes siuvome. Jei ko nors nesuprasdavome ar abejodavome, klausdavome Loli ar kitų dalyvių. Kadangi dažniausiai dirbdavome poromis, galėdavome remti viena kita – vistiek kuri nors mokėdavo ir žinodavo daugiau“

Mokymas rėmėsi kasdieniu praktikavimu. Dalyvės buvo suskirstytos poromis ar grupėmis, atsižvelgiant į jų gebėjimų lygį. Porose dirbdavo skirtingų įgūdžių turinčios moterys, kad galėtų viena kitai pagelbėti. Mokymasis porose pasirodė labai veiksmingas būdas. Labai svarbus sėkmingų mokymų veiksnys – mokytojos, kurios taip pat buvo tos pačios tautybės kaip ir dalyvės.

Teorija nebuvo dėstoma kaip atskiras dalykas. Ji buvo įsisavinama dirbant praktiškai – moterys dirbo, o mokytojos tuo pačiu metu aiškino teorinius dalykus.

Mokymų pradžioje buvo sutarta, kokios sukniš bus siuamos. Galutinis rezultatas buvo puikus – drabužiai buvo labai charakteringi, atspindintys dalyvių tautinę kultūrą, asmeninį požiūrį ir santykį su ja.

„Mano nuomone, šio kurso metu dalyvės buvo aktyvesnės nei kitų. Galbūt, tai lėmė pačios užduoties pobūdis. Jos siuvo nacionalinius drabužius. O tai dalis jų istorijos ir kultūros.“

Paties gaminamo produkto materialumas ir naudingumas motyvavo dalyves vis eiti į priekį, mokytis.

„Jos buvo įpratusios prie trumpalaikių užduočių atlikimo ir greito rezultato. Darbas su brėžiniais, iškarpomis sekėsi sunkiau nei tikras siuvimas. Joms labiau patinka siūti ir persiūti šimtą kartų, nei modeliuoti popieriuje. Tada jos geriau supranta, ką padarė ne taip. Tik praktiškai kelis kartus pabandžiusios, jos gali braižyti popieriuje, matuoti, piešti.“

Dalyvių skaičius visų mokymų metu nesikeitė. Tik pradžioje tris dalyves pakeitė kitos dėl objektyvių, su bendruomeninėmis problemomis susijusių, priežasčių.

Ši mokymų programa prisidėjo prie visapusiškos moterų motyvacijos mokytis ir dalyvauti kitokio pobūdžio kursuose. Jos mokėsi ir dėl asmeninių, ir dėl profesinių paskatų.

„Norėčiau toliau mokytis, kitais metais. Man labai patiko šitie mokymai, nekantriai lauksiu kitų“.

Mokymų pabaigoje turėjo būti pristatyti keturi moteriški nacionaliniai kostiumai. Buvo surengta madų demonstracija. Vėliau šie kostiumai buvo demonstruojami įvairiose parodose talkinant skirtingoms socialinėms institucijoms. .

„Aš buvau viena iš tų, kurios demonstravo drabužius. Pradžioje labai jaudinausi, bet, apskritai, labai džiaugiasi galėdama tai daryti. Sulaukiau daug sveikinimų ir pagyrimų. Buvau labai laiminga. Visiems mūsų gaminiai patiko“.

Mokymams vadovavo lektorė ir taip vadinama, socialinė mediatorė, abi buvo Romų tautybės moterys, puikiai pažįstančios bendruomenę ir jos poreikius. Abi turėjo 15 metų darbo patirties. Mediatorė buvo tarpininkė tarp mokymų dalyvių, bendruomenės ir kitų suinteresuotų pusių, rėmusių asmeninį ir profesinį dalyvių tobulinimą ir jų integravimąsi į darbo rinką.

Nors darbas buvo organizuojamas visai grupei, tačiau esant poreikiui buvo konsultuojama ir dirbama individualiai. Tokiu būdu buvo palaikomas vienodas dalyvių įgūdžių lygmuo, skatinama motyvacija ir aktyvus įsitraukimas į mokymosi procesą.

„Kartais padirbėdavau ilgiau padedama Loli, galėdavau skirti daugiau laiko tam tikriems dalykams, kurių nespėdavau perprasti visos grupės darbo metu.“

Šie mokymai jau pasibaigė, o kitų dar nepradėjome. Tačiau žinome, kad kelios mokymų dalyvės jau nusipirko siuvimo mašinas ir siuva. Tokiu būdu užtikrinamas mūsų įgyvendintos programos tvarumas ir tęstinumas.

Išvados

Šios programos metodologiniai aspektai – darbas poromis, teorijos taikymas praktikoje, sąsajos su tikslinės grupės kultūra buvo labai svarbios programos sėkmei.

Programa buvo tikras iššūkis, nes buvo dirbama su labai specifine grupe – žemo išsilavinimo bedarbių Romų tautybės moterimis.

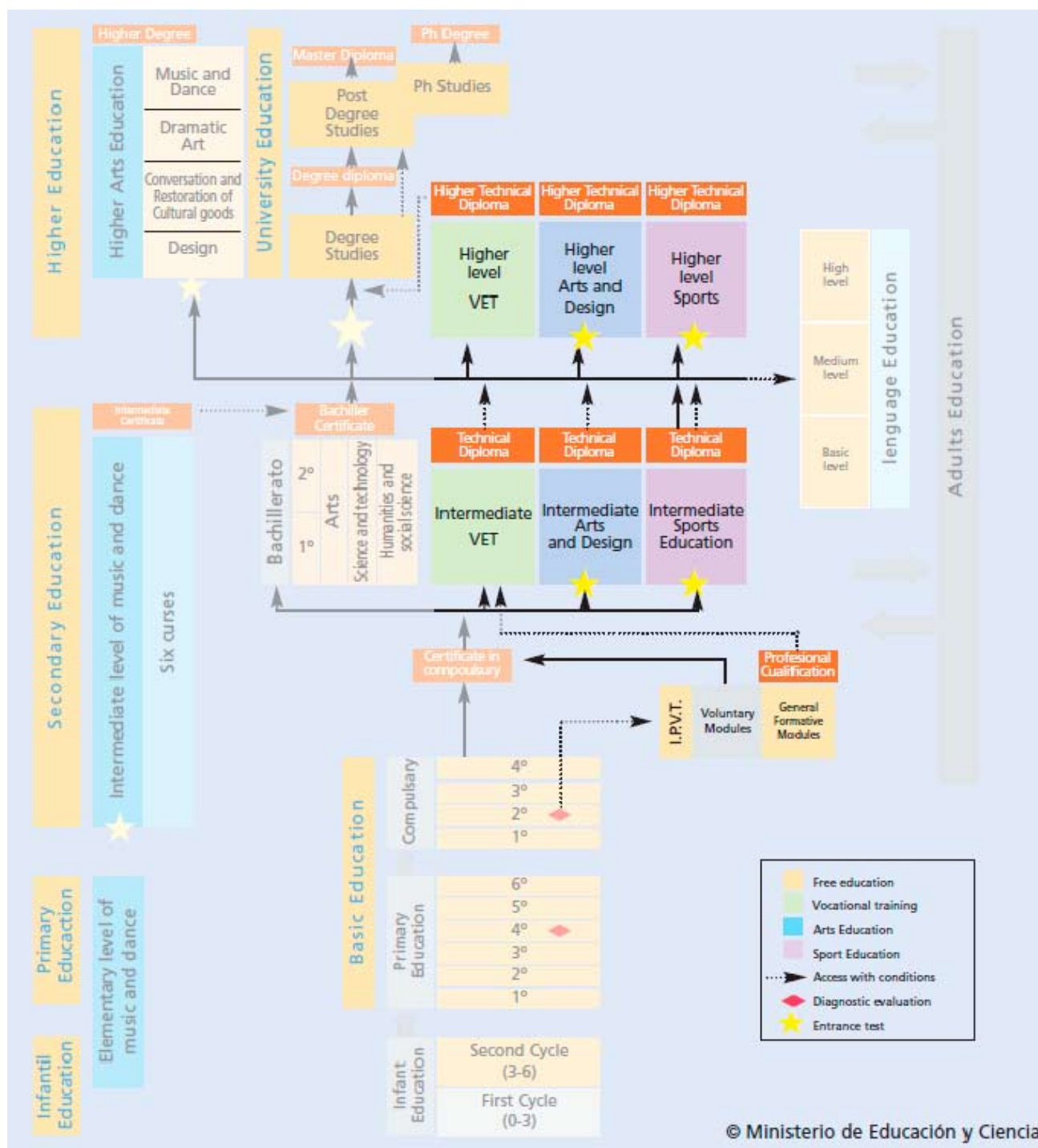
Lektorių darbas taip pat buvo vienu iš sėkmės veiksnių. Kadangi abi priklausė tai pačiai bendruomenei, buvo garantuotas tarpusavio supratimas, pagarba ir saugumas. Jų dėka, dalyvės pakeitė savo nuostatas į mokymąsi – iš „primestinės“, „prievartinės“ veiklos jis tapo maloniu ir naudingu užsiėmimu, netgi pelningu.

Mokymų turinys buvo labai gerai vertinamas lektorių, pabrėžiant jo praktinę pusę. Dalyvės suprato, kad mokymosi procesas yra svarbus ir naudingas.

Daugiau formacijos apie programą: Asociación de Mujeres Gitanas ROMI Serseni
<http://www.romiserseni.com/>

1 priedas – Formaliojo švietimo sistema

2 priedas: Informacinis pranešimas

Keep employment by developing e-skills

PILOT COURSE

VEN A ESPAÑA Y MEJORA TUS HABILIDADES EN NUEVAS TECNOLOGIAS GRATIS!!!!

Si tienes más de 45 años, trabajas en una PYME del sector servicios, quieres desarrollarte profesionalmente, y te manejas en el idioma inglés, inscríbete en el curso del proyecto Kemp para que puedas utilizar las nuevas tecnologías e Internet en el trabajo y en casa, ahorrando tiempo y ganando comodidad.

En el curso conocerás y podrás poner en práctica las oportunidades que nos ofrece Internet para comunicarnos, hacer un curso, hacer gestiones con empresas o con el banco, o trámites con la Administración Pública.

Además tendrás la oportunidad de compartir tus experiencias con trabajadores adultos de otros países: Portugal, Austria, República Checa, Alemania, España, Italia y Polonia.

Todos los gastos de viajes, alojamiento y manutención correrán por cuenta del proyecto Kemp, del que forma parte el curso. Rellena la hoja de inscripción adjunta y envíala a la dirección de contacto que se indica.

CONTENIDOS	
Módulos	Duración
Módulo 1 - Orientación profesional	6 horas
Módulo 2 - Comunicación on-line	11 horas
Módulo 3 - Aprendizaje on-line (E-learning)	6 horas
Módulo 4 - Banca on-line (E-banking)	3 horas
Módulo 5 - Servicios empresariales on-line (E-business)	3 horas
Módulo 6 - Servicios públicos on-line (E-government)	3 horas
Total	32 horas

CURSO: PRACTICAL USE OF TICs AND INTERNET IN THE PROFESSIONAL ENVIRONMENT

Del 23 al 27 de Marzo de 2009

Lugar de Celebración: Madrid

Duración: 32 horas. Formación presencial

Sesiones en inglés

Recícate en el uso de las nuevas tecnologías, verás como mejora tu vida profesional y personal!

Para enviar la hoja de inscripción o si necesitas más información contacta con:

INSTITUTO DE FORMACIÓN INTEGRAL
Alicia García-Madrid Colado
C/ Alcalá nº 21, 3º drcha. 28014 Madrid
e-mail: aliciagarcia@unihost.org
Teléfono: 91 531 21 00 ext. 2103.

Este curso forma parte del proyecto Kemp. Para más información visita la página web: www.spi.pt/kemp

3.9 Šveicarija

Bendra informacija apie suaugusiųjų švietimą Šveicarijoje

Tšvietimo sistema Šveicarijoje yra labai įvairi, kadangi šalies Konstitucija numato kiekvieno atskiro kantonu atsakomybę už švietimo ir ugdymo sistemą. Tęstinis švietimas, jam keliami skaidrumo, koordinavimo ir kokybės užtikrinimo reikalavimai, sąlygoja Šveicarijos Tęstinio švietimo forumo ir kantonų vidinės Tęstinio švietimo konferencijos sukūrimą.

Federalinis Tęstinio švietimo įstatymas numato nuolatinį testinį profesinio mokymosi tobulinimą. Federalinė Konstitucija numato nuolat peržiūrėti švietimo veiklas reglamentuojančias nuostatas. Konferencija turi įgaliojimus tikslinti tęstinio švietimo principus.

Šveicarijoje yra labai daug mokymosi veiklų pasirinkimo galimybių – kursai, seminarai, paskaitos formaliojo ir neformaliojo švietimo institucijose, išvykos į muziejus, dalyvavimas konferencijose ir kt. Taip pat populiarus nuotolinis mokymasis, savišvieta, darbas mažose grupelėse, mokymasis darbo vietoje. Taip pat yra daug mokymosi paslaugų teikėjų – mažos privačios mokyklos, didelės mokymų organizacijos, asociacijos, profesinės sąjungos, verslo įmonės, laisvai samdomi lektoriai. Dominuoja privatūs paslaugų teikėjai: jie sudaro 80% visų panašias paslaugas teikiančių. Valstybinės institucijos – universitetai, kolegijos, profesinės mokyklos sudaro likusį 20%.

Labai įvairus ir mokymų turinys. Labai populiarus ilgalaikis kalbų mokymasis (net 16% iš visų kasmet besimokančiųjų). Sveikatos apsauga taip pat labai svarbi tema, jos mokosi net 10% besimokančiųjų kasmet. Dar vyrauja vadybos ir kompiuterinio raštingumo mokymosi kursai. Mokomasi ir dėl asmeninių, ir dėl profesinių paskatų. To, ko mokomasi dėl profesijos, taip pat panaudojama ir asmeniniame gyvenime, savanoriškoje veikloje ir atvirkščiai – profesija yra praturtinama asmeniniais gebėjimais. Nėra lengva atskirti bendrąjį, universalų švietimą nuo profesinio. Švietimo ekspertai nuolat stebi besikeičiančius visuomenės poreikius ir kuria programas, atliepančias gyvenimo keliamus iššūkius. Šveicarijoje yra labai palaikoma visą gyvenimo trunkančio mokymosi koncepciją.

Šveicarijoje yra labai daug imigrantų (29% 2008 metais). Dauguma jų yra suinteresuoti ir motyvuoti atnaujinti savo profesines kompetencijas ir naudojasi įvairiomis mokymosi galimybėmis. Ypač paklausus kalbos ir su darbu susijusių dalykų mokymasis. Mokymų dalyviai siekia geriau integruotis vietos bendruomenėse ir visos šalies gyvenime, vertina galimybes keisti darbą, gerinti gyvenimo kokybę.

Statistikos duomenimis 25-64 metų asmenys bent kartą metuose dalyvauja formaliojo ar neformaliojo mokymosi veiklose (iš viso apie 58.8%).

Oficiali statistika nurodo priežastis, kodėl dauguma šalies 20 – 74 metų amžiaus gyventojų renkasi daugiau neformaliojo švietimo veiklas. 35.5% iš jų renkasi su profesija susijusius mokymus, o 9.5% dalyvauja kitokio pobūdžio mokymuose. 49.4% gyventojų nedalyvauja jokiose neformaliojo švietimo veiklose.

Šveicarijoje suaugusiųjų švietimas oficialiai apibrėžiamas kaip “suteikiantis žinių ir įgūdžių, reikalingų susidoroti su išylančiais visuomeniniais poreikiais, tenkinantis šių dienų ekonominius reikalavimus bei sprendžiantis naujai išylančius uždavinius”. Kantonai patys savarankiškai gali nuspręsti, kam duoti paramą ar stipendijas, taip pat ir suaugusiųjų tęstiniam mokymuisi. Šveicarijos įstatymai taip pat numato, kad kiekvienas pilietis pagal savo amžių gali tikėtis tinkamo ir kokybiško švietimo.

3.9.1 Savanorių mokymai ir parengimas mentorystės programai. MUNTERwegs

Gerosios mokymosi praktikos pagrindai

MUNTERwegs asociacija (www.munterwegs.eu) siūlo mentorystės programą vaikams, kilusiems iš socialiai apleistų ar socialinės globos reikalaujančių šeimų. Asociacija buria ir apmoko savanorius mentorius, kurių dauguma – asmenys, turintys daugiau nei 50 metų.

Mentorių mokymų programą sudaro šeši moduliai, kurių metu savanoriai įgyja mentorystės teorinių pradmenų ir pagrindinių įgūdžių, o taip pat suteikia galimybę jiems tarpusavyje pasidalyti patirtimi ir teikti savitarpio pagalbą, kurti savanorių tinklus.

Visi šeši moduliai turi savo tikslus ir uždavinius. Pavyzdžiui, vienu iš jų siekiama išmokyti kalbos ar ją patobulinti. Mokymų programa įgyvendinama taikant įvairias mokymosi formas ir metodus: paskaitas, supervizijas, instruktavimą, praktinę pagalbą ir kt.

Visa mokymų programa trunka maždaug aštuonis mėnesius. Savanoriai mentoriai renkami šešis kartus dviejų valandų mokymams. MUNTERwegs asociacijos darbuotojai naudoja ne tik aukščiau paminėtus mokymosi metodus, bet ir taiko "Gestalt terapijos", psichodramos (Moreno pedagogika) elementus. Mokytojai, lektoriai įgyvendindami programą bendradarbiauja su kitų sričių ekspertais, bendruomenės nariais, socialinių paslaugų agentūromis (pvz.: besirūpinančiomis integracija), socialiniais darbuotojais, mokyklose dirbančiais specialistais (specialiojo ugdymo pedagogais, logopedais, vokiečių, kaip antrosios kalbos mokytojais ir kt.)

Mokymai organizuojami tik teims savanoriams, kurie užsiregistravo į MUNTERwegs asociacijos organizuojamą mentorystės programą, dalyviams keliama tam tikri išankstiniai reikalavimai. Mokymuose dalyvauja ne daugiau kaip 10 savanorių mentorių. Jie skiriasi savo socialine padėtimi, profesija, darbinio statusu (dauguma – pensininkai), šeimos sudėtimi (dauguma turi suaugusius vaikus, bet dar neturi anūkų). Viena iš jiems keliamų sąlygų – skirti pakankamai savo laisvo laiko. Kai kurie programos dalyviai "atrado save" – suprato, kad savanoriška mentorystė yra tikrasis jų pašaukimas. Kiti tiesiog nori likti aktyviais ir naudingais kitiems, dalyvavimas programoje jiems yra savotiška kompensacija už nuolatinio darbo neturėjimą.

MUNTERwegs asociacija taip pat dirba su socialinį darbą studijuojančiais jaunuoliais. Mentorystė yra jų studijų dalimi, jie turi atlikti praktiką visuomeninėse institucijose.

Ši programa reikalauja daug dėmesio, laiko ir pastangų, kurios ne visada yra apskaičiuojamos, pasveriamos, pamatuojamos, todėl šią programą galima laikyti "brangia" dėl žmonių įdėto darbo. MUNTERwegs asociacija yra ne visada pajėgi padengti visas išlaidas, nes jų veikla priklauso nuo gaunamos paramos.

Programos vykdytojai, mokytojai yra labai motyvuoti, darbui pasišventę asmenys. Jei ne jų atsidavimas, programa negalėtų ilgai gyvuoti. Programos vienas iš didžiausių iššūkių – mentorių heterogeniškumas. Kai kurios grupės iš tiesų yra labai skirtingos: 25 metų studentai dirba drauge su 65 metų pensininkais, aukštąjį išsilavinimą turintys su namų šeimininkėmis ir pan. Programos vykdytojams prireikia lankstumo, išminties ir kantrybės dirbant su tokiomis grupėmis. Jie turi derinti įvairius darbo su grupe metodus ir formas. Mokymų temos niekada negali likti tokios pačios – jos vyrauja priklausomai nuo grupės sudėties ir poreikių. Taip pat temos priklauso ir nuo to, su kokio amžiaus vaikais teks dirbti. 10 metų vaikai turi vienokius poreikius ir skiriasi savo amžiaus psichologija nuo jaunesnių ar vyresnių.

Detalus gerosios praktikos pavyzdžių aprašymas.

Žemiau pateiktoje lentelėje surašytos programos temos, veiklos ir uždaviniai.

Temos	Uždaviniai ir veiklos
Pirmasis susitikimas	Susipažinimas. Asmeninės motyvacijos išsiaiškinimas. Įvadas į mentorystę, sąvokos apibrėžimas, savanorių mentorių pareigos ir teisės.
Mentorių ir vaikų tėvų susipažinimo vakarėlis	Pirmas porų susitikimas, vienas kito pažinimas, "ledlaužio" veiklos; Šeimos, kurios nesupranta kalbos, naudojasi vertėjo paslaugomis. Tėvai ir mentoriai pasirašo sutartį. Mentoriai paskiria susitikimų su tėvais ir vaikais datas. Poros gauna MUNTERwegs paruoštą dienoraštį, kurį jie pildo viso proceso metu. Mentoriai palydi šeimas į namus.
1 Mokymai	Vaiko pažinimas. Savanorių mentorių pasikeitimas patirtimis Teorija ir praktika apie tai, kaip suderinti vaiko pasaulį, šeimos padėtį ir t.t. Mentorių turimos priemonės, ištekliai, domėjimosi sritys, laisvalaikio užsiėmimai. Mentoriai gauna savo pirmąjį atlygį (kišenpinigius). Pasidalijimas mintimis apie kito užsiėmimo temas.
2 Mokymai	Pasidalijimas gerąja patirtimi, kuo galima užsiimti su vaikais; Teorija ir praktika apie tarpkultūrinius dalykus ir kompetencijas (empatija, atsakas į šeimos poreikius, pagarba skirtumams). Pristatomas vizitas į mokyklą. Dalijimasis mintimis apie pirmąjį grupės susitikimą.
1 grupės susitikimas (mentoriai ir vaikai)	Amatai, dailieji darbai. Mentoriai dirba su vaikais (pvz.: ruošia dovanėles Kalėdoms).
3 Mokymai	Mentoriai dalijasi mintimis apie tai, kaip jie jaučiasi dalyvaudami programoje. SWOT analizė esamai patirčiai ir ateities veiklai įvertinti. Pasidalijimas dienoraščių turiniu. Pasakojimas apie vizitus į mokyklą ir dalijimasis įspūdžiais apie paskutinįjį grupės susitikimą. Teorija ir praktika apie tai, kaip pagerinti vaikų ir jų šeimų vokiečių kalbos praktinius įgūdžius (supažindinimas su literatūra, žaidimais, kitomis priemonėmis). Jei yra galimybių, kviečiamas vokiečių kalbos specialistas (mokyklos mokytojas) pasidalyti patirtimi, teikti siūlymus, rekomendacijas.

4 Mokymai	Mentorius – tai “tiltas” tarp mokyklos/darželio ir šeimos. Teorija ir praktika, kaip pagerinti vaikų mokymosi įgūdžius. Diskusijos apie: • Kaip mentoriai gali prisidėti kurdami mokymuisi palankią aplinką šeimose; • Kaip mentoriai turi teisingai, atsižvelgdami į konkrečią situaciją, įvertinti ugdytiniams keliamus tikslus, lūkesčius; • Kaip mentoriai galėtų užpildyti kultūrinę spragą tarp ugdymo institucijos ir šeimos • Kaip mentoriai galėtų padėti tėvus pagelbėti vaikams geriau ir sėkmingiau integruotis į vietos bendruomenės/ mokyklos gyvenimą. Dalijimasis mintimis apie tai, kaip rengtis antrajam grupės susitikimui.
2 grupės susitikimas (mentoriams, vaikams ir jų šeimoms)	Pavyzdžiui: barbekiu popietė miške – žaidimai lauke; Neformalių veiklų, skatinančių bendravimą su šeimomis, organizavimas. Įvairių tautų patiekalai – ragavimas pikniko metu.
5 Mokymai	Mentoriai dalijasi mintimis apie tai, kaip jie jaučiasi dalyvaudami programoje. SWOT analizė esamai patirčiai ir ateities veiklai įvertinti. Pasidalijimas dienoraščių turiniu. Apmąstomas tėvų ir darbo su tėvais darbas, numatomos gairės tobulinimui. Vietinių, bendruomeninių tinklų teikiama pagalba geresnei šeimų integracijai. Įvairių profesijų pristatymas konsultavimo centruose. Susipažinimas su veikiančiais vaikų klubuose bendruomenėse. Mentorų kuriami socialinės partnerystės tinklai sėkmingam vaikų ir jų šeimų integravimuisi į vietos ir visos šalies bendruomenes. Dalijimasis mintimis apie susiformavusių porų tarpusavio santykių palaikymą, jų tvarumą ateityje, kai pasibaigs programa. Diskusijos apie tai, kaip gali būti užtikrinta vaikų ilgalaikė gerovė. „Namų darbai“: pagalvoti ir nuspręsti apie tolesnius santykius su vaikais (ar jie nutrūks kartu su programa, ar tęsis)
6 Mokymai	Individualūs pokalbiai su kiekvienu mentoriumi apie esamą situaciją ir tolimesnes, galimas veiklas. Šeimoms išsiunčiami laiškai, kuriuose jie informuojami, ar toliau bus tęsiamas darbas, ar ne. Mentoriai užpildo anketas, įvertina savo ir programos veiklą, teikia siūlymus jos tobulinimui. Jie taip pat gauna “atgalinį ryšį” iš šeimų. Rengimasis baigiamajam, atsisveikinimo vakarėliui, tariamasi, kaip jį organizuoti. Mentoriams įteikiamas šveicariškas savanorių darbo “pasas” su parašais ir antspaudu. Antroji piniginė išmoka (kišenpinigiai). Mentorų grupės nuotrauka.

Seminaras mentoriams ir šeimoms <i>(gali dalyvauti ir kiti norintys – tėvai, mokytojai)</i>	Seminariai ugdymo temomis: mokymosi įgūdžiai, motyvacija, sveikas maistas, fizinis aktyvumas, kt. Jei reikia, naudojamosi vertėjų paslaugomis. Teoriniai ir praktiniai užsiėmimai Vaišinamasi atsineštais užkandžiais Pasikeitimas atsiminimų dovanėlėmis <i>Idealu, jei mentoriai dalyvauja kartu su tėvais. Tokiu atveju, jie vėl tampa jungiamąja grandimi tarp programos organizatorių ir tėvų, sudarydami palankią, šiltą atmosferą</i>
Atsisveikinimo vakarėlis	Organizuojama išvyka laivu. Visi gamina popierinius laivelius ir paleidžia į ežerą. Mentoriai gauna pažymėjimus. Kviečiama vietinė spauda, mentoriai duoda interviu. Organizuojamas piknikas laive. Visų bendra nuotrauka.

Mokymų programos pradžioje mentoriai motyvuojami darbui, kai jų teirujamasi apie asmeninę patirtį dirbant su vaikais ir tėvais (jau po kelių darbo savaitžių). Mentorų mokymuose taikomi įvairūs metodai ir strategijos: supervizijos, psichologinės dramos elementai ir kt. Pradžioje daug laiko skiriama mentorų tarpusavio santykių kūrimui, vienas kito pažinimui. Kuriama palanki, tarpusavio pasitikėjimą ir dalijimąsi patirtimi, kelianti aplinka. Mentoriai susipažįsta su sociologijos, religijotyros, psichologijos pagrindais siekiant ne tik gilinti jų žinias, bet ir jas taikyti susidarius sudėtingoms situacijoms. Pasakojami įvairūs atvejai, pristatomos skirtingos situacijos, kurios gali kilti jiems bendraujant su vaikais ir jų šeimomis. Drauge grupėje mentoriai svarsto, kaip konkretūs teoriniai aspektai gali pasireikšti praktikoje, ieško ir pristato pavyzdžius iš savo asmeninės patirties.

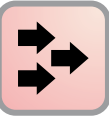
Labai svarbu, kad visa programa paremta tarpusavio mokymusi. Moko ne tik lektoriai mentorius, bet ir atvirkščiai. Pastarieji turi daug asmeninės patirties, kuria gali pasidalyti su kitais. Labai daug laiko skiriama pokalbiams, diskusijoms, praktinei veiklai.

Prie programos sėkmės taip pat prisidėjo draugiška mokymų aplinka (labai jaukus kambarys, jo viduryje – didelis apvalus stalas), kurianti pasitikėjimo ir saugumo atmosferą. Mentoriai programos metu susitikinėdavo ir atskirai – po kartą į mėnesį, organizuodavo neformalius susitikimus, pasisėdėjimus, vakarones.

Rezultatai/ nauda

MUNTERwegs asociacijos vykdyta programa buvo vertinama du kartus. Ją vertino Taikomųjų mokslų ir socialinio darbo universitetas iš centrinės šalies dalies. Vertinimo rezultatai rodo, kad mentoriams programa patiko, jie jautėsi globjami ir mokomi programos vykdytojų, jiems patiko programos turinys ir formos, be to didelės vertės renginiai.

Apibendrinimas ir išvados

MUNTERwegs asociacijos vertinimu, aprašyta programa labai patinka suaugusiems. Visos programos įgyvendinimo metu jos dalyviai turėjo pagalbininkų iš organizacijos. Tačiau didžiąją programos dalį sudarė jų savarankiškas darbas su vaikais ir jų šeimomis. Toks darbas reikalavo iš jų didelio pasitikėjimo savimi ir noro bei pasiryžimo mokytis, priimti naują informaciją, reflektuoti ir dalytis.

Dalyvavimas susirinkimuose nebuvo privalomas, kiekvienas skyrė laiko, tiek, kiek galėjo ir įsitraukdavo tiek, kiek norėdavo. Tie, kurie nenorėjo dalytis savo asmeniniais išgyvenimais, jausmais, mintimis, turėjo galimybę tai aptarti asmeniškai su lektoriais tiesioginio kontakto metu, telefonu ar elektroniniu paštu. Kartais mentoriams prireikdavo specialistų pagalbos. Tokiu atveju organizatoriai juos nukreipdavo į tam tikras institucijas, duodavo specialistų kontaktus. Mentorai - tai nėra vaikų globos ar pagalbos šeimai specialistai. Jų misija - būti tarpininkais tarp šeimos ir bendruomenės, tarp šeimos ir įvairių ugdymo bei kitų institucijų. Ypač buvo

vertinga vyresniųjų, senjorų gyvenimiška patirtis, kuria jie dalijosi su grupe ir savo globotiniais. Savo ruožtu, jaunieji mentorai taip pat prisidėjo savo mintimis, siūlymais. Ši programa – tai puikus pavyzdys, kaip drauge gali dirbti įvairaus amžiaus, išsilavinimo ir patirties žmonės. MUNTERwegs asociacija tikisi, kad patirtas dėmesys ir pagarba visos programos dalyviams motyvuos juos toliau tęsti pradėtą veiklą ir ją plėtoti.

4. Priedai

PRIEDAS nr. 1: Organizacijos ir partnerių organizacijų vertinimo lapas

No.	Gerosios praktikos pavyzdžio pavadinimas	Motyvacijos įvertinimas (0-1-2)	Gerosios praktikos pritaikomumo kitur įvertinimas (0-1-2)	Besimokančiųjų skatinimas (0-1-2)	Inovatyvumo vertinimas (0-1-2)	IŠ VISO

Motyvacijos vertinimas;

- 0: ne motyvuoja;
- 1: šiek tiek motyvuoja;
- 2: labai motyvuoja

Praktikos pritaikomumas, perkeliamumas į kitas aplinkas (struktūros/ metodikos aiškumas)

- 0: Negali būti pritaikoma kitur;
- 1: sunku pritaikyti;
- 2: lengva pritaikyti

Besimokančiųjų skatinimas:

- 0: Nepadedą ieškoti, surasti, naudotis ištekliais, naujomis priemonėmis;
- 1: Tam tikru lygiu padeda įgyti naujų išteklių (pvz.: parama mokymų metu);
- 2: Didelės galimybės naudotis naujais ištekliais (pvz.: mokymai padeda patiems išmokyti ieškoti naujų išteklių, ugdo savarankiškumo įgūdžius ir pan.)

Inovatyvumas:

- 0: Nėra inovatyvių metodologijų;
- 1: Naudojama keletas naujų metodų, strategijų;
- 2: Nemažai naujų strategijų, metodų, priemonių. Originali patirtis

PRIEDAS nr. 2 Galutiniai rezultatai

Gerosios mokymosi praktikos pavyzdžius pasiūlė: *(organizacijos pavadinimas)*

Galutiniai rezultatai

Nr.	Gerosios praktikos pavyzdžio pavadinimas	Dokumento pavadinimas	Organizacijos skirtas balas (1)	Vidinio vertinimo balas (partnerių organizacijų) (2)	IŠ VISO (1) + (2)

